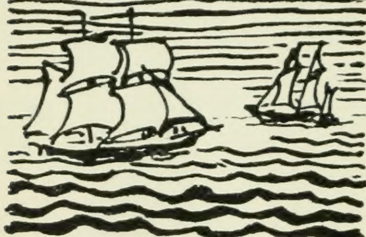

SAMLEDE DRAMATISKE VERKER

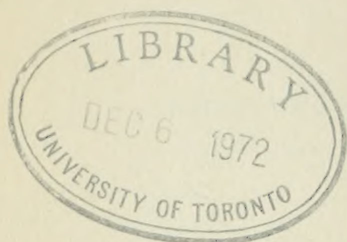
GUNNAR HEIBERG

SAMLEDE DRAMATISKE VERKER

ANDET BIND

Kristiania 1918
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

INDHOLD

GERTS HAVE

KOMEDIE I FIRE AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1894

P E R S O N E R N E

Løven
Fru Løven
Gert
Bonnevie
Fru Bonnevie
Charlotte, hendes søster
Student Bull
Skuespiller Seeman
Dr. Fransen

FØRSTE AKT

Ute paa Gerts store gaard — utkanten av en have med store græsmarker med spredte, store trær. Længst i bakgrunden sees sjøen.

Charlotte løper efter Bonnevie. Endelig fanger hun ham, efterat de et par ganger har løpet over scenen og er kommet ind igjen. Hun kaster sig om halsen paa ham. De kysser hverandre.

CHARLOTTE

fra ham. Er du gal, du. Fy dig!

BONNEVIE

Det var du som kysset.

CHARLOTTE

Det var jo det du vilde allikevel.

BONNEVIE

Hvorfor løper du efter mig?

CHARLOTTE

Fordi du sier at du vil lure naar jeg bader.

BONNEVIE

Kan du ikke like mig?

CHARLOTTE

Det vet du godt.

BONNEVIE

Hvorfor sier du det ikke?

CHARLOTTE

Sier det!

BONNEVIE

Ja!

CHARLOTTE

Naar du sitter og stirrer paa mig, saa stirrer jeg jo igjen.

BONNEVIE

Hvad mener du, naar du stirrer?

CHARLOTTE

Nei, du Bonnevie!

BONNEVIE

Si det vel!

CHARLOTTE

— Endskjønt jeg skammer mig litt, fordi det er dig.

BONNEVIE

Fordi vi er i saa nær familie?

CHARLOTTE

Pyh!

BONNEVIE

Fordi jeg er gift?

CHARLOTTE

Han er jo ogsaa gift.

BONNEVIE

Løven?

CHARLOTTE

forsøker flere ganger at træde paa noget som flytter sig paa jorden. Endelig!

BONNEVIE

Hvad var det?

Charlotte

Det var en væmmelig bille.

Bonnevie

En med et stort skjold?

Charlotte

Ja!

Bonnevie

Det var stygt gjort.

Charlotte

Ja, jeg er ikke medlem av selskapet til dyrenes beskyttelse.

Bonnevie

Naa — etsteds maa man jo la sine bedre menneskelige følelser faa et avløp.

Charlotte

Jeg synes ikke at andre end pene og behagelige ting skulde leve.

Bonnevie

Bare jeg altsaa?

Charlotte

Ikke bare du.

Bonnevie

Løven?

Charlotte

Ja — Ja!

Bonnevie

Maa Gert leve?

Charlotte

Det er mig aldeles likegyldig. Han er styg — han interesserer mig ikke.

Bonnevie

Men det er da en pen gaard han har — og en pen have!

Charlotte

Enfin — han har en pen have. La ham leve.

BONNEVIE

Du hadde vist godt av litt ris.

CHARLOTTE

Og du vilde vist gjerne gi mig det. — Mamma er saa glad hvergang jeg svarer naivt hæhæ! *Dreier sig rundt paa hælen.* Ved gud — tror jeg ikke undertiden at jeg har selve djævelen i kroppen paa mig!

BONNEVIE

Hahaha!

CHARLOTTE

stærkt. Ja! ja! Jeg ligger mange ganger og ber om aftenen, men det ender med at jeg biter i hodeputen, og saa holder jeg hænderne for ørene, for det er noget som snakker til mig, du, — formelig synger hviskende. Femten kroner om maaneden til at klæ sig for, hvad kan der bli av det? Det er ingen sak naar man har det som fru Løven. Du er den eneste som ikke gjør kur til hende. Hendes mand kunde da sandt for dyden gjerne la være at hænge over hende naar alle de andre gjør det.

BONNEVIE

Generer det dig?

CHARLOTTE

Ja, hører du. Du er den eneste som ikke gjør det. Og det er det jeg kan like dig saa godt for. Det er forresten rart du kan la være, saan som du er.

BONNEVIE

Hun er jo min kusine.

CHARLOTTE

Aa! Det er vist ikke det som avholder dig. Apropos, du er fort blit kjed av Marie?

BONNEVIE

For noget sludder!

CHARLOTTE

Aa—aa —! Og dere har ikke været gift i mere end tre aar.

BONNEVIE

Sludder! Det kjender ikke du noget til.

CHARLOTTE

Hahaha! *Plusselig lidenskabelig.* Er jeg ikke voksen? Se paa mig. Ser jeg ikke voksen ut? Saa er jeg vel voksen da? Jeg ligger i mørke natten — og især her hvor der er saa mange mennesker — og lytter og stirrer, saa det blinker for øinene.

BONNEVIE

Jo du er nok voksen, Charlotte.

CHARLOTTE

Hvorfor behandler de mig som barn da? Baade Marie og mamma. De baktaler alle de unge herrerne som jeg taler med, og sier at jeg ikke skal tro et ord av hvad de sier, og de sier mig aldrig andet end det som pent er; hvorfor skulde jeg ikke tro dem da? Jeg forstaar meget godt at det ikke gik an at jeg viste mig akkurat som jeg virkelig er. Men de skulde passe sig. Jeg er som damp, og de holder mig nede. Men du er snil. *Ind til ham.* Men jeg elsker dig ikke.

BONNEVIE

Men naar du ikke elsker mig?

CHARLOTTE

kysser ham.

BONNEVIE

Uf — du tar rent pusten fra mig.

CHARLOTTE

Men det er ikke dig jeg elsker.

BONNEVIE

Der kommer madamen.

CHARLOTTE

farer like mot fru Bonnevie. Hvorledes lever den søte, lille, store søster? Skal du bade? Det burde du være forsigtig med naar du er saa varm.

FRU BONNEVIE

Det er nok snarere dig som er varm.

CHARLOTTE

Aa! det er bare solen, Marie. Solen som baker mig. Gud, hvor deilig og idyllisk det er her ute paa landet — med trærne og skogen — og buskveksterne, — og kalvene, du Marie. Har du set dem? Du skulde se hvorledes de hoppet og løp. Haha. Se saaledes! Jeg morer mig saa storartet. Du ser paa mig. Skal dere tale voksent, saa er det best jeg gaar. Hen til kalvene! *Farer ut.*

Pause, hvori Bonnevie hele tiden ser paa fru Bonnevie.

FRU BONNEVIE

Hvor barnlig hun er.

BONNEVIE

Synes du?

FRU BONNEVIE

Ja, synes ikke du?

BONNEVIE

Nei. Og ikke du heller!

FRU BONNEVIE

Charlotte tror vist jeg er svært dum.

BONNEVIE

Ja, hun gjør vist det.

Liten pause.

FRU BONNEVIE

Jeg er saa glad idag, Ludvig.

BONNEVIE

Jeg vet det.

FRU BONNEVIE

Om du visste —

BONNEVIE

Jeg vet —

FRU BONNEVIE

Synes du Charlotte er meget penere end jeg?

BONNEVIE

Ja.

FRU BONNEVIE

Pikantere?

BONNEVIE

Ja, du saa jo at jeg kysset hende.

FRU BONNEVIE

Nei!

BONNEVIE

Jo! Du maa ikke lyve, Marie. Og du la over at du skulde være ædel og late som du ikke hadde set det. Bare ikke skap dig, min skat.

FRU BONNEVIE

smilende. Synes du fru Løven ogsaa er penere?

BONNEVIE

Ja!

FRU BONNEVIE

Alle damer?

BONNEVIE

De fleste.

FRU BONNEVIE

Elsker du mig ikke spor?

BONNEVIE

Jeg liker ikke honningkake hver dag. Nu er det best du gaar og bader. Du trænger til at avkjøles. Husk paa at jeg kysset Charlotte, og at du saa det.

FRU BONNEVIE

idet hun gaar, slaar hun ut med haandklæet. Aa, Ludvig —

BONNEVIE

Uf Marie

Fru Løven. Seeman. Litt efter Gert, Dr. Fransen. Tilsist Bull, Løven. Alle herrerne plukker markblomster, idet de kommer. Naar alle er kommet ind, staar fru Løven midt paa scenen og ser paa herrerne.

FRU LØVEN

efter et litet ophold, til Bonnevie, som ser paa. Det ser morsomt ut!

BONNEVIE

Gud, hvor de anstrenger sig — og til ingen verdens nytte.

Alle retter sig.

FRU LØVEN

Vil ikke du ogsaa hjælpe mig at plukke blomster til middagsbordet? Idag er det min tur at pynte.

BONNEVIE

Nei, jeg kan ikke gaa paa fire i denne varmen. Jeg vil heller gaa ned og snakke med Charlotte.

SEEMAN

Ja, det er svært saa solen skinner.

BONNEVIE

Ja, dere skulde hænge en rød lampeskjærm paa den, saa hadde dere det som hjemme i fru Løvens kabinet! *Gaar.*

FRU LØVEN

Nei, nei! Dere maa ikke holde op endnu. Bordet skal være dryssende fuldt, og vi har næsten bare prestekraver og smørblomster. Vi maa ha kløver og erteblomster ogsaa.

BULL

til Seeman. Er De tørst kanske?

FRU LØVEN

Ja værsgod. Gaa De! Jeg holder ikke paa Dem.

SEEMAN

Unegtelig er jeg litt tørst, men selvfølgelig haster det ikke.

FRU LØVEN

til Gert. Saa De tror det er saa let at faa damer til at bli forelsket i sig?

GERT

Ja!

FRU LØVEN

Kanske De har et middel?

DR. FRANSEN

Der er midler! Man kan hypnotisere dem!

FRU LØVEN

til Gert. Gives der virkelig et middel?

GERT

Man skal si femti ganger: Jeg elsker Dem, og hundre ganger: De er den vakreste dame jeg har set i mit liv.

FRU LØVEN

Skal der ikke mere til?

GERT

Har man tid og penger, skal der ikke mere til.

Herrerne ler og motsier.

GERT

Men man maa forstaa at si det.

FRU LØVEN

Man behøver ikke at m e n e det?

GERT

Tilsist mener man det litt ogsaa. Og det er det som er det betænkelige ved midlet.

BULL

Det er en temmelig plat opfatning av kvinden.

DR. FRANSEN

Jeg har aldrig hørt tale om at Gert har kysset en dame engang.

GERT

Det ærgrer mig i grunden ogsaa at jeg har været

saa diskret. For det morsomste ved fruentimmer skal være at snakke med mandfolk om dem. Ikke sandt, hr. Bull?

BULL

Det mente jeg før. Men ikke nu længer!

LØVEN

Du skulde gifte dig, Gert.

GERT

Med hvem?

LØVEN

Med en du elsker naturligvis.

GERT

Hende vilde jeg ikke gifte mig med.

FRU LØVEN

Er De forelsket?

GERT

Nei!

LØVEN

med armen om fru Løvens liv. Du skulde tænke paa at gifte dig allikevel, Gert. Det er den eneste lykke i verden.

GERT

Men jeg er ikke forelsket.

FRU LØVEN

De vilde jo ikke gifte Dem, hvis De var forelsket?

GERT

Jo, da vilde jeg gifte mig, men med en anden! En fornuftig kone, et fornuftegteskap. Og saa vilde jeg besøke den elskede om søndagen.

Der lees og snakkes. Liten pause, hvori de plukker blomster.

FRANSEN

Der er noget i det Gert sier. For da vilde der ikke komme saa mange ulykkelige barn ind i verden heller.

De ler.

FRU LØVEN

Hvorfor gaar De ikke hen og forelsker Dem da?

GERT

Fordi jeg maa vænne mig av med slike biting, nu jeg er blit saa gammel.

DE ANDRE

Biting. Haha.

BULL

Naa, det er nyt. Synes De man elsker for meget i vor tid?

GERT

Nei, men jeg synes man beskjæftiger sig for meget med kjærlighet.

BULL

Slikt kan man ikke selv raade for.

GERT

Jo man kan, hr. Bull!

FRU LØVEN

Synes De det er kjedelig at tale med damer?

GERT

Nei, jeg synes det er meget værre at tale med mandfolk. Jeg vet altid paa forhaand hvad de vil si. Damer sier da ialfald det motsatte. Naa, det blir man jo ogsaa snart vant til!

BULL

De foragter altsaa kvinden?

GERT

ler først litt. Nei, jeg er ikke hysterisk.

BULL

plusselig og ivrig. Aa! omforladelse, De har kanske — jeg forstaar, *besindende sig* undskyld.

LØVEN

Haha, Bull tror naturligvis du har været ulykkelig forelsket.

GERT

Meget værre end det. Jeg har været ulykkkelig elsket.

FRU LØVEN

Ulykkelig elsket?

GERT

Ja, jeg elsket ikke igjen.

FRU LØVEN

til Bull. De er søt, Nikken!

BULL

glad og fornærmet. Søt?

FRU LØVEN

Men nu maa Dere skaffe mange flere blomster. Jeg har ikke nok paa langt nær. Nei, hvor vakkert der er midt i al denne deilige skinnende solen! Se ut over sjøen. *Til Gert smilende.* De er jo interessant formelig.

GERT

Fordi jeg ikke gjør kur til Dem?

FRU LØVEN

Har De ikke gjort kur nu da?

GERT

smilende. Ja, gud vet!

FRU LØVEN

Er det lillekonvalgræs som staar der nede i bakken?

GERT

uinteressert. Ja!

FRU LØVEN

Aa, Seeman!

GERT

Nu skal jeg gaa.

FRU LØVEN

Nei, Seeman kan jo gaa, og Bull. *Imidlertid gaar Gert. Dr. Fransen følger med ham. Bull og Løven er litt oppe i bakgrunden.*

SEEMAN

Vilde De nu av med mig igjen! Det er næsten umulig

at faa tale et øieblik med Dem alene. De haker sig fast i Dem, disse fyrene. De skulde vite hvad jeg har faat for et brev fra min kone idag. Hun lider saa forfærdelig, stakkar, fordi hun mærker — naa! — at mine tanker er andetsteds.

FRU LØVEN

Men herregud, saa reis ned til Deres kone.

SEEMAN

Det vet De jo godt at jeg ikke kan. Men *i en mindre høitidelig tone* jeg har ogsaa sendt et svar som har vasket sig.

FRU LØVEN

leende. Hvad skriver De da?

SEEMAN

Jeg skriver at hun skal passe sig.

FRU LØVEN

Passe sig! Haha.

SEEMAN

Ja — for hun lugger barna, ser De, hvergang hun er jaloux. Jeg maatte klippe begge de smaa snaue, da de flyttet paa landet.

FRU LØVEN

Og det er fordi De elsker mig? Haha, stakkars barn.

SEEMAN

Det gaar ut over de uskyldige.

FRU LØVEN

Mig, mener De?

SEEMAN

Min kone naturligvis! Det er nok mere alvor end De tror. Hun er jo av god familie, datter av en prest, saa hun føler saant finere. Hun er nervøs. Og naar ikke jeg er sammen med hende, saa har hun allikevel ikke noget utbytte av at ligge paa landet, saa det kunde vi ha spart. — Altsammen for Deres skyld, kjære, kjære, kjære

frue. La os nu erte de andre litt ved at vi to gaar sammen hele tiden.

FRU LØVEN

Ja, nu gaar vi ned til Gert. *Gaar først.*

SEEMAN

Nei, men frue da! *Efter.*

Bull og Løven kommer fremover.

BULL

Det er skrækkelig, saa den fyren plager Deres kone. Som oftest staar han bare og stirrer paa hende.

De staar og ser ut.

LØVEN

Ja, det er en dum maner. Og Ella liker ikke at herrerne hænger saan over hende bestandig heller.

BULL

Naturligvis. Jeg er sikker paa at hun heller vilde ha sig en fornuftig samtale — f. eks. med Dem eller mig.

LØVEN

Ja! — Ialfald med mig.

BULL

fort. Ja naturligvis! Jeg mente heller ikke, hehe! Der er jo ingen sammenligning mellem Dem og den fæle fyren. Han skal forresten være godt likt av damer. Det er da noget som vi mandfolk absolut ikke kan forstaa.

LØVEN

Det faar vi aldrig noget ordentlig greie paa nei. Det er mystik.

BULL

Det er mystik, ja.

LØVEN

Ja det skal gud vite.

Tause plukker de blomster en liten stund.

BULL

vender sig hurtig. Gid jeg kunde gjøre noget for Dem og Deres kone; jeg er saa glad og føler mig saa lykkelig over at ha gjort Deres bekjendtskap.

LØVEN

smiler og stammer litt forlegent.

BULL

Det var mere et saant utbrud, forstaar De!

LØVEN

Tak, Bull.

BULL

Men hvor er hun nydelig. Fin og fornem. Slank og graciøs. Koket og naturlig. Alle blir indtat i hende, saa jeg har lov til at si det. Og som hun smiler, og saa godt kjendt hun straks blir med en, og slik som hun, klok og overlegen, gjennemskuer en. Hvad? Ikke sandt?

LØVEN

Kjære Dem, Bull — jeg vet det jo —

BULL

trykker hans haand. De er lykkelig.

LØVEN

Tak, tak, kjære Bull. Jeg er ogsaa forfærdelig stolt av hende.

BULL

Fan at hun skal gaa med den fyren hele tiden.

LØVEN

Ja — skal ikke vi to se at narre hende fra Seeman? Der kommer de.

BULL

Jo.

LØVEN

Han gaar og tørker sig saa i panden. Han er vist tørst. Gaa hen De, Bull, og foreslaa at drikke et glas iskoldt av et eller andet, — saa blir hun fri.

BULL

uforvarende. Kunde ikke De heller. *Liten pause. Løven smiler.* Nei, naturligvis, naturligvis. *Tænker sig om.* Saa blir hun da fri for ham — ialfald.

Seeman og fru Løven kommer.

LØVEN

Gud for en varme!

FRU LØVEN

Jeg mærker ikke varmen.

SEEMAN

Virkelig ikke?

BULL

Mr. Seeman! Whisky and soda! Scotch! Icecold!

SEEMAN

ubestemt. Ja —

FRU LØVEN

Ja, gaa De bare. Saa faar jeg tale litt med min mand, han længes saa efter mig.

LØVEN

Altid.

FRU LØVEN

Læg blomsterne henne ved skansen!

LØVEN

idet Bull og Seeman gaar arm i arm. Tak, Bull.

BULL

Aa — *De gaar.*

LØVEN

ser efter dem og smiler.

FRU LØVEN

Hvorfor smiler du?

LØVEN

To fluer med ett smæk.

FRU LØVEN

Hvad?

LØVEN

Det var mig som fik narret dem væk.

FRU LØVEN

Nikken er søt. Men Seeman holder jeg snart ikke ut længer. Han gjør kur med sin ulykkelige kone.

De ler.

FRU LØVEN

Og hvis ikke doktoren var saa forfærdelig dum.

LØVEN

End Nikken da?

FRU LØVEN

Han er saa liten, han stakkar, saa jeg har ham likesom i plisséen bestandig.

LØVEN

Foreløbig beholder du dem allesammen altsaa?

FRU LØVEN

Ja.

LØVEN

End mig da?

FRU LØVEN

Er du gal?

LØVEN

For moro skyld?

FRU LØVEN

klapper ham. Du er jo min mand.

LØVEN

Ja men — ja men — *Smiler litt forlegent.*

FRU LØVEN

smiler og ser paa ham. Synes du jeg har for mange?

LØVEN

plusselig. Nei, gudskelov at du har saa mange.

FRU LØVEN

Der tænkte du vist ikke pent.

CHARLOTTE

kommer løpende, stanser braat foran fru Løven. Jo, ved gud, De er nydelig.

LØVEN

hen, tar Charlotte om livet. Ja er hun ikke? *Kaster alle blomsterne over fru Løven, ser paa hende.* Det var flaut gjort, for det behøvdes ikke.

FRU LØVEN

Det var pent sagt. Ikke sandt, Charlotte?

CHARLOTTE

til Løven. Faar jeg lov at gaa med Dem? For Bonnevie gaar efter mig hele tiden — og erter mig og er væmmelig. Og jeg liker ikke at han gaar efter mig hele tiden. *Ser ut.* Jeg løp fra ham.

LØVEN

Ja gjerne det, kjære Charlotte.

FRU LØVEN

roper. Doktor! Doktor!

DR. FRANSEN

utenfor. Ja.

FRU LØVEN

Førstemand hen til holtet! Der er saan vakker linnealyng.

Hun løper. Dr. Fransen kommer løpende ind og derpaa ut samme vei som fru Løven.

LØVEN

efter hende. Men Ella, vent nu da! Nu løper du jo fra mig igjen!

CHARLOTTE

efter Løven. Kom, Løven! Der borte kommer Bonnevie.

LØVEN

Men synes De ikke Bonnevie er morsom da?

CHARLOTTE

Nei.

LØVEN

Han som er saa vittig.

CHARLOTTE

Jeg bryr mig ikke om at høre paa noget vittig. Jeg vil heller høre paa Dem.

LØVEN

Mange tak!

CHARLOTTE

Fy, Løven. De forstod det godt.

LØVEN

De maa ikke bli bedrøvet, Charlotte. Nei, er De gal, De! Værsgod at le! *Tar hende under armen.*

CHARLOTTE

Gud, hvor de saa efter Deres kone! Der kommer han.

LØVEN

Bare hold Dem til mig, lille Charlotte.

De løper.

BONNEVIE

utenfor. Charlotte!

CHARLOTTE

utenfor. Nei!

Bonnevie kommer fort ind. Omtrent samtidig kommer fra venstre en ung tjenestepike, net, sommerklædt.

PIKEN

Hr. Bonnevie har ikke set godseieren?

BONNEVIE

Nei! — De er da ikke fra landet, De, Line?

PIKEN

Nei, jeg er inde fra byen.

BONNEVIE

Jeg kunde tænke det. *Tar hende om livet.* For en pen figur De har!

PIKEN

Gud, hr. Bonnevie!

I samme øieblik Bonnevie har kysset piken, og hun river sig løs, kommer fru Bonnevie. Piken gaar videre.

PIKEN

peker. Var det der godseieren gik?

BONNEVIE

Ja, det var der han gik.

PIKEN

ut.

BONNEVIE

ser litt paa fruen, gaar derpaa hen og gir hende en ørefik Du har mig vel ikke mistænkt?

Fruen ser et øieblik paa ham; man hører stemmer utenfor.

BONNEVIE

Kom nu. Men se blid ut, Tulla, for der kommer de andre.

Fruen ser blid ut. Bonnevie tar hende under armen, og de gaar ned mot forgrunden til høire hvor man ser nogen av de andre komme.

ANDEN AKT

Senere paa dagen. Sammesteds.

Løven gaar frem og tilbake. Fru Løven sitter ved et bord midt paa scenen.

LØVEN

smilende. I og for sig har jeg ikke noget imot det, kan du skjønne.

FRU LØVEN

ogsaa smilende. I og for sig har du altsaa noget imot det?

LØVEN

Nei, i og for sig har jeg ikke noget imot det.

FRU LØVEN

I og for sig blir det altsaa som det har været før!

LØVEN

Jeg gruer bare litt til vinteren, ser du

FRU LØVEN

Til vinteren?

LØVEN

Ja, dere kvinder ser ikke saa let den milde komik.

FRU LØVEN

Vinteren? Den milde komik?

LØVEN

Inde i byen, i selskaper og saan er det adskillig vanskeligere at være mig i slike tilfælde end dig.

FRU LØVEN

I slike tilfælde?

LØVEN

Med alle de kavalererne dine! Folk kan jo ikke vite hvor litet du mener med det.

FRU LØVEN

Jeg har en ren samvittighet, saa jeg bryr mig ikke om hvad folk sier.

LØVEN

smilende. Hvis du ikke hadde en ren samvittighet, tror du da du vilde bry dig mere om hvad folk sa?

FRU LØVEN

Nei, men jeg kan ikke være anderledes end jeg er. Og jeg er udmærket.

LØVEN

Man behøver ikke ane det om morgenen, og før sol gaar ned, saa — før man vet ordet av det, staar man midt oppe i det.

FRU LØVEN

Vilde du gjerne jeg skulde ha saan erfaring da?

LØVEN

Nei, vræng ikke paa ordene, — men jeg synes gjerne du kunde støtte dig til min — min erfaring.

FRU LØVEN

Erfaringer.

LØVEN

Du gaar langs takranden, akkurat som folk der gaar i søvne.

FRU LØVEN

ler. Ja, jeg er sikker.

LØVEN

bak hende, kysser hende paa haaret. Du er storartet, Ella. Saa ren, saa fin, saa kysk.

FRU LØVEN

Slik er jeg, ja!

LØVEN

Derfor har jeg ogsaa kunnet tale aapent og ærlig med dig og fortalt dig mit liv.

FRU LØVEN

Du har været frygtelig indiskret undertiden ja.

LØVEN

Men du har da hørt paa!

FRU LØVEN

Jeg har aldrig bedt dig fortælle.

LØVEN

To briljante unge mennesker som vi, temmelig mange penger, et deilig barn, et nydelig hjem — kanske adjutant hos kongen til næste aar. Tænk, om alt det ikke skulde holde! *Litt efter.* Jeg vet hvor let der brytes ind i et egteskap. Jeg har jo — desværre — selv ikke været helt udadlelig i saa henseende, og ingen utenforstaaende skulde ha anet at noget var paafærde. *Uvilkaarlig fagmæssig.* Aa det er saa let, det er saa let! Naar en dame er gift, er det det samme som at døren staar paa klem.

FRU LØVEN

Du taler dig aldeles varm.

LØVEN

Jeg vet jo godt at du ikke bryr dig om nogen anden. Og at jeg er den eneste. *De klapper hverandre.*

FRU LØVEN

Saa! Nu ikke mere om dette! Jeg kan ikke gjøre noget galt.

LØVEN

Nei fy!

FRU LØVEN

ler først litt, ser paa ham. End du da?

LØVEN

uvilkaarlig. Jeg kjæmper daglig.

FRU LØVEN

Kjæmper?

LØVEN

Jeg mener, jeg maa hver dag si til mig selv, — jeg sier hver dag til mig selv, mener jeg, at jeg har det langt lykkeligere nu, — at egteskapet i en saa lykkelig form som vort er den eneste rigtige, naturlige lykke. Og føler det, du. Føler det, Ella.

FRU LØVEN

Jasaa! — Saa du kjæmper hver dag, du!

LØVEN

Der kommer Gert. Han har vel ikke begyndt at gjøre kur til dig?

Gert kommer og blir staaende oppe i bakgrunden.

FRU LØVEN

leende. Jeg vet ikke rigtig endnu.

LØVEN

Gert er mystisk. Det er ingen som vet noget rigtig om Gert.

FRU LØVEN

Han er den eneste!

LØVEN

Hm! Man maa da ialfald se ut som man kunde være løitnant, forat du skal bli indtat! *Til Gert.* Er der tid til at bade før middagen?

GERT

Ja, De har en hel time.

Løven gaar. Gert ser paa fru Løven. Hun smiler.

GERT

De er skjøn!

FRU LØVEN

Synes De? — — Saan som De stirrer paa mig! Smil litt ialfald.

GERT

Fordi De er saa vakker.

FRU LØVEN

Aa saa forfærdelig vakker er jeg da ikke.

GERT

Jo!

FRU LØVEN

Men med Dem vilde jeg helst tale om noget andet.

GERT

Nei!

FRU LØVEN

Nei — haha. Hvad sier De nei til?

GERT

Naar jeg lukker øinene, saa ser jeg munden, bare munden og smilet, som ikke kan være til mere end ett menneske.

FRU LØVEN

Og saa sier De hundre ganger: Jeg elsker Dem.

GERT

Bed mig ikke om at si det.

FRU LØVEN

Bede Dem?

GERT

Sier jeg det med ord, saa begynder det. *Stærkt.* Hør paa mig!

FRU LØVEN

revet med. Ja, ja, jeg hører. — — *Sætter sig uvilkaarlig.* Men hvad er det, hvad mener De?

GERT

i den ganske rolige, stille tonen igjen. Jeg har jo sagt hvad det er.

FRU LØVEN

Nei, De har ingenting sagt.

GERT

Saadant behøver ikke at sies.

Liten bitte pause.

FRU LØVEN

Men at De —

GERT

Ja, jeg.

FRU LØVEN

De, som synes det er en biting.

GEBT

Ja —

FRU LØVEN

De som aldrig har talt med mig før nu i dette øieblik — aldrig ellers.

GERT

Jah!

FRU LØVEN

De, som synes jeg er en koket gaas.

GERT

Jeg har jo aldrig talt med Dem.

FRU LØVEN

Nei, derfor talte De aldrig med mig.

GERT

De er den skjønneste kvinde — — De er deilig.

FRU LØVEN

Midt paa lyse dagen?

GERT

Ja! Nu solen skinner!

FRU LØVEN

De staar ganske rolig og stille og sier det alvorlig.

GERT

Jeg er svimmel, jeg tør ikke røre mig.

Liten pause.

FRU LØVEN

Men alt dette er da ikke min skyld!

GERT

i stærk bevægelse. Skyld! I dette øieblik føler jeg den store likevegt. Jeg er bortenfor sorg og glæde. Liv og død er utenfor mine tanker. Alt er ophævet. De er skjøn. Alt andet er væk — likegyldig.

Man hører stemmer utenfor.

FRU LØVEN

Vil De ta mig tilbords idag?

GERT

i samme tone som i sin forrige replik. Nei. Jeg skal ha fru Bonnevie tilbords idag.

FRU LØVEN

ler litt.

GERT

Hvad?

FRU LØVEN

De sa det i en saan underlig tone. *Litet ophold.* Men kjære Dem da — —

Man hører stemmerne nærmere.

GERT

stille som før. Er De glad fordi der kommer nogen?

FRU LØVEN

Nei! Hvorfor — hvad mener De med det?

GERT

Saa De kan bruke dette til en erindring senere. Og ikke mere.

Bonnevie, Fru Bonnevie, Seeman, Dr. Fransen og Bull kommer.

BONNEVIE

Kanske vi avbryter?

GERT

Naa! Skal vi gaa ned og se paa de to nye hestene mine?

Tilslutning.

BONNEVIE

til Seeman, doktoren og Bull. Pas paa Gert, dere!

De tre herrer hen til fru Løven og følger hende.

BONNEVIE

Kan damerne være med og se paa?

GERT

Ja!

BONNEVIE

Husk paa at dyrene ofte er næsten likesaa slemme som menneskene. — Min kone var den eneste som lo! — Du ligner en saadan hingst, Fransen, du og hele din familie.

DR. FRANSEN

vrinsker.

Alle ler.

DR. FRANSEN

Aa! Jeg kan mange dyr!

SEEMAN

Jeg kan nu ogsaa litt da. Har De hørt mig brøle som en okse?

BONNEVIE

Mange ganger!

SEEMAN

forstaar. Aa nei — ikke paa scenen, haha. Men frivillig, virkelig. Jeg har gjort det for fru Løven. Hun lo saa godt; ikke sandt, fru Løven? Og jeg kan efterligne næsten alle instrumenter ogsaa. *Gjør det.*

BULL

til fru Løven. Gud, hvor Deres mand er meget finere end disse to dyrene.

De gaar.

FRU BONNEVIE

Bonnevie!

BONNEVIE

Er det noget om at jeg elsker dig? *Vil gaa sammen med de andre.*

FRU BONNEVIE

Plager jeg dig saa?

BONNEVIE

Ja.

FRU BONNEVIE

Altid?

BONNEVIE

Ja.

FRU BONNEVIE

Det var bare om du vilde be Løven komme herop et øieblik. Han gaar dernede med Charlotte.

BONNEVIE

Hvor gaar Charlotte?

FRU BONNEVIE

Der! Nu gik de bak skansen.

BONNEVIE

Ja! *Gaar.*

Litt efter Løven. Fru Bonnevie staar først og ser efter manden, saa sætter hun sig og tørker hurtig øinene. Naar Løven kommer ind, smiler hun.

FRU BONNEVIE

Undskyld, men jeg er i saa daarlig humør.

LØVEN

Maa damer smile naar de er i daarlig humør?

FRU BONNEVIE

Hvad er det med Bonnevie?

LØVEN

Med Bonnevie?

FRU BONNEVIE

Ingen bryr sig om mig. Dere bare konverserer mig litt, og saa gaar dere videre. Naar jeg kommer ind i stuen hvor de andre er, føler jeg det som om jeg var ophovnet i ansigtet. Jeg føler mig saa klodset. Jeg smiler, naar jeg har lyst til at graate, og graater, naar jeg godt kunde smile.

LØVEN

La os sætte os, kjære fru Marie. *Han tar hendes haand og klapper den.*

FRU BONNEVIE

Jeg maa faa lov til at tale til Dem som er vor nærmeste ven. Jeg trænger saa kjærlighet.

LØVEN

tar sin haand hurtig bort.

FRU BONNEVIE

Jeg kan ikke gaa alene. Jeg er ikke skapt til det. Jeg maa ha en. Hvem det saa er. Jeg blir dum. Jeg blir gal paa denne maaten.

LØVEN

reiser sig.

FRU BONNEVIE

Synes De det er rart at jeg taler saaledes til Dem? Si det, hvis De synes det. Men hvad er det med Bonnevie. Hvorfor?

LØVEN

Jeg vet virkelig ingenting om Bonnevie, jeg.

FRU BONNEVIE

Det er ikke for at spørre Dem ut.

LØVEN

Hvad er det egentlig da, lille frue?

FRU BONNEVIE

De behøver ikke være saa logisk. Men jeg er da ikke mere end et menneske. — Hvad er det? Hvorfor? Aldrig ser jeg ham. Han skyr mig. Aldrig et blik — aldrig et kjærtegn. Og jeg elsker ham. Hans styrke. Hans aapenhet. Hans likefremhet. At alle synes han er morsom. At han er likedan overfor alle mennesker — undtagen likeoverfor mig. Og jeg er jo ung. Jeg er da ikke styg.

LØVEN

sætter sig. Nei, det vet gud De ikke er. *Tar hendes haand.* Jeg tror jeg vet hvad det er.

FRU BONNEVIE

Hvad er det?

LØVEN

De er ulykkelig forelsket.

FRU BONNEVIE

Ja.

LØVEN

Og det er Deres mand De er forelsket i?

FRU BONNEVIE

Ja.

LØVEN

Det er det!

FRU BONNEVIE

Ja! Det vet jeg jo. Det er jo det jeg sitter og sier Dem.

LØVEN

Ja men det er grunden til altsammen. Og hvad værre er!

FRU BONNEVIE

Hvad er det?

LØVEN

De viser ham det.

FRU BONNEVIE

Jeg kan ikke spille komedie.

LØVEN

Men den forelskelsen skræmmer os andre ogsaa.

FRU BONNEVIE

Os?

LØVEN

Vi ser at det ikke fører til noget.

FRU BONNEVIE

Men det gjør jo ingenting.

LØVEN

Gjør det ingenting? De klager jo over at vi andre heller ikke bryr os om Dem. De sier jo uttrykkelig at en maa De ha, hvem det saa er. At De trænger til kjærlighet, fru Marie.

FRU BONNEVIE

efter et litet ophold. Tror De da at nogen kunde bli forelsket i mig?

LØVEN

Om jeg tror!

FRU BONNEVIE

Er det sandt? Det er akkurat som jeg har gaat i taake. Jeg puster lettere nu, bare fordi De taler saaledes til mig.

LØVEN

De er som ilden under asken. Man hverken ser eller føler den straks. Man maa komme nærmere. Da først føles den varme som er om hele Deres væsen. Det er rigtig med taaken. Man maa komme indi den. Tæt hen til Dem, Marie Bonnevie. Og da tar De alle. At jeg ikke før har set! De kan jo ikke styre Deres øine naar De elsker. Øinene blir større og sortere end de er av naturen. Deres mund skjælver. — De glemmer at der er nogen i stuen. — De glemmer alt andet i Deres

lidenskap. Ikke vend Dem bort fra mig! Deres nakkehaar krøller sig av sig selv, saadan staar De i ild naar De elsker. *Blaaser paa hendes nakkehaar.*

FRU BONNEVIE

stille. Ja, jeg elsker ham.

LØVEN

stanser litt, derpaa som i spøk. Der kan De se.

FRU BONNEVIE

Hvad kan jeg se?

LØVEN

smiler, men svarer ikke.

FRU BONNEVIE

Gjøre ham jaloux, mener De. La ham bli forelsket i mig. La andre gjøre kur til mig. Bruke de samme vaaben som han. Det er det De mener?

LØVEN

svarer ikke.

FRU BONNEVIE

Hvad?

LØVEN

adspredt. Ja — bruke de samme vaaben som han.

FRU BONNEVIE

For De kjender ham jo saa godt. De er hans beste ven. Ikke sandt?

LØVEN

Jo, jeg er en av hans beste venner.

FRU BONNEVIE

reiser sig, gaar litt frem og tilbake. Jeg har altid trodd at De var saa fin og ridderlig, at De aldrig vilde misbruke en fortrolighet, at jeg saa sikkert kunde stole paa Dem. — *Stanser og ser paa ham.*

LØVEN

litt i forlegenhet. Men kjære Dem, fru Bonnevie, De har da ikke misforstaat mig. *Ivrigere.* Jeg tror paa én

lykke, — paa én kjærlighet — kjærligheten i egteskapet. Før jeg blev gift med Ella, trodde jeg aldrig jeg skulde naa saa vidt. Men gudskelov. Hvorledes vilde det gaa ellers? Alting vilde ramle. Tro De mig! Familielivet, barnene, selve samfundet. For vi har jo ogsaa forpligtelser mot vore medmennesker. Og dette er ikke fraser, for det er dyrt erhvervet og inderlig følt. Og det skal altid, bestandig være mit maal, selv om ogsaa andre følelser fra fortiden av og til skulde komme til at dukke frem. Denne overbevisning har jeg kjæmpet mig til, og det er vel den eneste overbevisning som duer, tænker jeg.

FRU BONNEVIE

Hvis det nu ikke var Bonnevie jeg elsker — hvorfor lytter De? — og hvis ikke De var gla i Ella?

LØVEN

fort. Men det er jeg.

FRU BONNEVIE

Fy, hvor De svarer. *Tar hans haand.* Hvis, sier jeg.

LØVEN

Nei, la mig nu gaa.

FRU BONNEVIE

Er De bange?

LØVEN

Ja.

FRU BONNEVIE

Hvorfor?

LØVEN

For følelserne fra fortiden, som av og til dukker frem.

FRU BONNEVIE

Nei, De slipper ikke før De har svaret mig. De som har levet saa meget, og som saa mange har været gla i. Kunde De?

LØVEN

stærkt. Ja.

FRU BONNEVIE

Kunde De? Tak, tak. — Gaar De? — De flygter, De flygter akkurat som Josef. Haha!

LØVEN

Hvad for en Josef?

FRU BONNEVIE

Josef vel!

LØVEN

Josef. Jeg! Nei vet De hvad! *Vil ta hende om livet.*

Middagsklokken lyder.

FRU BONNEVIE

Middagsklokken!

Han gaar fra hende.

FRU BONNEVIE

smilende. Tak, tak. Nu er jeg sikker. Kjærligheten i egteskapet, det er den eneste lykke. — Det skjønner jeg.

LØVEN

tramper i jorden. Ja død og pine! Det er og det skal være den eneste lykke i livet. Og det er sandelig ikke noget at smile av, fru Bonnevie.

FRU BONNEVIE

Der kommer Ella nede i alléen.

LØVEN

glad. Ja, der kommer Ella. Se hvor nydelig hun er. Er hun ikke?

FRU BONNEVIE

Jo.

LØVEN

Naar hun kommer saan stille smilende opover den buksbomalléen, saa maa jeg tænke paa en av svanerne i kanalen i Potsdam, — lydløs, fornem, glidende. Ja, tænk

paa hvad jeg har sagt da, fru Bonnevie. Saa skal De se det blir nok solskin. *Vinker venlig til fru Bonnevie og iler mot sin kone.*

FRU BONNEVIE

Ja jeg skal ikke glemme hvad De har sagt. Tak. *Gaar smilende.*

LØVEN

Gir hende heftig haanden. Jeg har aldrig været saa glad i dig som i dette øieblik. Du ser ut som du gik med en uendelig fryd, ovenikjøpet en dyp, kjær hemmelighet, som du ikke vil si til nogen i hele verden. *Omfavner hende.* Saa sikker, saa tryg jeg føler mig. Saa ankerfast! *Da hun vil løs.* Nei ikke endnu. Jeg staar og tænker paa hvor megen visdom der kan ligge i saanne almindelige trivielle talemaater. F. eks. at egteskapet er en havn. Ja, er det ikke en havn, du? Men man vet det ikke før man erfarer det. Aa jeg er dig saa taknemmelig. Din renhet, din finhet, din kyskhet, — det er altsammen ridderen som har fældet dragen i mig, vilddyret, raaheten, flerkonetilbøieligheten, som vi har fra vore urfædre — de svinene. Hvad, haha? Min kjære, søte, elskede Ella, du behøver ikke kjæmpe, du; men saa vinder du heller ingen seier. Nei, det gjør du ikke, Ella. Du føler ikke seirens triumf.

FRU LØVEN

Men hvad er det med dig? Du er i saant straalende humør!

LØVEN

Ja som aldrig før! Jeg er saa gla som om jeg var blit adjutant hos kongen. Og hadde fortjent det, Ella, virkelig hadde fortjent det.

FRU LØVEN

Hvad er det da?

LØVEN

Ja det skulde du vite!

FRU LØVEN

Du stod her sammen med fru Bonnevie.

LØVEN

Ja. Haha. Tampen brænder!

FRU LØVEN

pludselig. Har du kjæmpet?

LØVEN

Det skulde du vite!

FRU LØVEN

Og vundet seier?

LØVEN

Haha. Haha.

FRU LØVEN

ler ogsaa.

Middagsklokken lyder.

FRU LØVEN

Middagsklokken!

LØVEN

Haha. Sier du ogsaa middagsklokken. Haha. *Idet de gaar.* Saant egtepar findes der ikke i hele byen.

ELLA

Ikke?

LØVEN

Maa jeg ha den ære at ha fruen tilbords?

FRU LØVEN

Mand og kone?

LØVEN

forraadende. Jeg lovte egentlig Charlotte at ta hende tilbords —

FRU LØVEN

smilende. Nei. Selv ikke naar du sviger Charlotte. *Gaar mot høire.*

LØVEN

efter hende. Men Ella — nu du var saa forelsket i mig.

FRU LØVEN

Jeg i dig?

Hun gaar. Han efter.

TREDJE AKT

Et andet sted i haven. Fra den ene side gaar til litt over midten av scenen en jordvold som efter en nedlagt fæstningsskanse. Volden har et knæ frem mot publikum.

Det er efter middagen. I løpet av akten mørkner det en smule.

Like under skansen. Fru Løven, fru Bonnevie, Bonnevie, Gert, Bull, Seeman, dr. Fransen. Nogen ligger, andre sitter. De drikker kaffe. I forgrunden, saa de ikke sees av de andre — foran et stort træ — sitter Løven, mens Charlotte skjænker likør for ham. Løven røker.

LØVEN

Nei, Ella er ikke saan, Charlotte.

CHARLOTTE

Er ikke hun? *Op i bakgrunden med flasken.*

Fru Løven og dr. Fransen er kommet frem midt paa scenen.

FRU LØVEN

Klokken 11 nede paa bryggen altsaa.

DR. FRANSEN

Jaja, for vi har da saa mange barndomsminder, kjære fru Ella. Fra danseskolen, og fra barneballer og fra kjelke-

turer i maaneskin. Jeg husker første gang jeg fik lov at trække Dem paa kjelke, da var jeg endnu i forlegenhetsperioden. Jeg var saa kry! Jeg syntes De var saa meget finere, endskjønt min far var jo likesaa fin som Deres. Deres far var civilingeniør, men min var da i departementet. Men vi leiet hos dere. Husker De, vi blev saa gode venner at vi la over at vi skulde kalde hverandres mor for tante.

FRU LØVEN

De gjorde da aldrig indtryk av at være forlegen.

DR. FRANSEN

Nei det gik snart over.

FRU LØVEN

De turde kysse os. Og dengang syntes vi De var den klokeste og mandigste og mest voksne av alle gutterne.

DR. FRANSEN

Det var fordi jeg hadde sort krøllet haar. Jeg var penere, ser De, *listig* og det mærket jeg og benyttet mig av. For den gang hjalp det. Ja det hjælper endnu ogsaa — undertiden da. Jeg glæder mig saa til at gaa alene med Dem. Det er som vi to har en stor hemmelighet sammen paa grund av vore fælles minder.

FRU LØVEN

Ja, kom klokken 11; da kommer Seeman ogsaa.

FRANSEN

Seeman! *Ser paa hende.* Haha. Det mener De ikke! *Op mot bakgrunden til de andre.*

LØVEN

til Charlotte, som nu sætter sig. Nei, Ella har ikke anlæg for saan at gaa og forelske sig.

CHARLOTTE

Har ikke hun?

LØVEN

Hun vilde straks komme og si det til mig.

CHARLOTTE

Ja, for hun kunde naturligvis ikke la være at vise det. Og da kunde hun jo likesaa gjerne si det da. Det var bare list.

LØVEN

De er da ikke jaloux paa Ella!

CHARLOTTE

Nei; — hvorfor tror De det? Jeg vilde da ialfald aldrig vise det.

LØVEN

Er De saa listig?

CHARLOTTE

Ja vet De hvad, saa listig er jeg da rigtignok. *Litt efter.* Aa hvor hyggelig det er at sitte og tale alvorlig med Dem. Like tæt ved de andre og allikevel aldeles hemmelig.

LØVEN

kaster sin cigar, vil reise sig for at ta en ny. De er søt, Charlotte.

CHARLOTTE

Jeg har én, — jeg tok en med. Værsgod, og fyrstikker ogsaa. Værsgod.

LØVEN

Tak, det var da pent av Dem.

CHARLOTTE

Røker De meget?

LØVEN

Aa — saan like efter maten.

CHARLOTTE

Jeg synes De spiser penere end de andre ogsaa. De tygger ikke saa haardt. Det er likesom motvillig De sætter tænderne i. Som om det kunde være Dem det samme. Det er nydelig, synes jeg.

LØVEN

De er søt, Charlotte.

CHARLOTTE

svarer først ikke, derpaa. Ja men hvad hjælper det? De tok mig ikke tilbords.

LØVEN

Haha. Men det har jeg jo forklaret Dem. Jeg —

CHARLOTTE

Nei, nei — ikke noget derfor og hvorfor og saasom og eftersom. Ugjort gjerning staar ikke til at ændre.

LØVEN

Det kan jo endda komme til at hænde. Vi har jo livet for os.

CHARLOTTE

Det kan man aldrig vite. Der er ikke saa lang tid til hvert menneske, saa det gjælder om at nytte tiden. Apropos, jeg undres om døden varer længer end livet. Det vilde da i grunden være lumpent, hvis ikke livet skulde vare meget længer. Det maa da være livet og ikke døden som er ment med evigheten. Tror De paa evigheten?

LØVEN

Jeg tænker aldrig paa saant jeg, Charlotte.

CHARLOTTE

Nei, De har vel ikke faat tid endnu.

LØVEN

Endnu?

CHARLOTTE

Ja. Fordi De har levet saa meget. Men vi almindelige mennesker, som ikke oplever noget, vi er nødt til at tænke, vi, skjønt det mange ganger kan være baade kjedelig og vanskelig og man formelig kan bli beklemt av det. Det er akkurat som paa landet; der tror jeg at de tænker meget mere end i fine byfamilier. Evigheten f. eks. er meget vanskelig at tænke sig. Den yderste evighet jeg kan tænke mig, er naar den siste mand er død, — og der ikke er nogen til at begrave ham.

LØVEN

Skal det være et mandfolk?

CHARLOTTE

Ja. Det maa være et mandfolk. En modig maur. Træt, med mange rike minder om kjærlighet, stolt lægger han sig ned og dør. En mand som De f. eks. har jeg altid tænkt mig. Hys! Ikke vend Dem plusselig. Men nu sitter hun da virkelig og smiler betydningsfuldt til allesammen.

LØVEN

Ja men netop det at hun smiler til allesammen.

CHARLOTTE

Det er bare fordi hun ikke rigtig vet hvem hun skal vælge. Endnu! — Men Bull da! Jeg kunde da aldrig bli forelsket i en saan blottende pur ung fyr. Tyve aar gammel! Pyt!

LØVEN

Men — hahaha — Ella er jo heller ikke forelsket i ham. Hør nu, lille, kjære, kjære Charlotte, De som i grunden har saan god natur.

CHARLOTTE

Ikke i grunden. Jeg liker ikke mennesker som i grunden er saa udmærkede. De faar værsgod vise det. Enten er man, eller saa er man ikke.

LØVEN

De som har saan god natur da og saan livslyst, og som kommer til at se endnu mere seierskjøn ut med tiden, hør paa hvad jeg vil si Dem, og husk det. I en tid som vor, da er det farlig luft at være ute i, alting er som underminert, og man vet ikke naar det kan springe, og da gjælder det mere end nogensinde om at ha et lunt sted — et sted. De maa ikke tro at jeg i og for sig har noget imot verdensutviklingen eller mot at den er saan som den er. Men det kan ikke nytte at lukke

øinene og si at den ikke er saan. Og det er især de unge som tror at det skal være saan, fordi det er saan. Vær forsigtig, kjære lille Charlotte, De er ung og uerfaren, — og husk hvad jeg har sagt Dem. Der er en lykke i verden. Det er naar to holder av hverandre og stoler paa hverandre. I egteskapet altsaa. De vet jo *klapper hende* hvor meget jeg holder av Dem. Derfor er det ogsaa jeg taler saaledes til Dem. Tro mig, jeg har set meget til verden, og oplevet meget.

CHARLOTTE

stille begeistret. Ja. Det tror jeg ogsaa.

LØVEN

Jeg gjentar det. *Klapper hende.* Der er en lykke, og det er naar to er gla i hverandre og stoler paa hverandre! Husk paa at det har jeg sagt Dem — naar De engang blir gift. *Kysser hende paa panden.*

CHARLOTTE

Paa panden!

LØVEN

ler.

CHARLOTTE

Forstaar De ikke at dette er værre end ingenting! *Gaar fra ham.*

LØVEN

leende. Ja jeg kunde da ikke — her! *Reiser sig ogsaa.*

CHARLOTTE

lynsnart og glædestraalende. Her? — Var det bare her De ikke kan.

Bonnevie og fru Løven er imidlertid kommet nedover.

FRU BONNEVIE

Aa, Fransen! — knyt mit ene skobaand!

SEEMAN

Maa ikke jeg?

FRU BONNEVIE

Jo, det andre er ogsaa gaat op.

De knytter hver sin sko.

FRU BONNEVIE

Nu pent og diskret! Ikke ubeskedent! Nu skal Dere faa lov til at følge mig ned til badehuset. Men værsgod vær anstændige. Ikke kikke! Saa! En under hver arm!

Hun tar en under hver arm. Idet Seeman gaar forbi fru Løven tar han sit ur op, ser betydningsfuldt paa det og paa fru Løven. Fruen smiler. Fransen stikker elleve fingre i veiret. Fruen smiler. De andre gaar.

BONNEVIE

til fru Løven. Har du set en ko danse paa line?

FRU LØVEN

Ja, du skulde nu være litt forsigtig da.

BONNEVIE

Jeg er sikker paa at hun snørte op begge skoene selv.

FRU LØVEN

Det skal glæde mig at se, naar Marie engang tar revanche.

BONNEVIE

Værsgod, naar hun bare vil gjøre det diskret. Man faar saa allikevel de barn som vorherre har bestemt for ens kone.

FRU LØVEN

Det er let at snakke!

BONNEVIE

Man faar trøste sig med at vore venner undertiden faar vore egne barn.

FRU LØVEN

Nei, ved gud om jeg vil høre mere paa dig. Du er for raa.

BONNEVIE

Ja kors da. Men nogen skal være det ogsaa. Saa blir dere andre til gjengjæld saa meget finere.

FRU LØVEN

Charlotte! Bull har saan lyst til at følge med Dem ned og se paa kalvene.

CHARLOTTE

Han vil vist heller se paa Dem, fru Løven.

BULL

Jeg har ikke ytret ringeste ønske om at se paa nogen kalver.

FRU LØVEN

De skal være saa morsomme. De hopper og danser. Hvorledes er det de gjør, Charlotte?

GERT

Hvad er det for nogen kalver De snakker om?

FRU LØVEN

Det er nogen kalver som fru Bonnevie fortalte at Charlotte syntes det var saa morsomt at se paa.

CHARLOTTE

De kan hilse min søster fru Bonnevie og si at det er nogen kalver som jeg selv har fundet paa, fordi jeg gjerne vilde tale med Deres mand. For her paa gaarden eksisterer de ikke. Vel, Gert?

GERT

Nei.

CHARLOTTE

Nei — der kan De høre. *Til Løven.* Jeg vil helst at hun ikke skal si det til min søster.

LØVEN

Nei det gjør hun vist ikke heller. Skal jeg bede hende la være?

CHARLOTTE

Nei, ikke gjør det. *Hun ser paa ham og gaar.*

LØVEN

langsomt efter hende.

FRU LØVEN

Naa, Bull!

BULL

Der var jo ingen kalver.

FRU LØVEN

Vilde De ha gaat hvis der var nogen? Haha. Gaa nu!

BULL

Nei jeg gjør ikke.

FRU LØVEN

De maa ikke gjøre Dem latterlig.

BULL

Hvorfor skal jeg altid gaa? Altid gaa. Og altid, saa nogen ser paa det. Nu var De jo næsten alene. *Slaar over i en slags spøk.* Naa ja! Jeg kan gjerne gaa. Saa kan De ha det saa godt. *Sagte og bønlig.* Jeg elsker Dem saa forfærdelig at jeg ikke holder ut at være sammen med Dem, naar ikke Deres mand er tilstede.

FRU LØVEN

Saa skynd Dem nu, lille Nikken.

BULL

Gaade! — Nu løper jeg! *Gaar meget langsomt og for at være morsom.*

BONNEVIE

Stakkars volontør!

Nu sitter fru Løven og Bonnevie fremme i forgrunden. Gert alene oppe under skansen med ryggen mot de andre. En tjener og en tjenestepike kommer og bærer væk kaffestellet, flasker og glas.

BONNEVIE

Hun skulde slet ikke bade! For hun hadde den kjolen paa som skal hegtes i ryggen. Og det kan hun ikke gjøre alene.

FRU LØVEN

Gert sover vist. Han er svært stille.

BONNEVIE

Han generer ikke. Det er jo altid en fordel naar man ikke behøver at kaste ut verten.

FRU LØVEN

Hvis jeg var Marie, vilde jeg skilles.

BONNEVIE

Men det vil ikke jeg.

FRU LØVEN

Hvorfor?

BONNEVIE

Fordi egteskapet er det bedste skjermbret som findes.

FRU LØVEN

Kan du ikke tænke dig at være tro?

BONNEVIE

Ikke uten jeg er sjøsyk. Da er jeg svært tro.

FRU LØVEN

Stakkars Marie!

BONNEVIE

Ja men du skulde vite hvor frygtelig hun elsker mig. — Det er i grunden rart at jeg aldrig gjør kur til dig, Ella.

FRU LØVEN

Fætter og kusine!

BONNEVIE

Jeg tror det kommer mere av at man kan snakke om alting med dig — saan utenvidere.

FRU LØVEN

Liker du ikke det?

BONNEVIE

Nei! Jeg liker bedst damer med religion. De er saa pene naar de gjør motstand. De aapner øinene saa høit og lukker dem saa tæt. Det er nydelig kan du tro.

Seeman kommer, ser sig om, gaar derpaa op til Gert.

SEEMAN

Det er svært varmt.

GERT

De har nok baaret det op allerede.

BONNEVIE

Blev De tørst av at gjøre kur til min kone?

SEEMAN

Gjøre kur til Deres kone! Haha. Nei det er umulig. For hun snakker om Dem hele tiden — med sin smukke stemme, — og bebreider os at vi ikke er saa fine og ridderlige mot hende som De altid er.

BONNEVIE

til fru Løven. Der kan du se — uf! Kom, følg med mig, De Seeman. Jeg vet hvor varerne staar.

Bonnevie og Seeman gaar. Seeman tar likesom tilfældig sit ur op og ser paa.

Fru Løven sitter i forgrunden til venstre. Gert har vendt sin stol mot hende, men blir hele scenen igjennem sittende næsten oppe i bakgrunden.

GERT

Jeg har sittet her og ikke visst enten jeg skulde gaa eller bli, og saa blev jeg naturligvis.

FRU LØVEN

Hvorfor vilde De ikke bli?

GERT

Fordi jeg synes det var saa vanskelig naar jeg skulde træffe Dem igjen.

FRU LØVEN

Angrer De?

GERT

Angrer!

FRU LØVEN

Har De forandret mening?

GERT

Jeg vet ikke.

FRU LØVEN

Vet De ikke?

GERT

Jeg trodde jeg var færdig med denslags ting nu.

FRU LØVEN

Denslags ting?

GERT

Jeg har holdt paa nu i to aar med at vænne mig av.

FRU LØVEN

Hvad vilde De gjøre nu da?

GERT

Sitte paa min gaard med mig selv til jeg blev klok eller gal.

FRU LØVEN

De skal jo være saa begavet!

GERT

Aa — kanske jeg har bedre hode end de fleste. Men noget egentlig godt hode tror jeg ikke jeg har. Jeg kan staa som en tosk likeoverfor de almindeligste ting. — Og saa synes jeg der er noget brutalt i det at man netop skal bli forelsket i én som man kjender — — saan tilfældigvis kjender — i det landet eller den byen hvor man tilfældigvis er.

FRU LØVEN

Hvor vil De hun skal bo henne?

GERT

I Peru. Under sydkorset.

FRU LØVEN

Der er da noget langt i det De sier. Noget avstand. De andre gaar like ind paa en i samme gate bestandig.

GERT

stille hen for sig. Det er komisk! For hvis jeg sier det, saa begynder det.

FRU LØVEN

Begynder det?

GERT

Begynder det først, saa er jeg ikke herre over mig selv.

FRU LØVEN

Haha. Er De ræd Deres egne ord, De da!

GERT

Ja, det er jeg. Det er ordene som er det værste mange ganger. De hisser. Man føler godt at de gaar paa egen haand, og at man selv bare dilter efter. Og allikevel!

FRU LØVEN

Herregud, nogen ord, naar man ikke føler noget ved det!

GERT

Det er jo det fordømte. Man føler alt det som ordene sier — føler det akkurat som man selv skulde ha sagt det.

FRU LØVEN

Og derfor er De bange for at tale med mig.

GERT

Jeg vet ikke hvad der er vane i dette, og hvad ikke.

FRU LØVEN

Det er likesom kommet gummi paa baksiden av alle ordene Deres?

GERT

Ja.

FRU LØVEN

Og nu vet De hverken ut eller ind, hverken frem eller tilbake?

GERT

Nei, nu sitter jeg her og er begavet.

FRU LØVEN

Det maa være kjedelig at ha det saa uryddig. Og saa var De kanske ovenikjøpet bange for at jeg ogsaa skulde sitte fast? Bli hængende?

GERT

Det har hændt saa galt før, saa jeg vet hvor meget det hele er værdt.

FRU LØVEN

Aanei, De kan være ganske tryg. Jeg skal nok klare mig. Jeg blir aldrig hængende hverken i mine egne eller andres ord.

GERT

Er De saa sikker?

FRU LØVEN

heftig. Aldrig!

GERT

De har kanske aldrig været glad i nogen?

FRU LØVEN

Nei.

GERT

I Deres mand?

FRU LØVEN

Nei.

GERT

Hvorfor blev De forlovet med ham da?

FRU LØVEN

Fordi jeg vilde være den første av mine veninder.

GERT

Giftet De Dem av den grund ogsaa?

FRU LØVEN

Nei, det var nærmest fordi mine forældre ikke kunde like ham.

GERT

Har De aldrig tænkt paa at skille Dem?

FRU LØVEN

Nei. — Det har desuten min søster gjort, saa det vil ikke jeg gjøre.

GERT

Er det altsammen?

FRU LØVEN

Ja. Hvorfor skulde der være mere? Det er ikke noget perspektiv i mig.

GERT

Ah — fruen er ulykkelig?

FRU LØVEN

stærkt. Nei, hører De. Jeg har aldrig i mit liv, i ingen henseende følt stærkt, eller længtet hett, eller trodd, eller tvilt, eller haabet. Jeg har bare latt dag komme paa dag. Jeg har aldrig brydd mig om min mor. Jeg har syntes synd paa min far. Jeg vet ikke om jeg elsker mit barn. Som ung pike har jeg ikke hat nogen kjærlighetstrang, aldrig som voksen. Jeg elsker fred og ro og smaa stemninger. Jeg liker at være pen, men jeg vil ikke ha menneskeskjæbner i nærheten av mig. Og hvergang der kommer noget, som ser ut som det vil distrahere mig, vrir jeg hodet av det og tænker paa noget andet. For det kan jeg. Jeg føler mig tynd og fattig som en tør flis. *Har staat op, er i stærk bevægelse.*

GERT

reiser sig, fort ned til hende. For os to maatte det komme meningsløst, som lyn, som taksten i hodet, som kniv paa strupen — som hvirvel.

FRU LØVEN

uvilkaarlig. Ja!

GERT

Ella! *Han gaar hen til hende. Hun gaar op i bakgrunden. Han efter. Vil hurtig lægge armen om hendes liv.*

FRU LØVEN

idet hun viker unda. Nei. Jeg vil ikke.

I samme øieblik høres Charlotte og Løven et stykke borte. De taler hviskende hele tiden. Løven vil kysse Charlotte som ikke vil.

CHARLOTTE

Hvorfor sier du det ikke?

LØVEN

Charlotte!

CHARLOTTE

Elsker du mig?

De kommer ind og ser ikke Gert og fru Løven som er dækket av den fremspringende skanse.

LØVEN

Her er ingen.

CHARLOTTE

Elsker du mig? Si det først!

LØVEN

endelig. Ja!

CHARLOTTE

Elskede! *Kaster sig om halsen paa ham og kysser ham.*

Fru Løven og Gert vil gaa stille bort.

LØVEN

Var der nogen?

CHARLOTTE

Nei, nei. De andre kan ikke være her endnu.

LØVEN

Husk skogbunden er saa bløt, saa man hører ikke trinnene.

CHARLOTTE

Vi to — vi to — vi to skal være forsigtige sammen. *Om halsen paa ham, skriker.* Elskede!

LØVEN

Hys, hys.

FRU BONNEVIE

som ser dem utenfra, utbrytende. Charlotte! *Viser sig, taler ut til de andre.* Kom, la os gaa!

Bonnevie, Bull, Fransen og Seeman kommer imidlertid ind.

CHARLOTTE

gjemmer sig ind til Løven, som vil løs. Er fru Løven med? *Farer derpaa frem og faar øie paa Gert og fru Løven.* Der er hun! Og sammen med Gert staar hun her! Aah! de har lyttet! Eller hvorfor staar de saan sammen? *Til Gert.* De skulde skamme Dem, De, som er saa gammel.

BONNEVIE

meget høitidelig. Vil du værsgod gaa op med dig!

CHARLOTTE

Haha. Du! Du skulde nødig snakke! — Hvad gud har sammenføiet kan menneskene ikke adskille. To mennesker som elsker, har gud sammenføiet. *Til fru Løven.* Hører De, jeg elsker ham, og han elsker mig. Og allikevel forsvarer han Dem altid. For han er ridderlig. Han gaar ikke og flaner med alle og enhver. Han mener det han sier.

FRU BONNEVIE

Charlotte!

CHARLOTTE

Du som ikke kan passe paa din egen mand, du skulde ikke bry dig med mig!

FRU BONNEVIE

Fy, Charlotte!

Charlotte farer ut.

BONNEVIE

Til fru Bonnevie. Det er en deilig opdragelse hun har faat.

Gert stirrer efter Charlotte.

FRU LØVEN

ser paa Gert og sier sagte til ham. Hun var som lyn, som hvirvel.

GERT

nikker og ser efter Charlotte. Ja. Ja

FRU BONNEVIE

Gert, vil De være saa snil at la spænde for, saa skal jeg kjøre sammen med hende ind til byen iaften.

BONNEVIE

Ja gjør det, Marie. Reis med hende ind til byen. Du skulde i det hele tat tat dig litt mere av hende.

FRU BONNEVIE

Det blir saa leit for hende senere.

Charlotte er imidlertid kommet krypende ind paa skansen og kaster grus ned paa Løven. Han forstaar ikke hvad det er.

BULL

sagte til fru Løven. Er De svært bedrøvet? De skal se Deres mand kommer nok til at angre det.

FRU LØVEN

ser uforstaaende paa ham, derpaa. Det var snilt av Dem, Nikken.

LØVEN

ser sig om og ser endelig Charlotte vinke til ham. Nei!

Alle vender sig om og ser hende.

LØVEN

Hysteriske jentungen!

CHARLOTTE

reiser sig. Hvad sa De! *Tar en sten, kaster efter Løven, træffer bare et træ.* Gud! aa gud! *Gaar med hænderne for ansigtet.*

GERT

ser efter Charlotte. Stakkars, stakkars Charlotte!

FRU LØVEN

til Gert. Hun er vist fra Peru?

GERT

seende efter Charlotte. Ja hun er fra Peru.

Fru Løven ser paa Gert.

FRU BONNEVIE

Kom, Gert, og følg med op paa gaarden, saa reiser vi saasnart vi har fanget hende. Ikke gaa med op dere andre! Er der hester hjemme? *Gaar til venstre.*

GERT

stille og énstonig. La hende sove rolig til imorgen. Kanske hun falder i søvn. Ja, der er hester hjemme. Jeg skal be dem spænde for.

FRU LØVEN

Naar hun skal sove rolig, saa behøves der jo ingen hester.

GERT

Hun skal jo ikke kjøre.

Fru Løven gaar, fulgt av Bull, Seeman og Fransen, ut til høire.

BONNEVIE

Staa nu ikke i ørsken igjen, Gert. Kom og følg med. Der maa da være en slags orden i usædeligheten ogsaa. *Holder Løven tilbake som vil gaa efter sin kone.* Du skulde bli med op og faa dig litt champagne ovenpaa dette.

LØVEN

Champagne nu! Er du gal, du. Hvad maatte Ella tro? Det maatte da være et glas selters! *Gaar efter fru Løven.*

FJERDE AKT

Sammesteds. Lys sommernat.

Fru Løven kommer. Løven efter hende.

LØVEN

Nu skal du la mig faa lov at tale med dig, Ella.

FRU LØVEN

Hvad er det?

LØVEN

Hvad det er? Du kan da vite at jeg har trang til —

FRU LØVEN

Fordi du kysset Charlotte? Jeg forsikrer dig til det er mig aldeles likegyldig.

LØVEN

med psykologisk blik. Du er som forstenet av bedrøvelse.

FRU LØVEN

Jeg er ikke bedrøvet. Jeg tænker ikke noget paa det.

LØVEN

Det gjør mig saa ondt at se dig saan. Jeg vilde heller du skulde graate eller være sint paa mig.

FRU LØVEN

Nei, hold nu op. Det er noget andet jeg tænker paa.

LØVEN

Paa skilsmisse — Ella?

FRU LØVEN

Uf nei! *Hun vil gaa.*

LØVEN

Saa dypt foragter du mig? Du skulde ikke være saa overlegen.

FRU LØVEN

Hvad vil du da? Vil du jeg skal være skinsyk naar jeg ikke er det? Jeg er det ikke.

LØVEN

Nei, men jeg forlanger at du skal ta del i —, at du skal forstaa at der er forskjel paa os, — at vi har forskjellige naturer. Husk, du har din egteskabelige troskap gratis. Ja gratis! — av naturen. Men jeg — *hun smiler* jeg derimot — hver evige dag bringer jeg offer for vort egteskap, — ja, ikke offer egentlig, for det er min pligt, og jeg vet det er til min lykke, til vor fælles lykke og for vort barn, — for vort barn, hører du.

FRU LØVEN

leende. Ja jeg hører.

LØVEN

Le koldt kan du, for det er varm du ikke er, temmelig kjølig endogsaa, — det har jeg nok mange ganger *sukker* maattet mærke i vort samliv. Der er ikke noget eventyr i dig, ikke noget fantasi, det er, — man skulde ikke se det paa dig —, det er *comme bourgeois* altsammen. Men derfor er det ogsaa du har din dyd gratis, som gave uten offer.

FRU LØVEN

Og du?

LØVEN

Jeg! Jeg kan ikke se en kvinde uten at komme — uten at det berører mig — virker elektrisk, uten at jeg synes at jeg har noget med hende at gjøre. Ja, du stirrer! Ingen, hører du, ung eller noget ældre, blond eller brun eller cendré. Naar jeg ser unge piker som vokser op, og som jeg vet skal bøie sit hode til andre, — da blir jeg vemodig og eftertænksom; — naar jeg reiser paa jernbanen eller rider, og kvinder suser forbi mig som jeg skal dø fra — hvorfor ikke hun? — hvorfor ikke hun? — hvorfor ikke hun? — spør jeg mig selv, — før det hele er forbi. Jeg har hat lyst til at kvinder skulde utryddes bare fordi de ikke skulde bli mine. Jeg har følt misundelsens stik i mit hjerte naar jeg har læst om eller set billeder av kvinder som levet i forrige tider.

FRU LØVEN

Gamle portrætter og saant?

LØVEN

Gamle portrætter, ja. Det nytter ikke. Du skal vite akkurat hvorledes det er. Jeg har syntes det var en nydelse at vente paa en dame som kom for sent til stevnemøte, bare fordi jeg da, i vinduet, maatte beskjæftige mig med alle dem som kom utydelig nede i gaten, men som ikke var den rigtige. Og jeg visste jo at hun kom. Ja, stir saa koldt du vil. Du skal vite at egteskapet er ikke like let for alle.

FRU LØVEN

Hvad svarer de da — alle de forskjellige?

LØVEN

næsten skrikende. Jeg spør dem jo ikke — ikke! Jeg lar være. Jeg lar netop være. Det er jo deri det bestaar — ofret!

FRU LØVEN

Hvor dumt!

LØVEN

Gjør ikke nar.

FRU LØVEN

Jeg gjør ikke nar.

LØVEN

For du kan være glad du ikke har saan natur.

FRU LØVEN

Det er vist snarere du som kan være glad for det.

LØVEN

Aanei, du slipper ikke saa let. Jeg lar mig ikke dupere. Jeg har selv bedraget saa meget, saa jeg gaar med øinene aapne og kjender alle metoderne og knepene! Tror du ikke jeg ser hvorledes du aapenlyst lar dig gjøre kur til av alle? Det er ogsaa en maate! Tror du jeg tror nogen? Aanei, min ven! Det er ikke bare de som gjør kur, det er ogsaa de som lar gjøre kur til sig! Der staar nok at hvo den som ser paa en kvinde — og saa videre. Men jeg sier dig at hver den kvinde som hører paa en mand, ogsaa — og saa videre.

FRU LØVEN

Der er noget i det!

LØVEN

fort og bange. Er der nogen, Ella?

FRU LØVEN

Fortæl litt mere!

LØVEN

Fortæl litt mere! Det kan jeg virkelig ikke, naar du tar det paa den maaten. Du avvæbner mig fuldstændig. Det er næsten ikke naturlig dette.

FRU LØVEN

litt efter. Ja, gid der var litt eventyr i mig ogsaa.

LØVEN

Da maatte nok du ogsaa kjæmpe da, Ella.

FRU LØVEN

Nei.

LØVEN

Vilde du ikke?

FRU LØVEN

Nei.

LØVEN

Nei men gudbevare mig vel! Det var du da nødt til for vort egteskaps skyld?

FRU LØVEN

Du ja! ikke jeg!

LØVEN

Saa?

FRU LØVEN

Du er ikke skapt til at være gift. Jeg er. Men begge ønsker vi det var omvendt.

LØVEN

Omvendt — er du gal, du, Ella?

FRU LØVEN

Du, at du var skapt til det. Jeg, at jeg ikke var.

LØVEN

Gudvelsigne dig hvor du snakker. Nu staar det paa hode altsammen. *Tænker sig om.* Det er akkurat som det har gjort det i lang tid forresten. For — du har jo ikke gjort noget galt, men det er akkurat som det er mig der staar her og er jaloux. Og du er ikke jaloux, men det var da virkelig mig som kysset Charlotte, — eller hun mig da!

FRU LØVEN

Saan er det her i verden! En fugl paa taket er bedre end ti i haanden.

LØVEN

leende. Nei, omvendt, kjære Ella, du kom til at si — haha, der er de tre ulykkelige elskerne dine! Kom, kjære

Ella, du skal se et saant forbigaaende uveir fører os bare dypere og dypere ind i egteskapet.

FRU LØVEN

Uf! *Gaar fort.*

LØVEN

Nei, men gaar du fra mig nu igjen da, Ella? *Efter hende.*

Litt efter kommer langsomt spaserende Fransen, Bull og Seeman. De røker cigarer allesammen.

DR. FRANSEN

Joooda! Hvergang der har været familiekatastrofer, maa man trække sig tilbake. Det er simpel fair play.

SEEMAN

Men Gert sa da ingenting da De slog paa at det var bedst at vi reiste imorgen.

FRANSEN

Nei. Han sa ingenting. Netop. Hvor mon det er blit av den lille Charlotte?

SEEMAN

trækker paa skuldrene. Djah.

BULL

Hysteriske jentungen! Meget rigtig hvad fru Løvens mand sa.

SEEMAN

Pokker ogsaa! Endnu er der otte dager til prøverne begynder. Og her hadde vi det jo saa hyggelig. Akkurat som paa hotel. Man kunde bare forlange. Og man mærker ingenting til verten. Det skulde da være drikkepengene, de forbandede drikkepengene. Ikke vet man hvor meget man skal gi, ikke naar man skal gi dem, og ikke hvor — i entréen, eller naar man reiser, eller oppe paa værelset. Skal man gaa ut i kjøkkenet, eller skal man stikke det til dem akkurat som det var nøklen? Hvor meget gir De?

DR. FRANSEN

Jeg gir altid en mindre sum til Gert, saa besørger han det hele.

SEEMAN

En mindre sum! Det vil jeg ogsaa gjøre.

BULL

Gud vet om ikke Gert gjør den mindre summen Deres større.

DR. FRANSEN

Er De krakilsk, Bull?

SEEMAN

Nei, det vilde da være flaut.

BULL

De faar gjøre den mindre summen større, saa risikerer De ingenting.

SEEMAN

Et par kroner mere, mener De?

DR. FRANSEN

Det er nu en væmmelig uskik med disse drikkepengene da. Jeg begriper ikke at folk i vor tid vil ta imot saadant. En saan aristokrat som Gert skulde opdrage sine folk mere demokratisk.

SEEMAN

Aa skidt! Jeg gir det dobbelte av hvad jeg hadde tænkt at gi.

BULL

Død og pine!

SEEMAN

Jeg har saa allikevel ikke raad til at løse ind min kone.

BULL

Har De pantsat hende?

SEEMAN

Nei! Det lar sig ikke gjøre i egentlig betydning. Nei, hun ligger ved bad med barna. Og jeg maa skaffe penger.

Selvfølgelig! Det er ikke noget at si paa det. Naar jeg bare ikke hadde brukt dem op.

BULL

Laan hos doktor Fransen. Han har penger nok.

Alle tre ler. Især Fransen.

FRANSEN

litt efter, seende paa uret. Jeg skulde nok egentlig ha talt med fru Løven. Naa godnat da! *Gaar.*

SEEMAN

smilende. Ja, jeg skulde nok egentlig ogsaa ha talt med fru Løven. — Apropos, tror De det kunde nytte noget?

BULL

hissig. Hvad?

SEEMAN

Herregud, saa mange penger som han har.

BULL

Han har lovt sin gamle mor ikke at skrive paa for nogen. Det har han sagt til mig. Men De faar prøve. De har jo fast gage.

SEEMAN

Ja fast er den. Haha. Meget fast. Der er nydelig med maanen iaften. Gud vet om fru Løven har lagt sig, student Bull?

BULL

Det har hun vist, skuespiller Seeman!

SEEMAN

seende paa sit ur. Det skulde jeg dog neppe tro. Jeg forsikrer Dem til jeg trodde ikke at jeg hadde eǹ ren følelse igjen i hele kroppen, da jeg lærte hende at kjende. — Og hvad hun er for min kunst! Naar hun er i teatret, da blir jeg som forvandlet, stemmen faar stærkere klang, replikkerne kommer som slynget ut. Jeg glemmer digteren. Det er mig selv som finder paa ordene. Stemmen faar fylde.

BULL

Det er da De ruller værst paa r'erne?

SEEMAN

Da er det jeg ruller værst paa r'erne, ja. Haha. Og slik som hun forstaar at læse i ens blik. Nu ser jeg nu ogsaa undertiden saa dypt paa hende — ind i hende formelig, saa jeg maa snu mig, for jeg faar vand i øinene, taarer formelig. Nu iaften f. eks. da hun lovte at møte mig.

BULL

farer paa ham. Bajas! Hvis De ikke nu holder mund, saa skal jeg snu den næsen Deres, saa De skal faa vand i øinene — taarer formelig. Nu iaften f. eks.

SEEMAN

Nei, men slip mig da. Naar De ikke er ordentlig, saa kan jeg gaa. Er det en manér? Vi staar jo her i maaneskin og snakker sammen jo. Har De set saant? *Gaar.*

BULL

Tosken!

SEEMAN

kommer ind igjen. Tror De dr. Fransen gik op paa værelset sit?

BULL

ganske rolig og venlig. De kan jo gaa op og banke paa. Kanske støvlerne hans staar utenfor, og da er han hjemme naturligvis.

SEEMAN

Godnat da, Bull. Nu er De jo ganske anderledes jo. Godnat da, Bull.

BULL

Godnat.

SEEMAN

gaar.

BULL

tar først hænderne for ansigtet, læner sig derpaa op til et træ.

Løven kommer røkende.

LØVEN

Naa, staar De her?

BULL

ser litt paa ham, gaar derpaa hen til ham. Vil De gi mig haanden?

LØVEN

Men gudvelsigne Dem, hvad er det nu da?

BULL

Aldrig skal et ord komme over mine læber rettet mot Dem.

LØVEN

De føler medlidenhet med mig!

BULL

Jeg har den ridderligste medfølelse med Dem.

LØVEN

De synes synd paa mig. Jeg forsikrer Dem til, Bull, min kone og jeg har aldrig staat hverandre saa nær som vi gjør nu — nu iaften. Men hør nu: Alvorlig talt, De maa virkelig ikke vise mig saa tydelig at De er forlibt i min kone. Der kan meget let komme noget mildt komisk over mig ved det. Egteskapet er høist for to, Bull. Og vanskelig selv da mange ganger, paa grund av de mange fiender som det har at kjæmpe mot, ydre og indre fiender. Jeg vil ikke vite noget om Deres følelser. Saant maa man ikke si til manden. Det er fast takst det. Manden kan jo komme i den pinligste forlegenhet. Foruten at det jo er uklokt — naar man ser det fra Deres standpunkt da, haha.

BULL

Jeg ønsker av mit inderste hjerte at Dere maa bli lykkelige.

LØVEN

Tak skal De ha, Bull. Tak for Deres ønsker. Det skal vi nok, Bull.

BULL

litt efter. At hun skal være gift med Dem!

LØVEN

ler.

BULL

Ja, De skulde ikke være saa sikker.

LØVEN

skarpt. Hvad?

BULL

Jeg mente ingenting. Jeg sa ingenting. Jeg føler jeg opfører mig som en gut. Jeg ber hende om forladelse. Hende ber jeg om forladelse. Hører De! Hende. Fru Løven, Ella Løven — Ella! *Farer ut.*

LØVEN

ser efter ham. Stakkar! — — — Det er virkelig vanskelig at være gift!

Fru Bonnevie kommer meget hurtig.

FRU BONNEVIE

Løven, skynd Dem, ta mig om livet.

LØVEN

Nei, men fru Bonnevie?

FRU BONNEVIE

Skynd Dem!

LØVEN

Jeg indlater mig aldeles ikke paa saant mere.

FRU BONNEVIE

Det er ikke for alvor.

LØVEN

Ikke for spøk heller.

FRU BONNEVIE

Skynd Dem nu!

LØVEN

Men er der da ikke blussel i Dem, lille frue!

FRU BONNEVIE

Der kommer han, der kommer han. Skynd Dem. Jeg vil bruke Deres raad. Jeg vil gjøre ham jaloux.

LØVEN

Jeg har svoret høit og hellig at jeg aldrig — — Rør mig ikke!

FRU BONNEVIE

Naar det er spøk, behøver De da ikke at være Josef.

LØVEN

rasende. Jeg er ingen Josef.

FRU BONNEVIE

Der er han! *Tar Løvens haand.*

LØVEN

Ja, jeg gaar. *River sig løs.*

B o n n e v i e kommer.

BONNEVIE

ser paa dem. Saa du er ingen Josef?

LØVEN

Herregud! Jeg staar jo her med cigar. *Viser ham den lange cigaraske.* Jeg kan da ikke —

BONNEVIE

Gud vet hvad du kan.

LØVEN

alvorlig. Forklar spøken, fru Bonnevie.

FRU BONNEVIE

til Bonnevie. Du som er saa vittig, maa da kunne forstaa naar andre spøker ogsaa!

BONNEVIE

til Løven. For et par timer siden var det en ung, ukonfirmeret pike —

FRU BONNEVIE

Du har jo ogsaa kysset Charlotte idag.

BONNEVIE

Jeg er hendes svoger

FRU BONNEVIE

Ja du bare bad mig om at huske paa det.

Liten pause.

LØVEN

Du tror da ikke for alvor om mig at —

BONNEVIE

Jo, alting tror jeg om dig. I saa henseende. Likesom du om mig. Vi kjender hverandre. Vi er venner.

LØVEN

Det er virkelig for galt.

BONNEVIE

Det synes jeg ogsaa. Fordi det er mig det gjælder.

LØVEN

Likeoverfor min bedste ven?

BONNEVIE

Det pleier ikke at avholde dig mere end cigarer. Fru Tidemand og Anna Bramsen og Guri Fougner og fru Selmer og fru Maggie Hansen og hendes søster Johanne og den franske damen —

LØVEN

Madame Tillerand?

BONNEVIE

Ja — og Fia og fru Meyer og Anna Holm — de var ogsaa allesammen gift med dine bedste venner.

LØVEN

Nei, vet du hvad — bedste venner.

BONNEVIE

Jeg hørte aldrig du var nogen Josef av den grund.

LØVEN

Jeg stod her — gudforlate mig — jeg stod her — hvad skal jeg kalde det — og gjorde netop det motsatte — ikke sandt, fru Bonnevie!

BONNEVIE

Det motsatte?

LØVEN

Ja! *Opfordrende.* Fru Bonnevie!

FRU BONNEVIE

Om nu Løven gjorde litt kur?

LØVEN

Men, fru Bonnevie!

FRU BONNEVIE

Naar du liker en dame og har lyst til at tale med hende, saa er jeg da altid hensynsfuld — jeg er bange for at være til hinder, jeg gaar av veien.

BONNEVIE

Det er meget mulig. Men det gjør jeg død og pine ikke.

LØVEN

Jeg vil gaa og lægge mig. Godnat. *Med vegt.* Kjære Bonnevie — et lykkelig egteskap er den eneste lykke for to mennesker.

BONNEVIE

For tre mener du vist. Ja, ja, vi skal snakke sammen, Josef!

LØVEN

stille og høitidelig. Nei, Josef kan man ikke kalde mig. Endnu da; men vent bare — bare vent! *Gaar.*

BONNEVIE

vender sig mot fruen og stirrer paa hende.

FRU BONNEVIE

gaar hen til ham. Du har mig vel ikke mistænkt? *Gir ham en ørefik.*

BONNEVIE

hæver haanden.

FRU BONNEVIE

blir staaende og stirrer, derpaa. Vær nu blid, guttemand! *Gaar.*

BONNEVIE

staar et øieblik. Saa gaar hans sinne litt efter litt over. Han blir blidere, ler og gaar efter hende. Honningkaken! *Fort efter hende.*

Gert kommer langsomt gaaende, sætter sig paa en bænk under skansen. Litt efter kommer fru Løven *oppe paa skansen. Hun staar og ser en liten stund paa ham.*

FRU LØVEN

Er De gla nu?

GERT

hurtig op, gaar et par skridt frem før han vender sig til fru Løven. Ja!

FRU LØVEN

De som trodde De var færdig med denslags ting!

GERT

Nu er jeg fri.

FRU LØVEN

Er De fri?

GERT

Jeg syntes simpelthen jeg hadde alle muligheter i mig, al vaarens lyst til at gjøre livet om, baade evnen til at gaa ut i verden og la noget ske, og til at spørre langt, langt nede i mig selv. Men aldrig, aldrig blev det til noget. Ingen magt! Ingen klarhet. Ingen vei i mørket. Ingen forbindelse mellem tingene. Ingenting har jeg naadd fordi jeg trodde det var saa nødvendig at finde den ene, ene, før jeg døde. *Høit.* Og der maa da være noget andet her i livet? Jeg kan da ikke dø med dette? Firti aar og ikke andet end kjærlighet, kvinder, kjøn!

Litet ophold.

FRU LØVEN

sagte. Er der ikke forskjel paa kjærlighet da?

GERT

Er der? Resultatet var det samme enten jeg kaldte hende min snut eller min lilje. Ingenting er igjen. Her staar jeg like fattig og gruer for at gaa i hi.

FRU LØVEN

Men nu har De vænnet Dem fra?

GERT

glad i stemmen igjen. Ja.

FRU LØVEN

Nu føler De Dem fri!

GERT

Ja.

FRU LØVEN

Fy — den stygge kjærligheten. La os trampe paa den.

GERT

Ja.

De tramper.

GERT

Nu har jeg naadd helt op til der hvor De lyser, kolde maanestraale, høit over begjærets verden. Deres øie ser ut som det var fuldt av længsel; — længes De nogensinde? Jeg trodde De var en gaade, og det var bare fordi De var kold, — og jeg syntes at der maatte være tidobbelt bund i Deres sjæl, bare fordi De var saa straalende skjøn. Men mig vilde de ikke narre. Hvordan kunde De være saa ærlig?

FRU LØVEN

Men Charlotte da?

GERT

Det er netop hende — det er hende jeg ikke er gla i. Ja, ikke i Dem heller, haha.

FRU LØVEN

Haha.

GERT

Hun er jo dum, tøset, og forskjellen i alder da! Hun vilde snart gjøre mig til hanrei, og ingen kunde fortænke hende i det — uten jeg selv. Nei, det med Charlotte vilde jo være meningsløst. Hvor længe vilde det vare? Et øieblik!

FRU LØVEN

Hvorfor skal der være mindre mening i de faa gode øieblik end i de mange døde timer? — Der kommer Charlotte. *Litt efter da hun ser hvor han stirrer paa Charlotte.* Farvel. *Gaar til høire.*

GERT

svarer ikke, ser kun paa Charlotte. Han trækker sig litt til siden.

Charlotte kommer listende. Hun ser sig speidende om og sætter sig derpaa foran det store træ i forgrunden.

CHARLOTTE

graatende. Aa gud! aa gud!

Litet ophold.

Gert farer frem og blir staaende. Charlotte reiser sig fort.

CHARLOTTE

Jeg blev saa bange. Hvad er det? Hvad er det?

GERT

mumler utydelig.

CHARLOTTE

Hvad?

GERT

Synes De ikke — synes De ikke det er en pen have?

CHARLOTTE

Jeg synes ikke andre folks haver er noget pene, jeg. Hvis det var min, saa —

GERT

Vil De ha alt det jeg eier — godset — pengene?

CHARLOTTE

Ja, ja. Gi mig alle Deres penger.

GERT

ser først litt raadløs paa hende, derpaa haardt. De faar ikke mere end halvparten. Resten vil jeg bruke til noget som der er mening i. *Gaar fort.*

CHARLOTTE

ler. Gud, hvor han var rar. Han er vist ikke rigtig rigtig i hodet. Han skar tænder! Uf det er mørkt her. Og det suser saa underlig. *Løper fort ut til venstre.*

Litt efter kommer

GERT

ropende. Charlotte! *Ingen svarer. Han staar litt. Plusselig farer han derhen hvor fru Løven gik ut, og roper hviskende.* Ella! *Ingen svarer. Han læner sig op til skansen med korslagte armer og ser ret frem for sig.*

KUNSTNERE

KOMEDIE I FEM AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1893

PERSONERNE

RUUD, grosserer
AUGUSTA, } hans døtre
LILI, }
PER SOMMERFELT, forfatter, gift med Augusta
PALLE DÅ, maler
LUKAS SVEEN, billedhugger
MILLA STANGE, malerinde
OSCAR THRANE, literat
A. D. CASPERSEN
FRU ROBERTSON
KAPTEIN LANGE
OLSEN
SCHWABE
Landhandler HØST
Grosserer HALVORSEN
EN PIKE
BADEGJÆSTER
MUSIKANTER

FØRSTE AKT

Badeparken. I bakgrunden overbygget træhal i gammelnorsk stil. Midt i parken brønden, og foran denne en liten disk, hvorpaa masse glaskrus med vedheftede visitkort.

Det er tidlig paa morgenstunden. I begyndelsen av akten er der kun faa badegjæster. Men senere kommer de, damer og herrer og barn, friske og syke. Nogen med krykker og stok. Enkelte kjøres. De gaar mest frem og tilbake i den overbyggede træhal, men gaar ogsaa fremover parken, som har store trær og blomsteranlæg. De fleste har glas i haanden. Brogede toiletter.

Naar teppet gaar op, spilles slutten av en salme av et orkester, som ikke sees. Straks salmen er færdig, begyndes der paa en lystig operettemelodi.

OLSEN

Gud for et vand, hr. sorenskriver — og saan som det ikke hjælper. Jeg sa det til doktoren andre dagen. Det hele er jo bare en tom religiøs ceremoni. At man indbilder sig at det hjælper, det skal hjælpe! Men naar man vet at det er indbildning, saa hjælper det naturligvis ikke. Og for benet kan det da ialfald ikke hjælpe. Er det svovel De ogsaa drikker?

SORENSKRIVER SCHWABE

Ja, blandet med sjø. Jeg synes det smaker udmærket. Nu har jeg drukket det hver sommer i tyve aar, og like frisk er jeg.

OLSEN

Like frisk ja!

SCHWABE

Ja, som da jeg begyndte!

OLSEN

Er det to glas jeg skal ha?

FRØKNEN

bak disken. Har De sedlen?

OLSEN

Værsgod, her er menuen. Avholde sig fra spiritus og melk, husker jeg det slutter med.

FRØKNEN

Med et kvarters mellemrum! Værsgod.

SCHWABE

Skaal! Gid det maa smake Dem bedre om tyve aar!

OLSEN

Tak for Deres elskværdighet! Jeg vil haabe jeg er frisk inden den tid.

SCHWABE

Herregud. Naar man er kommet til vor alder, blir man aldrig frisk, hr. Olsen, tro bare ikke det. Jeg er en gammel badegjæst. De første femogtyve aar av sit liv bruker man til at ødelægge sit legeme. Resten av tiden faar man lappe paa fillerne, hr. Olsen.

OLSEN

Passer De altid paa de nyankomne?

SCHWABE

Jeg synes jeg maa krydre litt paa morgendrammen.

OLSEN

Ja, jeg gir mig nu ikke. Igaar, da jeg kom hit, saa doktoren paa foten, og saa sa han at det var rigtig det

som de hadde gjort med den hjemme — de holder sammen, ser De —, men da svarte jeg: Min gode doktor, det faar De undskylde, det tror jeg jeg vet bedre end De. Nu har De set paa foten i fem minutter, og jeg har lagt mærke til denne fordømte foten i nitten aar snart, og studert den, saa det faar De undskylde. Og saa blev han ærgerlig. Ja de ligner sig alle doktorne, ser De.

Palle Daa, Lukas Sveen og Milla Stange kommer fremover fra brønden. Sveen holder sig paa panden.

DAA

Ja, saa kunde du holde op med det konjakssvineriet dit.

MILLA

til Sveen. Ja, du —

SVEEN

klyper Milla i armen.

MILLA

Au!

DAA

Jeg drikker aldrig andet end vin, og jeg vet de huser hvor jeg bestemt avholder mig fra vin ogsaa. Aldrig andet end vin og saa beljer jeg da ikke saan! Gjør som jeg!

SVEEN

Gjør som du. Du vet jo godt at forholdene er ikke de samme.

MILLA

til Daa. Det er ikke alle som — *hun trækker sig hurtig bort fra Sveen* ikke klyp da, Lukas.

SVEEN

Og under saanne smaa forhold som her hjemme!

DAA

Aa sludder!

SVEEN

Ja du behøver ingen stimulanser, du. — Du kommer med alle steder. Det gjør nok ikke Milla og jeg. Og saa er du et geni, du.

DAA

Ja det er ikke du. Skal jeg faa en flaske vichy, frøken.

SVEEN

Skal jeg faa mit søl ogsaa!

De kommer nedover igjen med glassene.

SVEEN

Og saa Milla som ikke har raad til at drikke av dette vandet. Ingen har budt hende frit ophold ved badet. Ja ja, Milla, der kommer nok en dag! Gud hvor det ligner dem herhjemme. Et forhold i frihet taaler de ikke at se i øinene. De føder os, men de før os ikke.

DAA

Jamen Herregud, det er ikke frøken Stange, men det er dig som skal modellere doktoren — og det vilde da være —

SVEEN

Hadde vi faat kirkens saakaldte velsignelse eller bare været hos byfutten, saa hadde nok badets hr. direktør —

DAA

Jeg synes det er ganske taktfuldt av direktøren at han later som han ikke kjender den hellige mangel paa egteskap som —

SVEEN

Hold kjæft! Forstaar du ikke at det er raat i hendes nærværelse at slaa paa —

MILLA

Vi bryr os ikke om hvad folk sier. Vi gjør hvad vi synes er ret og frit.

SVEEN

Hys Milla.

DAA

smilende. Det var dig selv som begyndte at snakke om dette. — Og raat! Du synes jo netop selv at det er saa realt.

SVEEN

Det er dyrt at staa i et frit forhold i Norge.

DAA

Prisen er vist den samme overalt.

MILLA

Du er saa morgengrætten, Daa!

DAA

Forresten synes jeg jeg har set frøken Stange drikke brønd.

MILLA

ivrig. Det har bare været for moro skyld, — jeg har bare villet prøve det — for moro skyld. Har faat lov hos frøknen.

SVEEN

Har du?

MILLA

Ja, du vet da det. Bare for moro skyld.

SVEEN

Du rører ikke dette vand tiere. Aldrig kan man stole paa nogen heller. *Gaar.*

MILLA

Han er saa nervøs, stakkar.

DAA

Jeg synes bare han er saan ekkel bondekunstner, jeg, Milla. Jeg begriper ikke at De som er av ordentlig familie, kan holde ut med den fyren i længden.

MILLA

smiler og trækker paa skulderen. Herregud!

Milla gaar sammen med en dame op til drikkehallen.

Daa sætter sig paa en bænk.

Grosserer Halvorsen, tyk og besværet, og landhandler Høst, liten og avpillet, kommer spaserende.

Halvorsen røker.

HALVORSEN

Det er overgangen som er det værste, men det hjælper — øh øh — og det vet jeg. Jeg har mere karakter i de seks ukerne jeg er her, end i hele aaret ellers; det hjælper.

HØST

Ja, men det er da svært dyrt her.

HALVORSEN

Nei! — Naar jeg kommer hit, saa er jeg temmelig stram i huden — det nytter ikke at negte det — og spændt likesom over hele kroppen og stiv — — øh øh *lukker øinene og snorker ganske svakt* og naar jeg reiser herfra, saa ser jeg ikke ut netop som en ung pike — det kan man ikke si, Høst, men jeg kan begynde igjen, og der falder jo mange middager baade i Norske Selskap og øh øh — mange mid—da—ger! Men det er overgangen som er værst. Det er bronkit med Dem!

HØST

spæd og blid i stemmen. Ja det er litt bronkit.

HALVORSEN

uten at høre paa. Og saa den fordømte podagraen! Han vilde forbyde mig cigaren ogsaa. Det vil han hvert aar. Men den gir han sig paa. Den maa jeg ha. Bestandig. Men det er overgangen, ser De. F. eks. forleden dag, første morgen jeg var her, saa kommer piken ind med kaffe til mig paa sengen — saan snil pen pike, og saa sier jeg til hende — la mig faa en liten karaffel — øh øh — lille jomfru — konjak, forstaar De, Høst, — og litt selters, saan som jeg er vant til hjemme, forstaar De, efter kaffen. Og saa sier hun, ja da blev jeg forbauset, og jeg skulde jo endda vite det fra ifjor, saa sier hun at det hadde de ikke. Det er det som er overgangen — øh øh. — Saa var det vichyen da frøken? *Drikker.*

KAPTEIN LANGE

en gammel kraftig mand, hviskende. Har maven fungert ordentlig?

HALVORSEN

Bedste mave i landet. Pundtlær!

LANGE

Ja, det er ingen sak da!

HALVORSEN

Landhandler Høst — Kaptein Lange fra Rio.

HØST

Fra Rio!

LANGE

Ja, jeg har bodd i Rio i tredve aar.

HØST

De kjender ikke en styrmand Høst, Jonas Høst?

LANGE

Unge Høst — jo da, er De i familie med ham?

HØST

Ja, det var en bror av mig. Han er død nu.

LANGE

Nei, nei! Saa han er død — fy fan De! fy fan De! Saa han er død, unge Høst. Det er fælt saa fort det gaar. Fy fan De, fy fan De! *En dame gaar forbi.* Pen kone De!

HØST

Han gik med en raatten skute fra Larvik, som var saa raatten at da engelskmanden støtte, saa knaket det ikke i'en engang.

LANGE

om en dame som gaar forbi. Hende De! Hun er ikke saa værst! Og her skal vi gaa som arrestanter istedetfor at muntre os litt. Sytti aar snart far. Aa fy fan De! Er De fra Kristiania?

HØST

Nei, jeg er fra Lister.

LANGE

Fæl by, Kristiania! Og saa koldt som det er — Rio

sempre molto caldo, sennor. Caldo er varmt paa spansk. Uh den gigten De. Det er især paa bunden av beina; der er det undertiden som at de vil sprække. — Og sproget da! — Og saa er der ingen selskabelighet i den byen, — jeg hadde ikke været der paa tredve aar og jagu maatte jeg gaa alene derinde i hele vinter. Fæl by! *En dame gaar forbi.* Nydelig fet kone De! aa fy fan De! *hviskende* hvordan er det med maven, Høst?

HALVORSEN

som har sovet litt. Bedste mave i landet. Pundtlær!

LANGE

Ja, det er ingen sak da! Nei, saa han er død, unge Høst — fy fan De! Jeg faar faa litt av det gurglevandet. Jeg tror det hjælper. Jeg gaar bakom her saalænge og gurgler mig. *Gaar bak drikkehallen.*

Halvorsen halvsover, Høst staar litt, gaar saa.

GROSSERER RUUD

Goddag Daa! Det er en god type, han kapteinen.

DAA

Gud vet hvorfor folk altid kalder et mærkelig individ for en god type.

RUUD

Om forladelse — De sitter kanske og tænker paa nye billeder.

DAA

Jeg tænker aldrig paa mine billeder.

RUUD

Naa, saa sitter De og ser paa koloritten.

DAA

Nei, jeg har litt ondt i maven av svovelvandet.

RUUD

med haandbevægelse. Det er vakkert idag. Fint og graat i tonen.

DAA

Ondt i maven!

RUUD

Haha — de kunstnerne, de kunstnerne! *Ser utover.* Det kunde bli et litet dyrt billede av Deres bekjendte!

DAA

Nu maa De da snart ha nok av mine — stemninger, hr. grosserer. Men jeg har et her, som kanske vilde være mere egnet — fra brønddrikningen om eftermiddagen — dette! *Tar et billede som staar ved et træ.*

RUUD

Ja, det ja! *Truer med fingeren.* Det er nok svært impressionistisk!

DAA

Ja, især naar De holder det saan, paa hodet!

RUUD

Aa saa naa! Det var nok flaut det — for mig!

DAA

Aa skidt!

RUUD

Hvad skal — ja undskyld at jeg spør, men det der, hvad er det for noget?

DAA

Gult!

RUUD

Ja — men hvad skal det — hvad er det —

DAA

Det er gult. —

RUUD

Ja gult.

DAA

Ja gult.

RUUD

Ja, for fan, vist er det gult.

DAA
Ja, vist er det gult.

RUUD
Men — men er det en ko — eller en dame eller et lysthus eller en parasol?

DAA
Hvor kan jeg vite det? Jeg har ikke undersøkt det.

RUUD
Kan ikke De vite det!

DAA
Kan De da?

RUUD
Nei jeg — men jeg er da ikke maler. Men — jamen da synes jeg forresten jeg likesaagjerne kunde holde det op og ned, min gode Daa, naar det bare kommer an paa at det er gult. Stik den!

DAA
Ja, det var ikke saa dumt.

RUUD
Dumt! — fiffig nok! Jeg har en nok saa stor samling, saa jeg maa da litt efter litt vænne mig til moderne kunst. Jeg kan mange snit nu. Naar blir De færdig med det billede?

DAA
Det er færdig.

RUUD
Er det færdig ogsaa? Hm, hm, ja! Ser det saan ut om eftermiddagen? *Ser paa naturen.* Det er svært saa foranderlig fra om formiddagen. Det er likesom stemningen ligner mere end likheten ligner. Det er meget — meget interesting, som engelskmanden sier, — haha! Ja, det er det samme, jeg kjøper det, endskjønt jeg har flere saanne før, — hvis De vil si mig hvad det gule er for noget. De kan da gjerne si det til mig. Jeg skal fan ikke si det til nogen.

DAA

Jeg vet ikke, hører De, men ta med en kikkert, saa faar De vite det.

RUUD

Kikkert! Aanei — aanei, De lurer ikke mig! *Til Høst som kommer stille gaaende.* Har De set doktoren idag?

HØST

Ja, han gik sammen med en danske, ham redaktøren fra Danmark, henne ved gartneren.

RUUD

Godmorgen da!

DAA

Er damerne kommet?

RUUD

Nei, men de kommer vist øieblikkelig. Jeg gik litt i forveien. Godmorgen, grosserer Halvorsen! *Gaar.*

HALVORSEN

vaakner. Det er overgangen — i begyndelsen — *Reiser sig, tørker sig under haken, gaar.*

Imidlertid er Oscar Thrane og A. D. Caspersen kommet frem i bakgrunden ved brønden.

Sveen og Milla spaserer over scenen i forgrunden. Daa slutter sig til disse.

SVEEN

Uf — se Thrane — hvor han staar og gjør sig til for vanddamen!

DAA

Hemmeligheten med Thrane maa være at han er saa genert overfor damer, at damerne vil prøve det ogsaa! Han skal ha hat nogen sukces'er. *De ler.*

SVEEN

Uf der kommer den svenske adjunkten med sin garde. *De spaserer ut.*

En høi mørk mand kommer, fulgt av tre unge piker, arm i arm. Alle har glas i haanden. De unge piker er meget optat av herren. De gaar mot drikkehallen og ut.

A. D. CASPERSEN

til Høst. Garden — hvad haha! hvad!

HØST

Garden?

A. D. CASPERSEN

En vits — hvad haha! Hvad sier ikke fader Holberg?

HØST

sagtmodig. Var det det? En vits — jasaa. De — ja saa!

THRANE

kommer, gir i forbigaaende Caspersen et puf. Derpaa til Høst. Det er svært billig her.

HØST

Uf da! Nei det synes jeg da virkelig ikke.

THRANE

Usædvanlig billig!

HØST

Jeg har aldrig været ved bad før. Og da er det græsselig dyrt, for jeg har ikke raad til det. Jeg tjener ikke saameget, ser De. En landhandel gir ikke saa meget av sig i vore dager, og især naar en har syv barn foruten konen. Og der er flere landhandlere av os borte i vor bygd. Men doktoren hjemme sa jeg skulde — og saa maatte jeg. Saa er han da kvit mig i de seks ukerne. Og det var nu vel en av grundene. Det ser ikke ut som folk kommer sig her, synes jeg.

THRANE

Jeg synes aldrig jeg har set saa mange friske og velnærede folk. Om det saa er krykkerne, saa er de nye og nymalte.

HØST

Jeg hørte fru Pedersen hadde kastet krykkerne efter bare fjorten dagers massage.

THRANE

Det var bare fordi hun blev saa svak at hun ikke kunde bære dem længer.

HØST

Tror De det?

THRANE

Nei, jeg tror ikke det.

HØST

De bare spøker, hih. *Hoster.* Jeg synes at det er dyrt her.

THRANE

De ser svært blek og avpillet ut!

HØST

Det er litt bronkit.

THRANE

Det hadde min far ogsaa. Han laa ogsaa her ved badet. De har det med hoste da vel?

HØST

Jeg hoster litt, ja.

THRANE

Om morgenen især?

HØST

Ja om morgenen og om natten.

THRANE

Det gjorde min far bestandig ogsaa.

HØST

Jeg skal gurgle mig hver morgen.

THRANE

Han gjorde saa min far ogsaa.

HØST

Og jeg synes da likesom det kjendes litt bedre.

THRANE

Det ser bare saan ut i begyndelsen. Det blir nok værre igjen.

HØST

Tror De det?

THRANE

Ja, det er aldeles sikkert. Først blir der bedring en stund. Men saa kommer De til at faa en forfærdelig kvælende hoste.

HØST

Doktoren trodde dog jeg skulde bli bra, og derfor sendte han mig til badet, og han viste jo at jeg hadde liten raad. Kvælende hoste?

THRANE

Ja, den kommer med svedebyger og kongestioner til hodet.

HØST

De vil vist skræmme mig. For det er vist det De vil forsøke.

THRANE

Mig kan det sgu være det samme. Jeg bare sier det som det er.

HØST

Jeg tror ikke det er sundt at snakke med Dem — hihi — *Hoster.* Man faar da haabe det ikke skal gaa saa rent galt heller.

THRANE

gaper. Det sa min far ogsaa — han døde.

HØST

Døde han De?

THRANE

Efter forfærdelige smerter. Forresten kan det godt være det var en anden sygdom han døde av.

HØST

Det er akkurat som De spøker. Hihi — om forladelse. Hvis Deres far virkelig døde alvorlig, saa ler jeg ikke — naturligvis. Adjø saalænge. *Gaar.*

THRANE

til Caspersen. Man maa eksperimentere, ser De — jeg mærker mig det ømmeste punkt, og saa borer jeg.

Sveen, Milla og Daa kommer.

SVEEN

Nei, nu vil jeg hjem. Jeg blir syk av alle disse fine folkene her ved badet. Jeg vet fan hvorledes det er.

DAA

Hold op med den bandingen da!

THRANE

Godmorgen. Det var en stram aften igaar.

SVEEN

Uf ja!

A. D. CASPERSEN

Tutti frutti — hvad? hahaha —

Alle ler.

SVEEN

Ja du A. D. C. Du er noget for dig selv du.

Almindelig tilsluttende latter.

THRANE

Er Sommerfelts kommet?

MILLA

Ja, Ruud er kommet!

THRANE

Nu har jeg ordnet det! — Ruud skal naturligvis gi pengene.

DE ANDRE

Det var ikke daarlig. — Ja hvis det gik, saa —

THRANE

Først naar Ruud dør, skal selve akademiet oprettes. Et frit kunstakademi, hvor bare kunstnere skal ha hele magten. Men nu straks skulde nogen av os reise til utlandet for at studere hvorledes saken burde gripes an, og for at utdanne os til lærere.

SVEEN

Vi maatte faa forskud da. *De andre ler.* Det er ikke noget at le av.

THRANE

Forskud hos Ruud naturligvis!

MILLA

Men Augusta og Lili og Per da?

THRANE

Jeg har tænkt meget nøie over det. Lili tar vi ikke noget hensyn til. Per holder vi utenfor. Han er altid paa jagt. Men Augusta skal faa det hele til at gaa. Hun faar sin far til hvad det skal være.

SVEEN

Det er en storartet hyggelig dame!

THRANE

Og saa er spørsmaalet: to, tre eller fire hundrede tusen kroner.

DE ANDRE

Mange penger — forfærdelig meget.

THRANE

Skal det være noget tess, maa der mindst saa meget til.

MILLA

Men Augusta og Lili?

THRANE

For det første har Ruud mange flere penger end den stakkars millionen som vi behøver. Og for det andet er det jo netop Augustas opfatning at Ruud skal bruke sine penger paa den maaten. Det er hun som faar ham til at gi bort saa store summer til al slags hjælp og understøttelse paa alle kanter. Og husk paa hvad Augusta Sommerfelt mange ganger har sagt, — at hun synes at arveretten burde ophæves.

SVEEN

Det er et menneske med hjertet paa rette sted.

THRANE

Ja, og med den klare forstaaelse og inderlige sans for kunst.

SVEEN

Nei stop. Hun forstaar sig ikke noget videre paa kunst. Ikke mer end faren, eller du f. eks.!

MILLA

Per blir næsten nødt til at arbeide naar han ikke faar saa forfærdelig mange penger — og det er Augustas høieste ønske at Per skulde begynde at skrive igjen.

THRANE

Ja, det er skammelig at en mand med saa meget talent som Per ikke gjør mere.

SVEEN

Ja, død og pine!

DAA

tænker sig litt om, sier derpaa halvt for sig selv. Per, han er god!

DE ANDRE

Hvad? Det er første gang!

SVEEN

Det er første gang jeg har hørt at Daa har rost andre end sig selv.

MILLA

Du faar en fast post paa denne maaten du, Thrane.

DAA

Ja, hvad skal du egentlig gjøre der?

SVEEN

Jo, han vet at Rembrandt var gift to ganger og hvilken dag Rubens døde og flere saanne ting.

THRANE

De finere psykologiske rørelser, maa jeg be om plads for dem! — Dere gjør kunst, men Dere vet ikke hvorfor. Det skal jeg forklare.

De andre ler.

Alvorlig talt, faar vi dette istand, saa kunde ogsaa vor generation av kunstnere rose sig av at ha lagt skulderen til paa en maate som i kulturel henseende —

DE ANDRE

Javel! Javel! — Og du faar en fast post.

THRANE

Dere er saa overlegne nu og tar det saa cooly, men naar saken begynder at gli, vil Dere da være saa snil at huske paa at det var mig som — Dere gaar altsaa med paa dette. Hvis Dere vil, saa skal jeg træffe alle de forberedende skridt. Det skal bli ordnet. Eller det er best at vi inviterer os op paa villaen til Sommerfelts ieftermiddag; jeg skal gaa derop litt før og begynde at snakke med fru Augusta. Dit navn maa vi ha med, Daa.

DAA

Gudbevares — faa det bare istand du.

SVEEN

Og hvad fanl — det er ikke mere end Ruuds fordømte pligt at støtte kunsten.

THRANE

Men husk paa at dette blir fuldstændig mellem os.

SVEEN

Det er ikke mere end rimelig at han bløder ordentlig, naar han lar som han forstaar sig paa kunst — idioten!

THRANE

Nei la os nu være litt diplomatiske.

SVEEN

Nei, det er fan gale mig min mening, pengene skal presses ut av dem — de svinene!

THRANE

Læg nu baand paa urraaheten din da!

MILLA

Hvad skal De være ved akademiet da, A. D. C.?

A. D. CASPERSEN

Pedel — hvad? haha! Hvad sier ikke Holberg?

Alle ler.

MILLA

helt alvorlig. Og saa bør der staa en kjæmpemæssig buste av Ruud i opgangen til akademiet.

A. D. CASPERSEN

peker. Sveen! hvad? — haha!

MILLA

da de andre ler. Det var ikke netop saa jeg mente.

SVEEN

Ja, nu kan du bli flau, nu.

DAA

Hvem er det som staar dernede? Hun ser bra ut. Hun ser ut som en nellik.

THRANE

Fru Robertson vel — hun kom idagmorges. Jeg traf hende for et øieblik siden. Hun er lækker. *Smækker med tungen.*

DAA

Uf!

SVEEN

Thrane svinger mellem at være fræk og genert. Har han penger, saa er han fræk.

THRANE

smilende, pillende sig i barten. Har jeg sagt noget da?

MILLA

roper. Men Per og Augusta —!

THRANE

Ja, det skal bli rart at se det møte.

DAA

Det er sandt — Augusta Sommerfelt kjender vist ikke fru Robertson.

THRANE

Nei, ikke spor. Jeg spurte fru Robertson. Det skal bli morsomt at træffe Pers kone, sa hun, og saa la hun vegt paa kone. Det er netop une femme de trente ans.

DAA

Ja, det vet gud.

SVEEN

Hvad betyr det paa norsk?

THRANE

I vore dage betyr det en gift kone paa syvogtyve som er kjed av sin mand. Haha!

SVEEN

Det er kortere paa fransk.

Fru Augusta Sommerfelt, Lili og Ruud kommer, og gaar op til brønden.

THRANE

Der har vi damerne. Kom, saa gaar vi derop.

Alle undtagen Sveen gaar op til damerne.

KAPTEIN LANGE

i forbigaaende, til Sveen. Pen dame! Aa, fy fan De!

SVEEN

hissig. Hvor gammel er De?

LANGE

70 aar snart, far. Men det er maven som er slap. *Gaar litt, vender sig.* Den lille var heller ikke værst.

FRØKEN STANGE

tilbake til Sveen. Naa da, Sveen. Hvorfor blir du her?

SVEEN

Det er væmmelig. Nu staar Dere vel og smigrer deroppe.

MILLA

Herregud, man faar da være litt venlig naar man vil opnaa noget.

SVEEN

Nei, det er netop det man ikke skal være. Netop ikke.

De andre kommer nedover i leende samtale. Damerne har krus i haanden.

AUGUSTA

Goddag, Sveen.

SVEEN

brummende. Goddag.

AUGUSTA

Er det daarlig med humøret. Løft dit hode, du raske gut!

SVEEN

Ja, jeg kan ikke andet heller naar jeg ser Dem, De er saa stor og deilig og fager.

AUGUSTA

Naa, det maa jeg si — hvad sier De til det, frøken Stange?

MILLA

Jeg er glad naar Lukas er glad. Og jeg synes ikke det er det ringeste rart at han sier det, for naar han føler det saa —

Et bud med posten kommer, fulgt av en masse badegjæster. De som er paa scenen, følger efter i den leende flok.

Augusta, Sveen, Lili, Daa, Thrane, Milla og Ruud kommer litt efter ind igjen med aviser og breve.

LILI

Men Herregud, naar han nu ikke tror det vandet hjælper, hvad skal han da hernede — og han er jo aldeles frisk, likesaa frisk som vi andre.

AUGUSTA

vender sig. Er det Per? Ja, det er ikke andet end jagt og seiling og fisking.

MILLA

Det er stor skam, han som har saa meget talent.

SVEEN

Største talent av hele hurven!

LILI

Jeg synes Per er hyggelig.

ALLE

samstemmende.

AUGUSTA

Men ikke ringeste følelse av arbeidspligt eller arbeidsglæde.

RUUD

Arbeidsglæde! Aa du med din arbeidsglæde, Augusta.

De ler.

AUGUSTA

Jamen far, dette mener du da ikke. Man maa da gjøre noget for sine medmennesker.

RUUD

Ja, naturligvis, Augusta, naturligvis maa man det. Men ikke for meget.

THRANE

Hahaha! Det er aldeles udmerket, hr. Ruud.

SVEEN

til Milla. Nei, han er fræk.

RUUD

Jeg maa gaa. Jeg skal spasere uavladelig. *Tar Augustas og Lilis glas. Halvhøit til Daa.* Jeg kjøper billedet, hvis De vil si hvad det gule er. *Op til disken, hvor han sætter glassene, spaserer derpaa ut.*

THRANE

En briljant mand! — Fru Augusta Sommerfelt, tør vi samtlige her tilstedeværende invitere os op paa villaen til Dem i eftermiddag. Vi har noget overmaade interessant at tale med Dem om — spør ikke, vi har høitidelig svoret intet at røbe før i eftermiddag.

LILI

Faar ogsaa jeg vite det?

SVEEN

Ja, skidt, det gjør ikke noget.

LILI

De er høflig!

AUGUSTA

Jeg er frygtelig nysgjerrig. Gid det var noget ordentlig. Jeg befinder mig saa uendelig vel.

LILI

tar hende under armen. Jeg er ogsaa saa gla, saa gla.

AUGUSTA

Jeg har aldrig følt saan lyst i mit liv til — — til —

DAA

Til?

AUGUSTA

leende. Til — ja til at Per skulde gjøre noget.

DAA

Han er et av de eneste mennesker jeg kjender som har respekt for kunst, og derfor tror jeg at han ikke kommer til at gjøre noget mere.

AUGUSTA

Ikke gjøre noget mere — er De gal?

DAA

Man mister evnen naar man ikke er i ilden bestandig, — bestandig.

AUGUSTA

Han skal!

DAA

Nu saa De briljant ut!

SVEEN

Ja — fan!

AUGUSTA

spøkende til de andre. Uf, hvor saanne mandfolk er væmmelige.

LILI

Nei, vi maa hjem og stelle frokosten. Saa kommer Dere allesammen da. For et storartet deilig veir det er idag.

THRANE

Jeg kommer en liten stund før de andre i eftermiddag.

Augusta og Lili hilser og er allerede ved utgangen, da Ruud kommer.

RUUD

Augusta! Augusta!

AUGUSTA

vender sig og gaar hen mot faren.

RUUD

Maa jeg faa lov at præsentere min datter fru Sommerfelt og min datter Lili — fru Robertson.

FRU ROBERTSON

Aa, det behøves sandelig ikke. Goddag, fru Sommerfelt. Vi er paa en maate gamle bekjendte. Jeg kjender jo saa godt Per Sommerfelt. Han er kommet saa meget i huset hos os — baade min mand og jeg kjender ham saa godt.

RUUD

Jeg vet ikke om — —

FRU ROBERTSON

Jo tak — alle herrerne kjender jeg — — haha. Goddag igjen, Thrane.

RUUD

Frøken Milla Stange.

FRU ROBERTSON

Malerinden — aa virkelig, det glæder mig umaadelig at gjøre Deres bekjendtskap. Jeg har set saa meget av Dem. Vi har hjemme — nei, det er sandt, haha —

AUGUSTA

Skal fruen ligge her ved badet?

FRU ROBERTSON

Aa gud nei. Jeg farter om fra badested til badested. Dennegang er jeg sammen med min mand. Tilfældigvis. Haha. Vi bor nede paa hotellet. Vi kom med morgenbaaten, og det er saavidt jeg har faat gjøre litt toilette. Vi reiser videre i eftermiddag. Han ialfald. Han skal inspicere en bank eller et assuranseselskap i en av byerne ved kysten — gud vet hvilken. Haha! Han sliter saa forfærdelig, men saa tjener han til gjengjæld saa meget desto mere. Fruen ligger her ved badet, hørte jeg Deres far si. Jeg gik uten videre hen og præsenterte mig for Deres hr. far, da jeg hørte hvem han var.

RUUD

Det var en stor — en stor — det var virkelig saa koselig.

FRU ROBERTSON

Tror De virkelig det hjælper noget at ligge saan ved bad. Jeg tror ved gud ikke det hjælper det minste. Nu har jeg prøvet alt det vand som findes i hele landet. Har De været i Teplitz? Der var vi første aar vi var gift. Husker De det, Palle Daa — — haha! Er det Deres eneste søster — — gud, hvor yndig De er, frøken — nu skal vi bo for alvor i Kristiania, saa maa De endelig komme og besøke os. Jeg synes det er det morsomste i verden at samle mange unge hyggelige folk omkring mig — — og gjøre det saa hyggelig og hjemlig som mulig. Vi skulde nok bli rigtig gode veninder, frøken. Min mand sier altid at jeg ingen veninder har, og at det trængte jeg saa til. Men venner har jeg nok av — haha. Og man trænger virkelig til at slaa sig til ro litt; man kan jo ikke bare la pikerne opdrage barnene heller, især den yngste er blit en ren kjøkkenunge — hun var gudhjælpe mig saa tung at jeg næsten ikke kunde løfte hende, og saa hadde hun lært at spille paa mundorgel — det

hadde hun lært av gaardsgutten, som ogsaa altid var i kjøkkenet — ikke sandt, haha!

DAA

De ligner Dem selv, fru Robertson.

FRU ROBERTSON

Skulde jeg ikke det da? Herregud man er jo ung og éns mand blir jo ældre med aarene. Vil De, frøken — undskyld, hvad var det De hette?

LILI

Lili.

FRU ROBERTSON

Vil De?

LILI

Hvorledes?

FRU ROBERTSON

Haha — — hun har glemt — jeg snakker ogsaa saa fort at jeg næsten taper veiret.

RUUD

Og saa sier De det selv — haha — det er udmærket. Hun snakker fortere end du, Lili. Naar vi kommer til Kristiania, saa maa De endelig — — ikke sandt, Augusta?

AUGUSTA

Jo — om fruen —

FRU ROBERTSON

Det er virkelig altfor elskværdig. Jeg er tilbake i byen om en 8 dages tid. *Frokostklokken lyder.* Er det frokostklokken? Jeg er saa forfærdelig sulten — nei se! det er frygtelig hvor smakløst damerne klær sig her ved badet, de tilstedeværende undtat naturligvis, haha — se hende der! Har De spist, Daa?

DAA

Nei, skal De ned paa hotellet og spise?

FRU ROBERTSON

Nei, idag kan han virkelig spise alene. Saa faar han mit bløtkokte egg ogsaa. Man maa være snil mot sin

mand, ikke sandt, fru Sommerfelt? Og Per fortjener det sandelig ogsaa, det vet jeg. Vil De skaffe mig litt frokost, Daa?

DAA

Med fornøielse!

FRU ROBERTSON

Farvel da og paa gjensyn, fru Sommerfelt, farvel, frøken Lili, saa husker De, hvad De har lovt. Farvel, frøken Stange — farvel, hr. Ruud, og tak for Deres venlighet. Farvel mine herrer, saa kanske vi ses til middag nede paa hotellet.

DAA

idet de gaar. De er den samme De, fru Antonie.

FRU ROBERTSON

Jeg gjør hvad jeg har lyst til, for der er altid en anden som har lyst til det samme. Men hun bad mig ikke til frokost. *De gaar.*

SVEEN

At Per har hat noget med hende at gjøre, det er jagu rart.

RUUD

Per?

LILI

Per — har Per?

AUGUSTA

Han skal ha været indtat i hende, synes jeg at jeg har hørt.

SVEEN

Det er jagu rart.

AUGUSTA

Aa, hvorfor det?

A. D. CASPERSEN

Taktfuld — hvad haha?

LILI

Der er Per.

Per kommer.

PER

gaper. Det er forfærdelig tidlig jeg er kommet op. Nu maa Dere vel ha drukket vand nok? Jeg er sulten som en skrub — hvorlænge Dere blir idag.

SVEEN

Vi har talt med din gode gamle veninde, fru Robertson.

PER

Er hun her? *Ser paa Augusta, gaar hen og klapper hende paa kinden.* Kom saa gaar vi hjem og spiser frokost. *Augusta tar ham under den ene, Lili under den anden arm. De gaar opover.*

RUUD

Men død og pine for et fruentimmer!

THRANE

Lækker!

RUUD

Jeg syntes De var saa genert forresten.

THRANE

Daa kan da ikke gaa med hende hele dagen! *Gaar raskt, men kommer igjen. De andre ler.*

SVEEN

Vet De hvad hemmeligheten er med Thrane. Han er saa genert overfor damerne, at damerne vil prøve det ogsaa. For han har hat nogen sukces'er, ser De.

MILLA

Meget godt.

AUGUSTA

fra bakgrunden. Kom nu, far.

ALLE

Godmorgen, godmorgen.

AUGUSTA

Efter avtale altsaa.

SVEEN
Idag ska vi ha dram til frokosten.

A. D. CASPERSEN
Idag — haha — hvad. Hvad sier ikke Holberg.

Alle gaar leende.

KAPTEIN LANGE
til Halvorsen, som for en stund siden kom ind og som nu sover litt. Nu faar De komme og faa frokost. Det har ringet for længe siden.

HALVORSEN
Ja, frokost, ja! Bare de første dager var over saa. *Til Høst.* Staar De og regner endnu De, Høst?

HØST
Jeg gjør det, ja. Jeg faar det ikke til at slaa til — det er ikke stor handel der, ser De, og vi er fire landhandlere paa det lille stedet. Men vi kommer til at knipe til vinteren, baade konen og barna. Jeg synes ikke jeg blir bedre her.

HALVORSEN
De har jo ikke været her i otte dager endnu jo.

Nu er der faa badegjæster igjen. Orkestret er for en liten stund siden færdig med slutningssalmen, og flere musikanter med indpakkede instrumenter staar ved brønden og drikker. Lange og Halvorsen staar og ser paa dem.

LANGE
Gud for nogen maver!

HALVORSEN
De drikker ti glas hver av alle sorterne. De tror det hjælper for fremtiden. Og saa har de det gratis.

LANGE
Aa fy fan, De. Det er farlig at se paa. *Hissig til en av musikanterne.* Do you speak English?

MUSIKANTEN
ryster paa hodet.

HALVORSEN
Er ist von Hamburg. Sie sind von Hamburg, ja?

MUSIKANTEN

Ja!

HALVORSEN

Vom Stadttheater?

MUSIKANTEN

Ja.

HALVORSEN

Ach ja! Kom nu, Høst, og faa litt mat.

LANGE

Aa fy fan De! — ti glas svovelvand!

De gaar. Høst blir sittende.

MUSIKANTEN

til frøkenen som pakker sammen. Det spør den manden mig om hver dag hele sommeren igjennem. Og jeg er den eneste i hele musikken, som ikke er tysker. Jeg svarer ja, jeg. For han ser ut som han skulde faa apopleksi, hvis jeg sa ham imot. Godmorgen.

MUSIKANTERNE

Guten morgen, Fräulein.

ANDEN AKT

En bjerkelund. Sen eftermiddag med straalende klart veir. Det skraaner op mot bakgrunden, hvor man i det fjerne ser aaser med lange rygger og plusselige rette knæk. Paa høire side et bord med stoler om. Til venstre det fremspringende hjørne av en villa. Et vindu vender ut mot scenen.

Ruud, Augusta og Per sitter ved desserten. Lili staar. Litt før tæppet gaar op, begynder Lili at synge.

PER

Et vers til, Lili!

LILI

synger et vers til, derpaa. Aa, han var til at dø av, da han sang det. Det var for bedaarende. Men han elsket hende, fru Sundin — ja hun var ogsaa svært udmærket forresten. Lala og jeg skrev til ham, vi.

RUUD

Skrev dere?

LILI

Vi bare tænkte paa at gaa op til ham. Det er saa-

længe siden nu, saa vi kan gjerne tilstaa det. Det var akkurat det samme forhold mellem ham og fru Sundin som mellem Sveen og frøken Stange.

AUGUSTA

Jamen Lili da!

LILI

Samme forhold mor! Jeg synes det er storartet. Kjærligheten adler. Men det er vist et av de første par som lever saan her i landet.

PER

Jeg tror ikke det — tror du, svigerfar?

RUUD

Nei, haha — det tror jeg ikke. Forresten er ikke dette noget som passer sig for en ung pike.

LILI

Aa Herregud — ikke snak saaledes, lille far, det er for gammeldags. Vi unge piker i vore dager har erobret vort kjøn tilbake, som Lala sier.

PER

Som Lala sier!

LILI

Som Lala sier, ja. Og du vet meget godt at det var ikke saan jeg mente. Jeg vet meget godt at der er mange andre — og det synes jeg er væmmelig. Men Sveens og frøken Stanges forhold er — det er kjærlighet til hverandre og fuld bevisst trods mot samfundet. Isch, bevisst er et vanskelig ord. Hvergang jeg læser det, sier jeg bevisst næsten hvergang, og saa maa jeg tænke litt paa, hvad det egentlig betyr. Det er likesom det indvendige i et eller andet ord. Uf, det er en skrækkelig vane at jeg maa si alt det jeg mener. Det er saa dumt. Men det er vist fordi jeg er saa ung og i grunden i saa godt humør. For jeg er i det beste humør av verden. Kjære Augusta, kjære Per, kjære far. *Omfavner*

dem. Jeg er saa gla. Jeg sværmer for Sveen og frøken Stange. Ja, jeg mener for forholdet, ikke for Stange og frøken Sveen selv — frøken Sveen og især hr. Stange, haha. — Skaal hele jægta!

PER

Ja, du Lili!

LILI

Er ikke du i godt humør?

PER

Jeg blir i bedre og bedre humør for hver dag som gaar.

AUGUSTA

Det synes jeg er rart, Per.

PER OG LILI

truende. Augusta!

LILI

Si Augusta du ogsaa, far.

ALLE

Augusta!

RUUD

Nu har han jo ikke gjort noget.

AUGUSTA

Det er netop det jeg mener ogsaa.

ALLE

Augusta! Augusta!

AUGUSTA

Jeg skal ikke si mere. Jeg skal ikke. Du skulde passe dig, du far, for ellers tegner jeg dig.

RUUD

Jeg blir aldeles stiv i nakken bare du sier det.

LILI

Og saa holder du pusten.

RUUD

Jamen det er galt. For baade frøken Stange og Sveen sier at jeg netop skal puste. Jeg skal late som jeg var

hjemme, sier de. Jeg er som skapt for skulpturen sier, Sveen. *Gaper og er søvnig.*

De andre sitter rolig. Lili staar og ser ret frem for sig.

LILI

ganske sagte, lænet op til et bjerketræ. Undertiden, naar jeg er gla, er jeg saa lykkelig. Det er akkurat som sjælen er for stor til legemet — — er ikke det rart? — — — Aa — aa — hvorfor skal man føle som et stik bestandig naar man er saa usigelig, usigelig, usigelig lykkelig — — og ha lyst til at trampe i jorden. — — Fordi det ikke blir noget av kanske? Men jeg er jo gla naar jeg ikke er saan usigelig gla ogsaa — aa elske, elske, elske. *Kysser paa fingeren ut i luften til alle sider.*

AUGUSTA

Søte Lili!

PER

holder Lili i haanden, sagte. Men om hundre aar er alting glemt allikevel. *Reiser sig, gaar opover lunden, kommer tilbake igjen.*

AUGUSTA

Vet du ikke, Per, at det er mit stik i hjertet, naar du sier det.

PER

Jamen vet du ikke, Augusta, nei du vet det ikke, for jeg vet ikke selv om det er noget stik i hjertet eller ei — men hvergang jeg er bedrøvet, saa skriker det inde i mig, det roper høit: Om hundre aar er alting glemt. Hurra for det! *Kysser hende paa nakken og sætter sig ved siden av hende.*

LILI

Hurra far! Kom la os velsigne dem!

RUUD

Jamen det gjælder ikke før om hundre aar det ordsproget, Per.

PER

Nei, og da gjør det ikke noget, for da er vi døde. Netop ja!

AUGUSTA

Jamen skriv, Per.

PER

Jamen det er saa vanskelig, Augusta.

AUGUSTA

Du som ser saa godt du, som har saa meget talent — du vet det selv, og alle vet det — du som føler saa fort, du som hører saa godt — og jeg vilde elske dig tusen ganger høiere. Du sitter herhjemme eller gaar paa jagt eller steller i haven eller seiler — — er der mening i slikt. — Ut med dig! ut i livet, ut blandt menneskene. Du er seks og tyve aar gammel. Du har ikke lov at la være engang. Og det værste — man mister evnen naar man ikke er i ilden bestandig — — bestandig — ja det er sandelig ikke noget at smile av. Slik som du lægger mærke til. Bare i politikken f. eks.!

PER

Skal vi nu ha nogen stortingsmænder til middag igjen.

RUUD OG LILI

ler.

AUGUSTA

stille. Vi har jo ikke middag til os selv engang.

PER

Jeg fik sandelig ikke en skinke for hele restoplaget av begge de forrige bøkerne mine.

RUUD

Det skal du faa hos mig!

LILI

Og far synes desuten at de digtene var saa nydelige.

RUUD

Hys, Lili — skam dig.

PER

Har du læst dem?

LILI

ler, hvisker til Per.

RUUD

samtidig. Hys, Lili, ikke si noget. Jo da, Per — det er ikke sandt — nogen av dem forstod jeg godt — jo da, Per!

LILI

hen og tar Augusta om livet. Nu skal du være snil, Augusta.

AUGUSTA

gjør sig løs og gaar.

RUUD

Jeg synes vi spiser udmærket hos dere, jeg.

PER

Ja, vi faar alting samme sted som du.

De ler.

PER

Du er den hyggeligste svigerfar i hele byen.

RUUD

hvisker. Fan skulde slite — hys! — Fan skulde sælge smør i Brogaten i fem og tredve aar, naar man ikke behøvde — hys! La ikke Augusta høre det.

LILI

Du er saa — saa — oprindelig, far. Og saa er du saa flot at gaa med paa gaten. Lala sier at det er ingenting som klær mig saa godt som dine whiskers. Snille far. *Kysser ham.* Men du gjør altid det som Augusta vil.

RUUD

Hun er min samvittighet. Naar jeg gjør hvad hun vil, saa føler jeg mig sikker.

LILI

Jamen jeg da?

RUUD

Jeg kan da ikke ha to samvittigheter, Lili — — og med min egen er det tre ovenikjøpet.

PER

sagte. Naar hun bare ikke vilde holde paa med det der!

LILI

Jamen, du kunde da gjerne skrive et vers eller to engang imellem.

PER

truer til hende. Lili! — Men jeg faar nok gaa op og se til donerne mine før det blir for mørkt. Man maa jo sørge for at ha mat til middagen. Kramsfugl imorgen og saa den ørreten som jeg fisket igaar. Røket med gulerøtter. Og gulerøtterne har jeg saadd. Man faar slite for føden, for familien er stor — jeg skal jo ligge og dra paa dig ogsaa. Du faar virkelig begynde at spæde litt til, du gamlen. *Gaar.*

RUUD

ler stærkt, derpaa. Saan mand skulde du faa, du ogsaa, Lili — skidt jeg har raad til det!

Augusta bringer sin far en kop kaffe, en stoppet pipe og et tæppe, og hjælper dernæst piken at ta av bordet.

Lili hjælper faren.

Litt efter kommer Thrane.

AUGUSTA

Nu kommer vist aviserne straks.

THRANE

Goddag, goddag — har Dere ikke spist før nu — goddag, goddag.

AUGUSTA

Nu kommer jeg straks.

RUUD

Værsgod sit ned —

LILI

Kommer ikke Daa?

THRANE

Han skulde følge fru Robertson ombord, hehe — *Piller uavladelig paa knebelsbarten.*

LILI

Men kommer han ikke senere da?

THRANE

Jo han kommer — hvert øieblik, som De pleier at si, frøken Lili, hehe. — Og Sveen og frøken Stange ogsaa. Sveen maatte nok ha sig en ordentlig middagslur. Det var en streng formiddag. Vi spiste en meget livlig frokost sammen med fru Robertson — men de kommer ogsaa hvert øieblik, hehe — Sveen skulde bare ha et glas øl først.

LILI

Jeg gaar nedover veien.

AUGUSTA

sagte til Lili. Hm, hm!

LILI

Du da! *Gaar, kommer tilbake.* Synes du ikke han er forfærdelig vakker med det Henri quatre-skjegget sit. Og saa har han mellemrum mellem begge fortænderne. Det synes jeg ser saa — saa — lidenskabelig ut.

AUGUSTA

Er du gal, Lili?

LILI

Synes du eller synes du ikke? *Gaar.*

AUGUSTA

Skal vi gaa ind saalænge, mens far sover kaffe?

THRANE

Sover kaffe, hehe! Det maa jeg faa lov til at bruke.

Begge ind.

Ruud halvsover.

Litt efter kommer en liten gut.

GUTTEN

leverer aviserne. Men der var ingen brever, sa frøknen.

RUUD

Var der ingen brever. Gik du veien over Levre idag?

GUTTEN

Ja, jeg gaar altid den.

RUUD

Er du ikke ræd den store bikjen da?

GUTTEN

Den gjør ikke mig noget.

RUUD

Det er da nogen som er bitt i sommer ogsaa.

GUTTEN

Ja bestemor min, men det var fordi hun vilde kjæle for den. Men den biter ikke naar man snakker pent for den.

RUUD

Hvad sier du da.

GUTTEN

svarer ikke.

RUUD

Kan du ikke si hvad du sier da.

GUTTEN

litt flau. Stakkars gutten, er du der?

RUUD

Og saa biter den ikke?

GUTTEN

Nei, da biter den ikke.

RUUD

Det er rart at han ikke sætter mundkurv — saan grime paa den.

GUTTEN

Nei, han har tat av den.

RUUD

Selv?

GUTTEN

Ja.

RUUD

Bikja?

GUTTEN

Nei, Hansen.

RUUD

Ja, der kan du se, det var nok det jeg trodde. Der er de tyve ørene.

GUTTEN

trykker i haanden. Tak!

RUUD

Du behøver ikke at ta i haanden hver dag, Johannes.

GUTTEN

leende. Jamen, jeg faar jo hver dag, jo. Adjø! —

RUUD

Nei, vent litt. Bli staaende. Saaledes! *Holder paa det ene øie og lægger hodet paa skakke.*

Sveen og frøken Stange kommer.

MILLA

Goddag.

RUUD

farer op. Gaa med dig, gut, og staa ikke der og gap. *Gutten vil gaa.*

SVEEN

Nei, bli staaende gut! Det saa storartet ut. *Retter litt paa Ruuds hode.* Fan saa vakkert! Plir saan med øinene som De gjorde. Nei, saan skulde det være morsomt engang. Er det ikke vakkert, Milla?

MILLA

Vær rolig, Lukas. Bli staaende. Det er aldeles storartet malerisk.

Litet ophold.

GUTTEN

Kan jeg gaa nu?

RUUD

Kan han gaa?

SVEEN

Kan han gaa, Milla?

Litet ophold.

MILLA

Saa, tak!

SVEEN

Saa!

RUUD

Saa!

GUTTEN

Kan jeg gaa nu?

RUUD

Ja, nu kan du gaa, gutten min. *Gutten gaar.*

SVEEN

Uf, hvor varmt det er!

RUUD

Har Dere gaat hele veien?

SVEEN

Nei, vi kjørte like til stationen hernede. Men bakken op er svær, og vi syntes synd paa hesten.

MILLA

Lukas taaler saa litet varmen.

SVEEN

Det er dig som ikke taaler, Milla. — Disse fordømte norske jernbanestationerne. Man kan ikke faa et glas øl engang.

RUUD

Er De tørst — kanske De vil —?

SVEEN

Ja tak.

MILLA

Det er usundt at drikke for meget naar det er saa varmt.

SVEEN

Ja, vær forsigtig, Milla. Hun kan ikke bevare sundheten, slik som hun sliter. *Ser beundrende paa hende.* Ja du, Milla! *Klapper hende over hodet.* Og slike fremskridt hun gjør. — Jeg skal bande paa det blir det beste billede paa hele utstillingen.

MILLA

Nei, fy da, Lukas!

SVEEN

Ja, hun vil ikke være ved det at hun — idag var hun oppe klokken fem og har arbeidet uavladelig hele dagen.

MILLA

Men, Lukas da!

RUUD

Det — det leter paa naturligvis — jedenfalls.

SVEEN

Man maa jo leve, og naar man ikke har de erforderlige penger, hr. grosserer, og faa bestillinger i dette forbandede landet.

RUUD

Ja, naturligvis.

SVEEN

Men du staar det ikke ut, Milla!

MILLA

End du da, Lukas. Ja, De skulde bare vite, grosserer Ruud.

SVEEN

energisk. Hys!

MILLA

Ja, det ligner dig — aldrig faar jeg lov at si et ord til ros om ham. Han er saa stolt. Fy dig, at være saa stolt!

SVEEN

klapper hende. Ja, du Milla min!

RUUD

Naa, det var noget at drikke. Vil De ikke gaa indenfor.

SVEEN

Nei tak, vi sitter saa godt her.

RUUD

Naa ja! Nu skal jeg — — var det øl eller konjak og selters.

SVEEN

Ja tak.

RUUD

Ja ha — nu skal jeg — *Gaar.*

MILLA

Nei, men Lukas, skal du nu —

SVEEN

Jeg maa vel være tørst, slik som jeg drak i formiddag.

MILLA

Du faar ingenting gjort paa denne maaten.

SVEEN

Naar vi nu faar Ruud til at gaa med paa planen — Thrane snakker godt for sig, storartet begavet fyr — saa faar vi penger, saa reiser vi, og saa faar vi luft under vingerne.

MILLA

Aaja, du! — — — For dette her —

SVEEN

— Det er ikke noget sjofelt for en dypere betragtning.

MILLA

Vi kan ikke forlange han skal sitte flere ganger nu — han blir bange bare han ser os.

SVEEN

Aa skidt — kuer skal melkes!

MILLA

Ikke drik for meget, Lukas.

SVEEN

Aa pas dig selv.

MILLA

Jeg blir saa træt. Jeg stod ikke *op* klokken fem, men jeg *la* mig klokken fem.

SVEEN

Ja, det var jo egentlig ingen som hadde bedt dig om det. Og det er vel noget som ikke raker mig hvorlænge frøken Stange sitter oppe om natten. Du gjør jo ingenting forresten. Hvorledes gaar det med det billede — du tror da vel ikke du faar det færdig.

MILLA

Naar ikke du gjør noget, saa vet du at ikke jeg kan faa gjort noget. Og mat maa vi jo ogsaa ha.

SVEEN

Aaja, la os ikke snakke om dette nu. Tvi hvor jeg er tørst!

En pike kommer med glas og flasker.

PIKEN

Værsgod. Og jeg skulde be fra grossereren om undskyldning. Han hadde saan gigt, og maatte hvile litt.

SVEEN

Er den kold den seltersen?

PIKEN

Ja, den skulde være kold. *Gaar.*

Thrane kommer fra huset.

Sveen og Milla mot ham.

THRANE

Bær Dere nu ordentlig! Det er akkurat som det skulde være en sammensvergelse. *Halvhøit.* Jeg tror ikke det gaar. *Gaar tvertover scenen; høit.* Det er forfærdelig vakker utsigt her.

SVEEN
Ja, deilig utsigt. Fan!

THRANE
Hvis du skriker saan, saa gaar jeg.

MILLA
Det er jo en ærlig sak.

THRANE
Ærlig og ærlig!

SVEEN
Du har naturligvis snakket som et naut. Om en post for dig i kunsthistorie — og alt det sludret.

THRANE
Jeg har ikke nævnt noget særlig om mig. Det vilde da ogsaa være altfor dumt.

SVEEN
Aaja, det skulde synes saa!

Daa og Lili kommer.

LILI
til Sveen og Milla. Goddag. Jeg saa Dere kjøre henne paa landeveien. For jeg gik over jorderne.

SVEEN
mut. Goddag.

THRANE
hvisker til Daa. Hys — — det gik ikke. Lat som ingenting!

DAA
Gik det ikke — haha — — nei naturligvis — det var det jeg sa. Sa jeg det ikke.

THRANE
Hys!

Litet ophold.

LILI
ser rundt paa de andre, gaar derpaa hurtig ind.

DAA

Det var det jeg sa — han er saan Magdalena-Mæcenas, han ogsaa.

SVEEN

Haahaa — — ja der findes snart ikke kvindelig model at faa længer — — alle de pene pikerne sitter paa Magdalena-stiftelserne naar de er unge, og naar de blir gamle, saa kommer de paa jomfrustiftelser — det er til saadant noget alle pengene gaar — ikke til kunst. Deilig land!

THRANE

Jeg hadde tænkt, om jeg skulde sætte ind en liten notis i en avis om at en rikmand hadde tænkt at testamentere en stor del av sin formue til oprettelse av et frit kunstakademi — uten at sætte noget navn naturligvis, men saaledes at ingen kunde være i tvil.

SVEEN

fort. Ja, gjør det!

THRANE

Alle blade staar mig aapne.

DAA

Anonymt?

THRANE

Ja, naturligvis, forholdene hos os er sgu saa smaa at man ikke kan leve av sin pen alene. Man faar nok ta sin anonymitet tilhjælp.

DAA

Jeg synes bare det var et udmærket indfald, saa jeg begriper ikke at du ikke vil ha navn under.

De ler.

MILLA

Det vilde være sørgelig om det ikke kom istand, aa saa sørgelig!

SVEEN

Milla er naiv! — hadde du tænkt noget andet, du?

Augusta og Lili kommer.

AUGUSTA

Goddag. Velkommen — ja jeg har snakket med Thrane.

DAA

Goddag, frue. Det var en aldeles nydelig kjole. Den er fra Paris. Det er mærkelig allikevel, at det ikke gaar an herhjemme at faa noget som passer saa individuelt. Det har franskmændene fremfor den germanske race. Hos os ser damerne ut som de kjøpte færdige klær. Det var den eneste luksus som jeg tillot min avdøde kone. Men hun var engelsk, saa det laa hende likesom mere i blodet. *Litet ophold.* De er saa misfornøiet de andre, fordi De ikke vilde gaa ind paa planen. Se paa dem, de ser rent flaue ut.

ALLE

ler tvungent.

DAA

Hør — hvor de ler!

AUGUSTA

smilende. Ja — det er virkelig litt vanskelig. Men det kom saa braat, og det er jo mange penger, som desuten ikke er mine. Det var som jeg sa til Dem — Thrane.

THRANE

Nei, naturligvis det er jo saa rimelig — jeg kan saa godt forstaa —

SVEEN

Jeg synes ogsaa det er rimelig. Deres far forstaar sig jo ikke mere paa kunst end katta — og da maatte han jo være gal, om han brukte pengene sine til det — fra sit standpunkt. Men fra vort standpunkt, fra kunstens, *til Thrane* men det har du naturligvis ikke kunnet forklare paa en skikkelig maate.

THRANE

Jeg appellerer til fru Sommerfelt.

AUGUSTA

Jo, Thrane talte varmt nok for saken. Men gjør mig den tjeneste ikke at tale mere om denne planen nu for øieblikket. — — Og vi maa da ialfald være like gode venner for det.

DE ANDRE

undtagen Daa, ler og smiler tilsluttende.

AUGUSTA

Jeg synes planen i mange henseender er storartet, og jeg glemmer den ikke, det kan Dere være viss paa. Men jeg har faat far til at bruke saa mange penger, — og han forstaar sig jo, som Lukas Sveen mener, ikke saa meget paa kunst som paa — andre ting — og *smilende* da er det jo noksaa rimelig at han bruker flere penger til andre ting.

DAA

Jeg synes det er aldeles rimelig av fru Sommerfelt at hun ikke vil gaa til sin far med dette forslag. Vi er jo bare et plebeierfolk. Et folk i anden generation. De som har noget, er ikke naive nok til at beundre kunst og ikke fine nok til at elske kunst. Jeg for min part har desuten hele tiden slet ikke trodd at denne plan vilde være til nogen nytte for kunsten. Jeg har meget mere sat mig imot den fra begyndelsen av.

THRANE, SVEEN OG MILLA

protesterende. Det er skammelig! — Det er ingen som har sagt at det trængtes saa meget her i landet som netop du! — Han lyver simpelthen!

MILLA

Fy dig, Daa!

DAA

som hele tiden staar og smiler, fortsætter uforstyrret i samme tone, naar de er færdige. Nei, fru Sommerfelt, De har instinktmæssig følt det rigtige i denne sak. Og det er, at de som kan gjøre kunst, kan gjøre det uten akademi, og

de som ikke kan gjøre det, kan heller ikke gjøre det med. Det har altid været min mening.

SVEEN

Jeg har gudhjælpe mig aldrig hørt maken. En mand som er saa fræk, maa være geni! *Drikker.*

THRANE

til Augusta, smilende. Men i psykologisk henseende er det unegtelig interessant.

DAA

Og allikevel vil jeg heller bo her end noget andet sted, trods det, at de ikke forstaar sig paa kunst. *Da de andre ler.* Og det kommer av at forholdene er saa smaa at vi ikke behøver at lægge mærke til dem engang. Her kan vi leve akkurat som vi vil. Og saa har vi ikke nogen følelse av hjem herhjemme.

DE ANDRE

Ikke følelse av hjem — haha — her i Norge.

DAA

Ja, jeg mener ikke saadan med far og mor og alle barna rundt et bord og med vond lugt — det har vi nok av. Men jeg mener vi har ikke noget — — usynlig hjem. Ikke civilisation i luften og fint blod og fin duft — ikke noget sted at søke ly naar vi er træt av at slaas eller drikke, Sveen! Og alle i marken — vise frem alt det vi har og alle for alles øine. Under aapen himmel, — ingen telter. Landet hvor ingen vil brænde inde med noget. Yderlighet og overdrivelser — sjofelhet og talent — som sop efter regn. Og alt det er morsomt at se paa. Vær saa snil ikke at klænge saan paa mig, frøken Lili. De staar op av mig hele tiden.

LILI

først maalløs, derpaa paa graaten. Klænge — — De er god!

DAA

Jeg blir nemlig kjed av det.

LILI

Jeg blir likesaa kjed av at De altid sitter og gnir hænderne Deres. *Gaar fra ham.*

DAA

smiler.

Per kommer.

PER

Goddag — Lili, hvad feiler dig?

LILI

Ingenting. *Gaar.*

DAA

Aa, det var mig som ertet hende litt. Jeg kan ikke rigtig like hende nemlig.

PER

Aa Herregud!

DAA

Jeg er bange for at hun skal bli som fru Robertson. Jeg tror aldrig paa backfischer og jeg er aldrig rigtig sikker paa folk som sier at de er saa gla, saa gla.

MILLA

Og Lili som ligner saa din egen datter!

DAA

Ja! *Knipser med fingeren.* Hun ligner Alice. Det har De ret i, Milla, det er ganske sandt. Men gudbevare mig hvor deilig Alice er. Saa for-fær-de-lig malerisk. F. eks. naar hun har lagt sig. Venetiansk blondt! Jeg vil hjem og se paa hende. Per, faa nogen cigarer til de andre.

Per gaar ind efter cigarer.

THRANE

til Augusta. Det er aldeles rigtig i psykologisk henseende. *Høit.* Jeg følger med nedover. *Til Augusta.* Jeg skal nemlig skrive en længere avhandling om ham.

AUGUSTA

da alle reiser sig. Men kjære, vil Dere ikke bli tilaften?

DAA

Jeg vil hjem før hun sovner.

SVEEN

Ja, saa gaar jeg ogsaa, for ellers maa jeg gaa alene nedover.

MILLA

End jeg da, Lukas.

SVEEN

Ja ellers maa vi to gaa alene nedover da *halvhøit* for fan!

A. D. Caspersen kommer.

NOGEN

Der har vi jo A. D. C.!

A. D. CASPERSEN

Paa farten allerede — hvad? haha!

DE FLESTE

ler.

A. D. CASPERSEN

Goddag! — adjø, frue — hvad hehe?

Tilslutning.

PER

Skal Dere andre gaa ogsaa. Her er cigarer.

DAA

Ta to hver, for jeg har bare nogen fine havana, som ikke er til at røke ute. Jeg fik dem av fru Robertsons mand.

PER

Meget omtænksomt! Det er havana dette ogsaa forresten.

SVEEN

Jeg hadde ikke tænkt at be om nogen av dine fine havana.

DAA

Du behøver ikke cigarer — snadde passer best for dig.

SVEEN

Uf! — ja, skaal da og tak for nu!

DAA

Farvel, værsgod hils Deres far, fru Sommerfelt.

A. D. CASPERSEN

Jeg kom, jeg saa, jeg gik — haha, hvad?

Latter. Avsked. De gaar alle, undtagen Milla og Augusta.

MILLA

Aa undskyld, det er næsten komisk, men jeg glemte det igaar, og idag er det søndag, saa alle butikkerne er stængt. De kan ikke overlate mig et halvt pund kaffe — eller kilogram heter det vist nu — for — hvis vi blev sittende utover natten for at tegne.

AUGUSTA

Jo, kjære, saa gjerne.

MILLA

Og litt sukker — haha. Det glemte jeg ogsaa igaar. Tak skal De ha.

Augusta gaar ind.

Milla gaar frem og tilbake.

SVEEN

utenfor. Kom nu, Milla!

MILLA

Ja nu kommer jeg øieblikkelig. *Smiler litt.*

AUGUSTA

med en pakke. Værsgod!

MILLA

Hvor er det Dere kjøper —

AUGUSTA

Aa kjære —

MILLA

Det maa være deilig at være saa rike som Dere. Ikke for det forresten! Hvis Sveen hadde mange penger, saa tror jeg ikke han kom til at gjøre noget.

SVEEN

utenfor. Nu gaar jeg.

MILLA

smilende. Jeg kommer, jeg kommer.

AUGUSTA

som har grundet litt. Ja, det er det samme, jeg skulde gi — — jeg vet ikke hvad, for at Per vilde arbeide slik som Dere andre.

MILLA

Aa det er ikke saa sikkert!

AUGUSTA

Hvilket?

MILLA

At det vilde være saa lykkelig.

AUGUSTA

Jeg vilde elske Per tusen ganger mere.

MILLA

Det sluker forfærdelig at være saa meget kunstner — man h a r dem ikke saa meget da!

SVEEN

langt borte. Milla.

MILLA

Ja—a. Adjø, og mange tak skal De ha.

AUGUSTA

Jeg kan ikke by Dem nogen blomster heller. Jeg har ikke andet end levkøier.

MILLA

Nei tak. Levkøier lugter som syltetøi. Synes De ikke — haha — farvel — adjø! *Gaar.*

Det er begyndt at mørkne litt. Efterhaanden maanelyst og stjerner. Man hører et stykke borte Pers og Millas stemmer. A u g u s t a staar midt paa scenen og tænker paa noget. P e r kommer

PER

Det er vakkert iaften, Augusta.

AUGUSTA

langsomt. Du, Per — —

PER

Er det det samme?

AUGUSTA

Hvis vi ingen penger hadde, hvad vilde du da gjøre?

PER

smiler, derpaa hen til huset. Har du lagt mærke til de svalerne som har rede under taket der. Naar de flyver og vi ser dem nedenfra, ser de ut som makrel i luften — baade formen og den sølvglinsende farven under buken.

AUGUSTA

Du Per! Igaar var det tre skjærer som sat paa rad nede paa gjærdet, der saa ut som tre gamle kjærringer med graa tørklær. Ja, skriv det, hvis du ikke kan finde paa noget andet.

PER

Herregud, hvorfor skal jeg nu lægge mig ut med dyrene ogsaa, naar jeg kan la være.

AUGUSTA

Jeg spurte dig forresten om noget.

Litet ophold.

PER

sætter sig Nu, i den senere tid er jeg saa ofte bange for at jeg skal — at jeg skal — skal bli væk.

AUGUSTA

spøkende. Dø kanske?

PER

Ja dø! Dø, Augusta. Jeg kan sitte stille og glæde mig over klar luft og trærne og farven — hvor forfærdelig vakkert det er, naar man sitter og ser og ser og stirrer og ser — og i tusen aar det samme — og jeg blir bange

for at imorgen skal det se anderledes ut eller imorgen er det for sent for mig, jeg faar ikke se det mere — — vi maa passe os, Augusta, *trykker hende heftig til sig* kjære Augusta, kjære dig — og derfor er alting saa vakkert ogsaa — ellers brød jeg mig vel fan om det — jeg mener, fordi jeg holder saa inderlig av dig. Se — se alle stjernerne paa den lyse himlen og hele bjerkelunden opover og maanen, der klinger som guld mot det umaadelige sølvlok. Mat guld og dæmpet sølv. *Smiler.* Der er jo ikke andre end vi to her.

AUGUSTA

stille. Ja, naturen er det mest storartede som findes.

PER

i samme tone. Det var en kjedelig sætning, Augusta.

AUGUSTA

aandsfraværende. Hva?

PER

Graater du? Ja saa vakkert er det og saa fint kan det være i livet. Men derfor er det vi maa vogte os, *tar hende ind til sig* vi er jo endnu ikke blit vant til hverandre, vi elsker hverandre endnu, og de dager som ikke er gode, de kan komme, — plusselig er vi midt oppe i dem, i menneskenes hundedager, da vi ikke har magt over os selv, *fortere* mennesker kan komme mellem os to, vi — vi — —

AUGUSTA

reiser sig. Men Per da — hvad er det, hvad er det.

PER

Det er det at vi ikke vil være letsindige. Se hvor alting gaar istykker omkring os, for alle andre — og vi behøver det jo ikke, hvis vi ikke selv vil. Ikke finde paa noget, fordi det bør gjøres — og fordi saan vilde andre gjøre. —

AUGUSTA

Si mig, Per, tror du jeg er saa dum, at fordi du taler, fy dig — — fordi du taler i den bløte tonen og snakker om at du skal dø. *Heftig.* Jeg har aldrig i mit liv hørt maken — dø! dø! hvad er det du mener. *Gaar fra ham.*

PER

Jeg mener det er tilfældig om vi dør.

AUGUSTA

Tilfældig, ja.

PER

Det er som naar du gaar i nærheten av en myretue, og der gaar en lang strime av myrer bortover veien, *gaar opover lunden* saa trær man ned nogen myrer ved hvert skridt. Det er aldeles tilfældig om det er myren Hansen eller myren Persen som kommer under foten — men dø gjør de — aldeles tilfældig — saan er det med os ogsaa.

AUGSUTA

At det er nogen som trær paa os?

PER

Ja! Det er formodentlig nogen store væsener, som er saa store at vi ikke kan faa øie over dem engang — men meget større end vi er for myrerne. De trær paa os, tænker ikke noget videre paa det, og saa dør vi — — aldeles tilfældig det hele.

AUGUSTA

Mener du dette hver dag?

PER

Nei!

AUGUSTA

gaar hen til ham. Tak fordi du kom hen og klappet mig nede paa badet idag. Det syntes jeg du gjorde saa pent. Naar du nu bare kunde være likesaa flittig som de myrerne.

PER

Jamen, det er jeg ikke.

AUGUSTA

kort. Nei!

PER

Det er jo det jeg sier jo.

AUGUSTA

Du skulde ikke være saa tryg.

PER

Det er jeg heller ikke.

AUGUSTA

Ja ja, Per! Ja ja, Per. Du vil ikke snakke om det jeg vil. Du vil bare snakke omkring det. Jeg forstaar det saa godt trods hele menageriet med myrer og skjærer og svaler og makreller. Men det kunde nok komme til at bli anderledes — — — tør jeg spørre hvorledes det gaar til, kan man plusselig ikke ha talent længer — kan plusselig alt det som er dig, forsvinde, kan du plusselig tro jeg er idiot, kan jeg plusselig uten aarsak bli idiot, som hverken skulde kunne se eller høre eller tænke eller huske. For er du saan kanske? — Naar jeg nu engang vet hvorledes du er, saa kan du da ikke plusselig være anderledes.

PER

litt koldt. Hvad vet du om mig, og hvad vet jeg om dig.

AUGUSTA

mot ham, stærkt. Er der da ingenting i hele verden som du elsker?

PER

Jo dig — — og mig.

Litet ophold.

AUGUSTA

Hvad vil du da?

PER

Jeg vil fortsætte med det.

De stirrer paa hverandre.

PER

Har du nogensinde tænkt paa at slaa mig ihjel, Augusta?

AUGUSTA

bare stirrer.

PER

Jeg har mange ganger, ganske koldblodig og alvorlig tænkt paa hvorledes det vilde være at slaa dig ihjel — — myrde dig og late som ingenting, som om jeg ikke hadde gjort det. Har du heller aldrig hat lyst til at klype smaa ekle skidne, snørrete onger i armen eller andre steder.

AUGUSTA

Nu holder du op, ellers begynder jeg at graate.

PER

Det er du som vil tale om det. Men jeg har ofte tænkt paa at klype saanne unger, gjort det forresten ogsaa. Men det vil jeg ikke gjøre oftere. Jeg vil ikke tænke paa at slaa dig ihjel heller.

AUGUSTA

ryster paa hodet. Du er slet ikke saaledes som du later nu.

PER

Baade saaledes og anderledes. Jeg forandrer mig ti ganger om dagen. Jeg kan være i saa godt humør at jeg stanser naar jeg gaar paa gaten, for likesom at samle al min glæde. Og undertiden sætter jeg avgaarde og løper, for jeg blir skamfuld og ildende varm. Uten grund synes jeg. At det begynder at regne eller en avisartikel eller en oksestek eller f. eks. at der er *tæller paa en gren* syv og ikke ni blade paa den kvisten der, eller en lugt eller et sinne, eller at én smiler, kan ha raadighet over

mig saa stærkt, at jeg ser lyst hvor det var bek-sort før, kan faa mig til at tro paa — paa fremskridt f. eks., faa mig til at tænke paa at være med selv, paa at ofre mig for noget — — og alle disse tingene, forstaar du det, Augusta, oksesteken og altsammen, og at du smiler og altsammen, det kan andre ganger være grunden til at jeg plusselig har lyst til at skjære tænder, og jeg ønsker ondt, indbilder mig at jeg er den eneste i hele verden, at alle de andre bare er til for mig, til min nydelse, til min glæde, til min ondskap — mit rov alene. Og hvorfor, hvorfor, Augusta? Det hænder at jeg maa vende mig fort for at være sikker paa at der er noget bak mig, at det ikke er bare mig som eksisterer, men at ogsaa alt det andet er der. — Saadan var det, men saadan er det ikke længer, fordi du er sterkere end alt det andet, fordi jeg elsker dig, fordi jeg er lykkelig ved det, og fordi du er lykkelig — — du er, Augusta — — og derfor gjør det ingenting, at jeg er saaledes som jeg sa at jeg var. Forstaar du det?

AUGUSTA

Men — men — men.

PER

Skal vi saa gaa ind, *tar sin cigar paa bordet* for jeg har ikke ild paa cigaren — — nei se, Augusta, hvor vakkert det er med stjerner over bjerketrær! det er akkurat som det netop passer sammen.

AUGUSTA

Hva?

PER

Stjerner og bjerketrær! *Vil gaa hen til hende, hun gaar litt væk.*

Lili i vinduet, tar gardinet væk.

LILI

Jeg elsker dig, Per.

De to andre

Hva?

Lili

Ja, k a n jeg andet da?

Augusta

Er du gal du, Lili?

Lili

Jeg har hørt altsammen, og du vil jo ikke.

Augusta

raskt hen mot hende.

Lili

Gud naade dig om du slaar — og en saadan mand! Han staar jo og d i g t e r hele tiden, forstaar du ikke det da, Augusta?

TREDJE AKT

Tre uker efter.
I byen. En formiddag.
PERS arbeidsværelse.

Augusta gaar til vinduet, ser ut, kommer tilbake, gaar urolig op og ned ad gulvet. Det ringer. Hun sætter sig rolig ned. Lili kommer.

AUGUSTA

Hvorledes staar det til hjemme?

LILI

Det er gigten da, ser du. Men han kommer til middag. Og her?

AUGUSTA

Jo tak!

LILI

Hvorfor sitter du herinde?

AUGUSTA

Her — hvorledes mener du?

LILI

Du pleier jo altid sitte inde i dit værelse. Hvor er Per henne?

AUGUSTA

smilende. Ja det vet jeg ikke du.

LILI

Det er storartet morsomt med Per som er blit saa flittig. Hvad er det den handler om. Tror du han blir berømt? Har han endnu ikke sagt dig hvad den handler om? det synes jeg er lumpent — har han ikke?

AUGUSTA

Nei, han vil ikke det, sier han, før han er færdig.

LILI

Det kan man forresten godt forstaa. Saa kommer det mere overraskende. Hvor længe er det siden han begyndte — det er tre uker nu i mandags, er du ikke gla, Augusta. *Omfavner hende.* Jeg er saa gla som det skulde være mig. *Griper sig i det.* Ja, ikke saan som dengangen. Det maa du ikke tro. Ja, det var virkelig til at le av. Du er da ikke ærgerlig for det nu længer? Vil du værsgod le. Jeg syntes det var saa dumt bakefter. — Nei, men Augusta da!

AUGUSTA

Det er ikke det.

LILI

Hvad er det da?

AUGUSTA

D e t sludret da!

LILI

Det er d e t, hvis du ikke sier hvad det er.

AUGUSTA

springer op. Gik det ikke derute?

De lytter.

LILI

Er det nogen som elsker dig? Paa ære, ved gud — om jeg skal røbe nogenting. Men er du gal, du — er det Daa?

AUGUSTA

skoggerler.

LILI

Du narrer mig ikke. Det er bare nervøst det.

AUGUSTA

Ja, det er nervøst. *Sætter sig og graater.*

LILI

sætter sig ned ved siden av hende. Nei, men Augusta, Augusta, Augusta! Er du ulykkelig — Augusta, snille Augusta.

AUGUSTA

Nei, det er ingenting. *Opover gulvet.*

LILI

Hvor er Per?

AUGUSTA

svarer ikke.

LILI

Hvor er Per?

AUGUSTA

Jeg vet ikke, Lili, han har ikke været hjemme siden igaar.

LILI

Siden igaar? Kanske han har en som elsk — — ja jeg skal.

AUGUSTA

Nei, vær nu rolig da, jeg blir aldeles skræmt naar du holder paa slik.

LILI

Stol paa mig — — si mig alting, jeg skal bringe orden i dette.

Per kommer.

Først Augusta, saa Lili mot ham.

PER

Nei, du maa være rolig, min ven. Jeg har ikke tid. Jeg skal arbeide videre. *Hen til skrivebordet.*

AUGUSTA

til Lili. Ja, saa kommer du til middag da, Lili?

LILI

Jeg maa vel først gaa før jeg kommer, har jeg tænkt mig. *Halvhøit til Augusta.* Gud vet om ikke du er en temmelig svak dame.

PER

Kommer nogen til middag idag? Jeg synes du — —

AUGUSTA

Ja, de almindelige. Det er torsdag.

PER

Uf, jeg har saa meget at gjøre. *Tar frem og ordner sine papirer.*

LILI

Dig flidens palmer ikke klær, Per! Adjø! *Gaar.*

AUGUSTA

Vil du kanske at jeg skal sende avbud?

PER

adspredt. Hvad sier du? — — Nei da! Men la mig nu faa være i fred, saa er du snil. *Skriver.*

AUGUSTA

hen til ham. Kjære Per!

PER

La piken komme ind med en flaske selters til mig. Jeg mener, hvis du gaar ind i stuen.

AUGUSTA

ut.

PER

tænder imens en cigar. Gud hjælpe mig, tror jeg ikke selv jeg er flittig.

AUGUSTA

ind.

LILI

fra døren i bakgrunden. Ja, for det var om du skulde ut i byen i formiddag, saa vilde jeg ha fulgt dig.

AUGUSTA

Jeg kommer hjem til dere om en liten stund.

PER

Hys da!

LILI

Det er tre uker siden vi har talt sammen nu, Per.

PER

Er det det, Lili?

LILI

Nei, du er for vigtig. *Ut.*

Piken ind med selters, derpaa ut igjen

AUGUSTA

Per!

PER

Hvad er det nu igjen?

AUGUSTA

staar midt paa gulvet. Vil du jeg skal gaa?

PER

Ja, kjære Augusta. Du vet jeg blir saa urolig naar nogen er inde i værelset mens jeg arbeider.

AUGUSTA

Jamen —

PER

Ialfald maa du være rolig, ven min

AUGUSTA

Har du ingenting at si mig?

PER

ser paa hende.

AUGUSTA

Ingenting?

PER

alvorlig. Jeg kan umulig gjøre nogenting naar du staar der midt paa gulvet og plager mig. Det er meget van-

skelig, det jeg holder paa med nu. Jeg maa anstrenge hele min hukommelse for at huske det hun sa.

AUGUSTA

Hun?

PER

Ja, fru Robertson.

AUGUSTA

Fru Robertson?

PER

Ja!

AUGUSTA

Som du kjendte før du blev gift?

PER

Ja, men det skrev jeg jo til dig.

AUGUSTA

Skrev du til mig — hvad skrev du?

PER

Ja, fik du ikke mit brev igaar aftes?

AUGUSTA

Nei!

PER

reiser sig. Fik du ikke mit brev? Det forstaar jeg ikke. Jeg skrev paa et visitkort. *Husker sig om, tar i lommen.* Nei, død og — her er det! Du har vel været bange da, stakkar!

AUGUSTA

som har læst. — — reiser til Moss sammen med fru Robertson. Men Per!

PER

Ja, jeg skal bruke hende i min bok, og saa fulgte jeg med hende igaaraftes med aftentoget. Spiste til aften med hende og laa paa hotellet inat.

AUGUSTA

Og — —

PER

Hr. Robertson mener du — jo, han var ogsaa hjemme. *Efter et litet ophold.* Men han hadde lagt sig.

AUGUSTA

Jeg har slet ikke spurt efter ham.

PER

Tænkte du ikke paa ham heller?

AUGUSTA

litt efter. Jeg trodde, alvorlig talt, du hadde brutt enhver omgang med hende.

PER

Det har jeg ogsaa, Augusta. Forsaavidt! Men jeg skal bruke hende i boken — og det var aldeles nødvendig. Der var en hel masse smaating. Jeg maatte høre den rare maaten som hun snakker paa igjen og den morsomme latteren — kort sagt, indaande den uskyldige lastefuldheten som hun er den bedste til at præstere. — Du er da vel ikke jaloux?

AUGUSTA

Det har du ingen ret til at tro, Per, — — men, ja det er dumt av mig, men vi har jo ikke snakket sammen i tre uker, og at du ikke kom hjem igaar -- paa en maate er jeg jo netop saa inderlig gla for det. Jeg har saan respekt for dig, og jeg tror saa sikkert saa sikkert paa dit arbeide.

PER

Er du ikke jaloux?

AUGUSTA

Nei — hahaha — du sier det akkurat som du var ærgerlig — haha!

PER

Nei langtfra. Men hvis du var det, saa vilde jeg bare si at jeg saa udmærket godt kunde lægge væk denne boken og holde op at arbeide paa den.

AUGUSTA

Nei, nei — haha — ikke for alt i verden!

PER

Jeg kan saa godt. For jeg er færdig at bli gal av nervøsitet.

AUGUSTA

leende. Men jeg er jo ikke, ikke, ikke jaloux.

PER

hastig. Jeg hører det. — — Men nu faar du la mig i fred. Jeg kan ikke faa gjort nogenting naar jeg ikke kan faa være aldeles, aldeles alene.

AUGUSTA

Nu skal jeg gaa. Men du er da virkelig ogsaa for nervøs.

PER

Det faar virkelig bli min sak.

AUGUSTA

Du Per — — bare paa øret. *Rækker nakken frem.*

PER

som har sat sig. Hvad er det?

AUGUSTA

Faar jeg lov da? *Nærmer sig.*

PER

rolig og alvorlig. Jeg arbeider. Jeg maa ha fred. Dette er alvor.

AUGUSTA

Men i eftermiddag er du fri vel.

PER

Ja, det kan jeg umulig vite nu.

AUGUSTA

staar litt; derpaa. Jeg synes formelig du er litt barnagtig naar du er flittig. Men jeg synes det klær dig nydelig.

PER

Hvis du ikke holder op, saa ved gud jeg brænder op dette fordømte manuskriptet.

AUGUSTA

Nu gaar jeg, nu gaar jeg! *Gaar leende.*

PER

Deilig manuskript! *Løfter sine papirer op og gir dem et klask. Sætter sig derpaa halvt fra bordet. Tar frem en opslaat bok og læser.*

Piken lukker paa døren.

Per lægger hurtig sin bok væk og sætter sig vendt mot skrivebordet.

PIKEN

Hr. Thrane er ute — men fruen sa at jeg skulde spørre først om han maatte komme ind. Det kan vist ikke nytte at si nei, for han staar like i hælene paa mig.

PER

Værsgod!

Thrane kommer.

THRANE

Goddag, Per. Jeg gratulerer med fliden. *Slaar ham paa skulderen. Begynder at gaa op og ned ad gulvet, hvilket han stadig holder paa med i det følgende. Han tar sig hyppig i knebelsbarten.* Jeg er slet ikke saa freidig som jeg later. Tvertimot. Jeg er kommet hitop for at tale med dig om en meget alvorlig sak. Vi har været venner fra de første barneaar. Jeg har kjendt dig fra før skoledagene av, fra dine bedsteforældres hus. *Stanser.* Jeg er jo nemlig ogsaa uten penger.

PER

Ogsaa?

THRANE

Ja, jeg mener, du hadde jo heller ingen da du giftet dig.

PER

Tænker du paa at gifte dig?

THRANE

Hvorfor sier du det i saan hønisch tone — ja, det var netop det jeg vilde vite. Der er altsaa noget komisk i det? I at jeg vil gifte mig.

PER

Nei, langtfra!

THRANE

Gud vet om det var mig som begyndte med at være ikke-bedaarende likeoverfor kvinder. Eller om det var mine kamerater som begyndte med at si det, og derved gjort mig usikker. For da, hvis det var tilfældet, saa kunde det maaske endnu rettes paa — — naar jeg var viss, usvikelig viss paa det, skjønner du. Hvad — hvad?

PER

Ja, det maa du bedst vite selv.

THRANE

Naa! Det var ikke det vi skulde tale om. — Du, Per, der er enkelte fortrin, enkelte egenskaper, som er mere iøinespringende end andre, selv om de ikke i og for sig er mere værdt. Og det gjælder ær naar man ikke har penger. Forstaar du?

PER

Nei, ikke rigtig!

THRANE

At skrive to digtsamlinger saaledes som du har gjort, det gjør mere indtryk paa en ung pike end at skrive hundre avhandlinger. Forstaar du?

PER

Ja, jeg forstaar hvad du mener.

THRANE

Du giftet dig med Augusta. Jeg er gla i Lili!

PER

I Lili?

THRANE

Der var det igjen! Der var det igjen!

PER

Nei, kjære, men jeg holder saa forfærdelig av Lili.

THRANE

Gud vet om det skulde komme av at jeg saa ofte undersøker og stirrer i mit eget indre, at jeg i lange tider ad gangen ikke ser dagens lys, at jeg staar paa hodet i mig selv likesom, og at jeg paa den maaten ikke faar det rette syn paa mine medmennesker, især kvinden. *Begynder at gaa igjen. Gaar derpaa hen til Per, taler litt hviskende.* Jeg tror jeg har en stor opgave. Ser du, literaturen er nemlig ikke rigtig som den bør være her i landet. Jeg tror at jeg vet retningen, at jeg kan komme til at gi parolen, at jeg kan gaa i spissen. For ser du, — denne, la mig kalde det denne usikkerhet utadtil, dette at jeg ikke kan la være at dykke i min egen sjæl, saa at det skraper mot bunden — der hvor ingen, ingen kan kontrollere hvad — haha — — alt det har skjærpet min psykologiske sans fra guttedagene av, det har git mig mange øine i hodet, det har *med litt hævet røst* latt mig opdage det smaas betydning, saaledes som ingen før i dette land. Men jeg maa ha ro paa mig, jeg maa være økonomisk uavhængig for at kunne frugtbargjøre dette. For mig og for andre! Derfor vil jeg gifte mig!

PER

Det er kanske mer av literatur end av kjærlighet at du vil gifte dig med Lili?

THRANE

Ironi! Men jeg tar dig paa ordet. Det er ikke mere av literatur end av kjærlighet; men ogsaa av literatur. Og jeg har en grund til. Disse samme omstændigheter som paa en saa mærkelig, næsten vidunderlig maate har

lagt mine evner tilrette til den literære videnskaps tjeneste, de har i nogen grad hindret mig i at danne mig, hvad jeg vil kalde en fast karakter. Min karakter er for bøielig. Du ser jeg taler aapent og ærlig som til en ven. Jeg har været avhængig av aviser og manuduktion. Rædselen for det ubarmhjertig komiske i at være en halvgod forfatter har forhindret mig i at slaa det store slag i bordet. Jeg har hat for mange livsopfatninger desuten. I denne tid f. eks. ligger det og gjærer inde i mig — jeg vet ikke om jeg bør bli kvindehader eller ei. Foreløbig lar jeg imidlertid det ligge. Kort sagt, jeg kommanderer min karakter, mens det naturligvis burde være omvendt. Derfor er det jeg vil gifte mig. Jeg vil ha en karakter. Og det faar jeg ikke uten at jeg blir økonomisk uavhængig. Du ser jeg gidder ikke lyve.

PER

Ja, du har mange grunde. Jeg undres hvilken grund Lili har til at ta dig?

THRANE

Du mener hun har ingen.

PER

Jeg mener stakkars Lili, hvis —

THRANE

Fordi det er mig, mener du. *Stanser igjen.* Gud vet, for naar jeg har drukket noget f. eks., da er jeg fan ikke usikker. Da er jeg likesaa modig som paa tryk. Da kan jeg være aandrik, overlegen, næsten ubehagelig, — ironisk som bare fan. — Jeg glemmer kjønnet, ser du. *Langsomt og eftertænksomt.* Og det synes jeg da jeg maatte kunne drive det til naar jeg var ædru ogsaa. *Begynder at gaa igjen.* Men det er det sikreste ikke at risikere noget. Derfor, kjære Per, er det jeg kommer til dig — —

PER

Skal jeg fri for dig?

THRANE

Fri! det var et væmmelig ord! Men du kjender jo bedre end nogen de fortjenester jeg har — jeg taler ikke nu om hvad jeg i fremtiden kan komme til at utrette. — — Du vet jo at det er mig som kan sies at ha indført den psykologiske metode i kritikken herhjemme, du vet hvorledes jeg gjennem aviser av alle farver har gjort mig til tolk for de fleste saavel hjemlige som fremmede aands-anskuelser der har fremtraadt i vort samfund i det siste decennium — — alt saant er vanskelig at forklare en ung pike. Kan du ikke forstaa det for fan? Ikke tale om din svigerfar. Det er umulig, — komplet! — — — Jeg tør kanske ikke tro at det er mig alene som har bevirket at læsningen av utenlandsk literatur har tat saant voldsomt opsving herhjemme.

PER

som sitter og rabler og ikke hører videre efter. Ja, det kan godt være at det er din skyld.

THRANE

Jeg sier uttrykkelig at jeg ikke tør si at det er min skyld.

PER

Om forladelse. Ja det kan ogsaa godt være!

THRANE

Og vore største digtere har jo nu i mange aar saa at si været mit daglige kontorarbeide. Hvem — jeg spør med stolthet, hvem kjender deres kvindeskikkelser saaledes som jeg? Ingen! — det kan jeg fremlægge brev paa! Det kan jeg. Jeg har holdt foredrag om dem i næsten alle Norges byer. *Stanser igjen, like hen til Per.* Du faar hjælpe mig, Per.

PER

Med dit kjendskap til „kvindeskikkelser“ skulde det vel ikke falde dig saa vanskelig.

THRANE

Gjør du nar?

PER

Aanei!

THRANE

Jamen, Per, Per! Jeg har ikke mærket — jeg sier det rent ut — jeg har ikke mærket nogenslags dragning fra hendes side mot mig. — Gud vet om denne min usikkerhet likeoverfor kvinden skulde komme av at jeg altid maatte gaa i mine ældre brødres avlagte klær som aldrig, aldrig passet. Den ene var længere end mig, og den anden var en liten tyk fyr — Ole, du vet. Jeg husker navnlig et par vide bukser, de har spillet en stor rolle i min psykologiske utvikling. — Ja, Per — —

PER

begynder at le.

THRANE

Ja vist er det komisk.

PER

Og desuten, to literater paa én familie, det er nu vel meget da.

THRANE

Jamen jeg gir dig mit æresord paa — ja, nu tror du naturligvis jeg lyver — at jeg elsker piken, elsker hende alvorlig — tvert igjennem literaturen og alt det jeg har gaat her og talt om. *Med utrop.* Og du! Du! Jeg har igrunden aldrig mærket det fuldt ut før nu i dette øieblik.

PER

Saa fri da!

THRANE

Jeg tør ikke.

PER

Fri skriftlig.

THRANE

I brev. Ja! — Det tænkte jeg først paa. Men saa trodde jeg det kunde opfattes som tegn paa usikkerhet likeoverfor kvinden. Og likeoverfor fruentimmer maa man optræde overlegent.

PER

Ja, død og pine! Og glem ikke det med bukserne. *Ler.*

THRANE

ler ogsaa; derpaa alvorlig. Og naar jeg skriver, saa har jeg aldrig genert mig, ser du. Ikke spor!

PER

leende. Jeg har lagt mærke til det.

THRANE

Ikke spor!

Augusta og Daa kommer.

AUGUSTA

Daa vil endelig herind trods mine protester. Han vil se dig være flittig, det hadde han aldrig set før —

PER

Jeg beklager at jeg ikke for øieblikket har tid til at vise dig min flid. Kommer du for at spise middag alt nu?

DAA

Jeg møtte madame like utenfor.

PER

Jeg gaar ut et erend før middagen.

THRANE

tar ogsaa sin hat.

AUGUSTA

Klokken tre spiser vi. Men kan dere ikke sitte ned allesammen?

PER

Jeg har ikke tid, godmorgen saalænge.

THRANE

Hvorledes lever Deres søster?

AUGUSTA

End jeg da?

THRANE

Ja, De ogsaa. Adjø!

Per og Thrane gaar. Augusta og Daa ler.

AUGUSTA

Thrane var saa rar, synes jeg.

DAA

Det er mærkelig hvorledes man blir hængende ved folk naar man er kommet ind i en klik; jeg liker ikke Thrane noget videre, men jeg omgaaes ham næsten daglig. Han holder paa at skrive en avhandling om alt det jeg har ment med mine billeder. Og saant maa man jo ta med.

AUGUSTA

Daa, Daa! De har vist ikke mange venner!

DAA

Jeg vet virkelig ikke. Men hvor mange uvenner jeg har, det vet jeg. For dem gaar det altid galt. Det er ikke saa mange forresten. Men det gaar altid galt for mine uvenner. — En løp konen bort fra ifjor, og frøken Mathisen, hørte jeg netop igaar, hadde faat en byld i halsen.

AUGUSTA

ler litt. Skal vi ikke heller gaa ind i stuen?

DAA

Uf nei! Der er saa kunstnerisk utstyrt inde i stuen. Og jeg liker i grunden best saanne værelser der ser ut som det er ganske almindelige mennesker som bor der. De pleier at se meget mere individuelle ut.

AUGUSTA

Aa, synes De det? *Sætter sig.*

DAA

reiser sig, gaar forbi hende og stryker hende ganske let over haaret.

AUGUSTA

farer op. Hvad — — er De gal — — hvor tør De?

DAA

staar og smiler.

AUGUSTA

Det er første gang i mit liv —

DAA

smiler, hører ikke paa hende. Hvor forfærdelig vakker! Diana i badet!

AUGUSTA

Jeg burde be Dem gaa.

DAA

Det vilde De da vist synes var komisk efterpaa.

AUGUSTA

Diana i badet?!

DAA

Stolt og overrasket!

AUGUSTA

Si mig, Daa, er De — nei, jeg maa le. Vil De ikke sætte Dem ned, og la os saa tale ganske rolig sammen. Hvorfor i al verden gjorde De dette?

DAA

Ja, det vet jeg virkelig ikke saa nøie.

AUGUSTA

Er De naiv, eller er De fræk, Palle Daa?

DAA

Det kan godt være at jeg er begge dele. Det vet jeg ikke. Men jeg synes det er komisk at jeg ikke skulde si til Dem at Deres utseende, Deres stemme, Deres legeme, hele De plusselig var mig en stor glæde. Skulde jeg gaa og gjemme paa det da? Ta det med mig i graven?

Og hvem skulde jeg si det til, naar jeg ikke skulde si det til Dem?

Augusta ler, Daa smiler.

AUGUSTA

End Per da?

DAA

Jeg taler aldrig med damer om deres mænd.

AUGUSTA

Saan taler De vel til alle damer?

DAA

Nei!

AUGUSTA

Men ofte.

DAA

Ja!

AUGUSTA

Ofte! — og med de samme ord?

DAA

Næsten! Det er vanskelig at variere. Det har hændt at jeg to ganger har sagt ett og det samme til én dame, for jeg glemte at jeg hadde sagt det før.

Begge ler.

AUGUSTA

Men — —

DAA

Jeg elsker, saa er det forbi. Men jeg bryr mig ikke om at bli sittende i de tusen smaa traader, som fører til skandale og ulykke og tristhet. Jeg elsker, saa gaar jeg videre. Det er ingenting som vore efterkommere vil le saan av som at vi ikke gjorde det vi vilde, det vi hadde lyst til. Jeg maa elske indimellem, ser De.

AUGUSTA

Ja, det forlyder saa.

DAA

hurtig. Jeg sier aldrig nogenting. — — Men da, naar

mændene er diskrete, da pleier næsten altid kvinderne at røbe sig selv forresten. Det har jeg lagt mærke til.

AUGUSTA

Jamen, alle Deres venner sier at man aldrig kan stole paa Dem, at De snart sier det ene, snart det andet.

DAA

De sier jeg lyver.

AUGUSTA

Jamen — —

DAA

Jeg vet ikke. Jeg sier det som jeg føler i øieblikket. Det er mig saa aldeles likegyldig om nogen sætter mig bét. At indrette det man sier idag, efter det ma sa igaar, det synes jeg er at lyve.

AUGUSTA

Føler De ikke — ikke —

DAA

Nei.

AUGUSTA

Ikke nogen samvittighet?

DAA

Nei.

AUGUSTA

Ikke noget ansvar?

DAA

Nei.

AUGUSTA

Men hvis nu jeg elsket Dem, vilde De saa at vi skulde gifte os?

DAA

Nei.

Augusta ler. Daa smiler.

DAA

Jeg har undertiden tænkt paa at gifte mig med Lili.

AUGUSTA

roper. Med Lili!

DAA

De skal ikke bli bange. Jeg føler jeg blir mere skikket til egteskapet for hvert aar som gaar. Synes De jeg burde? Der er saan orden ved egteskapet.

AUGUSTA

stirrer paa ham; derpaa. Hahaha. — — Synes De ikke — — at De sier dette til mig — — til mig! Netop nu!

DAA

Aa saa naa. Fordi jeg klappet Dem paa kinden! Nei, jeg skal si Dem der er ofte noget fælles hos to søstre som tar én. — Synes De jeg burde?

AUGUSTA

meget alvorlig. Jeg tror jeg helst bør le.

DAA

Tror De hun bryr sig om mig?

AUGUSTA

Hvad tror De selv?

DAA

Hun har aldrig sagt noget.

AUGUSTA

Man behøver da ikke si saant.

DAA

Aanei forresten — *plusselig* tror De det da? Og saa ligner hun min datter. Hun ligner Alice, saa det vilde passe udmærket.

AUGUSTA

leende. Udmærket! *Alvorlig.* Deres avdøde kone — gud for et liv!

DAA

Ja, min forrige kone hadde det svært ubehagelig, jeg var hende meget utro, saa jeg var ikke videre bedrøvet da hun døde.

AUGUSTA

reiser sig. Jeg blir aldeles kold paa ryggen, slik som De taler.

DAA

De tror vist jeg er frygtelig ensidig?

AUGUSTA

Ensidig?

DAA

Ond?

AUGUSTA

Jeg tror naturligvis at De bare tænker paa Dem selv.

DAA

Det er det jeg mener. Men jeg vil bare gjøre det jeg vil, og tænke det jeg vil, og føle det jeg vil.

AUGUSTA

Det er ikke saa litet heller, haha!

DAA

Haha — jamen — jamen — det var ikke ganske det jeg vilde ha sagt heller — men naar jeg faar lov til det, saa er det tilfældig om, eller rettere, da blir resultatet ikke altid hvad de andre kalder ondt. Mange ganger blir det godt ogsaa. Men se, det tænker jeg ikke videre paa — paa forhaand ialfald. Og derfor kan det ofte bli saa komisk. *Reiser sig, gaar hen mot hende.* Selv om jeg glemmer Dem, og De glemmer mig, De er i mig til noget er hændt.

AUGUSTA

gaar tilside. Jeg er ræd Dem, Daa.

DAA

tilbake til sin plass. Kanske det er Deres søster allikevel?

AUGUSTA

Jeg trodde ikke der fandtes slike mennesker.

DAA

Slik er vi allesammen.

AUGUSTA

Alle kunstnere?

DAA

Alle som er noget ved, er vist saan.

AUGUSTA

Per f. eks.?

DAA

Jeg taler aldrig med damer om deres mænd. Men der er noget av en stor kunstner ved Per, saavidt jeg kjender ham. Eller kanske det bare kommer av at jeg selv ikke kan faa to linjer til at sitte sammen. Men jeg synes — jeg synes Per er god.

AUGUSTA

De tror kanske at De skræmmer mig?

DAA

sætter sig uten at høre paa hendes replik. Det har jeg tænkt paa mange ganger — at vi kunstnere er som vilde dyr, men alle vilde dyr er ikke ædle. Nogen er løver, andre er lus. Alt hvad de kommer over, har de bruk for, alt er for dem næring og nydelse — ingen respekt, intet besiddende, ingen fællesfølelse. Loven burde igrunden forby dem, for de river ned alle gjærder som findes i hele landet. — Ja, jeg forsikrer Dem til, jeg synes ofte det er underlig at folk vil ha dem ind i stuerne sine. Men det er vel det formodentlig at de er saa snu, at de er saa flinke til at cachere sig. Jeg f. eks. er en mester i at forstille mig.

AUGUSTA

De. Hahaha!

DAA

De tror ikke det!

Lili og fru Robertson kommer.
Begge damerne kommer høit snakkende og leende ind.

LILI

Det er aldeles ikke sandt.

FRU ROBERTSON

Jo det er — goddag, fru Sommerfelt — goddag, Daa.

LILI

Nei. — Tvertimot.

FRU ROBERTSON

Det var saavidt jeg fik lov til at gaa op trappen.

LILI

Nei, nei — haha!

FRU ROBERTSON

Jeg maatte ikke forstyrre Deres mand, for han var saa flittig. Men det er det morsomste som findes at forstyrre digtere som digter. De er saa aandsfraværende, og man kan faa dem til hvad det skal være, og saa vil de saa gjerne forstyrres, det er likesom de da trænger noget mere, hvad skal jeg kalde det, noget mere verdslig. Kanske han ikke er hjemme engang, haha?

AUGUSTA

Nei, han gik ut for en liten stund siden. Like før De kom.

FRU ROBERTSON

Det var da kjedelig. Har han læst noget for Dem, fru Sommerfelt?

AUGUSTA

Nei, han vil bli færdig først.

FRU ROBERTSON

Naa, det maa jeg si. Det skulde min mand gjøre! Han skulde gi sig til at digte hemmelig — uten at læse for mig!

AUGUSTA

Vil De ikke sætte Dem, fru Robertson?

FRU ROBERTSON

Gud nei! Jeg skal med toget klokken tre. Og var det ikke fordi Lili hadde forbudt mig huset, saa var jeg ikke kommet opom heller.

LILI

Det er ikke sandt, haha. Fru Robertson vilde ikke. Hun sa det var saa leit, haha.

FRU ROBERTSON

Leit! — haha. — — Nei, jeg hørte vel et uttryk idag — — forfærdelig smakløst, men gud vet om der ikke var noget i det. Goddag, Daa, endnu har De ikke sagt et ord.

DAA

Det er en nydelig hat De har.

FRU ROBERTSON

Ja, jeg tror den er pen. Det var Frederik Stabel — jeg møtte ham paa gaten, han sa at kjærligheten var som en negl — jo mere man elsker, jo mere kjærlighet er der, jo mere man skjærer neglen, jo fortere vokser den.

DAA

Det er aldeles rigtig, det.

FRU ROBERTSON

Haha — — De sier det saa alvorlig. Det var en spøk, Daa. Det var en spøk. *Uvilkaarlig, da der blir et litet ophold.* Jeg forstyrrer vel ikke.

AUGUSTA

temmelig raskt. Jeg forstaar ikke hvad De mener.

DAA

Gjør De ikke det? Jo, jeg har ganske rigtig gjort kur til fru Sommerfelt. Men hun har avvist mig. Og det temmelig eftertrykkelig.

FRU ROBERTSON

Ja gud, det var virkelig ikke — — Det kom av sig selv. *Litt mere dæmpet i stemmen.* Har De litt pudder, fru Sommerfelt?

AUGUSTA

tar sig hurtig til begge kinder. Nei. Men vil De ikke sætte Dem ned og løse paa tøiet?

FRU ROBERTSON

Nei tak; tak — fru Sommerfelt, jeg maa gaa. Klokken var saa mange, og gud vet om alle mine pakker er paa stationen.

AUGUSTA

Per kommer vist snart hjem.

FRU ROBERTSON

Ja, jeg vilde saa gjerne ha truffet Per. Det er saa længe siden.

AUGUSTA

ser paa hende. Længe siden?

FRU ROBERTSON

Ja ikke siden jeg saa ham ved badet, og da talte jeg ikke med ham engang. Jeg bare saa at han gik sammen med Dem hjem og spiste frokost.

Augusta gaar temmelig fort væk fra fru Robertson og sætter sig ved skrivebordet. Hun stirrer ned paa papirerne paa bordet. De andre ser paa hende. Ganske litet ophold.

FRU ROBERTSON

Var ikke De i teatret igaar, frøken Lili?

LILI

Nei.

FRU ROBERTSON

Bakefter hadde vi det morsomt. Ikke sandt, Daa?

LILI

Var Dere sammen?

DAA

Hr. Robertson, fru Robertson og jeg en petit comité. Det var virkelig nydelig at se paa.

FRU ROBERTSON

Og Daa hadde sin St. Olav paa.

LILI

Aa gud, saa forfængelig — og i vor tid.

FRU ROBERTSON

Ja, de mandfolkene. Og de taler om os. Bæh! — —

Begge peker fingre av ham.

DAA

Jeg er royalist med liv og sjæl. Jeg synes man skal ære kongen. Man skal ære kongen.

DAMERNE

ler.

FRU ROBERTSON

Og saa efter teatret spiste vi allesammen paa hotellet. Champagne —

AUGUSTA

reiser sig; gaar hen til hende. Har De ikke været hjemme inat?

FRU ROBERTSON

leende. Nei! men ikke min mand heller.

AUGUSTA

blir staaende midt paa gulvet og grunder. Hvad er det jeg tænker paa — jeg — kan — ikke! Noget — jeg har læst.

Alle ser paa Augusta.

Litet ophold.

FRU ROBERTSON

Farvel, frue — jeg maa skynde mig. Nu gaar min mand og tripper frem og tilbake paa hjørnet nede ved jernbanestationen. Han er bange for at jeg ikke skal komme tidsnok, og saa vet han ikke om han skal kjøpe én eller to billetter. Farvel, Lili. — — *Til Daa.* Gaar De ogsaa?

DAA

Ja, jeg vil følge med den pene hatten nedover. Vi skal jo ikke spise førend klokken tre præcis.

FRU ROBERTSON

idet hun gaar, til Lili. God bedring med Deres søster.

LILI

ser paa hende, svarer ikke.

ALLE

Farvel — farvel.

Fru Robertson og Daa gaar.

Augusta staar et øieblik midt paa gulvet, farer saa hen til skrivebordet, tar et papir og læser. Hun aapner helt to skuffer som staar halvaapne; leter, men finder intet, kun en aapen bok, som hun lægger frem paa bordet. Hun ser engang til paa papiret, gaar hen og sætter sig stille.

LILI

hen til hende. Hvad er det?

AUGUSTA

Per — — Per.

LILI

Stakkars Augusta. Er der noget mellem Per og hende, fru Robertson? Du saa saa rar ut hele tiden.

AUGUSTA

Nei.

LILI

Haha! Du sier det som du er ærgerlig over at der ikke er noget, haha — ja menneskene, de mennesker!

AUGUSTA

Alle disse pengene er vor ulykke.

LILI

Pengene?

AUGUSTA

Gid vi ikke hadde dem.

LILI

Har du hørt saant vrøvl? — Gaar du i din mands skuffer, du, forresten?

AUGUSTA

Nei. Det var ikke noget saant — ikke noget brev jeg lette efter — — er du gal, tror du jeg er saa simpel. Men gaa nu med dig. Gaa ut og se efter om alt er i orden.

Ruud kommer.

RUUD

Goddag, smaapiker. Naa la mig saa høre hvad vi skal ha. Jeg har gaat og gjettet hele veien.

AUGUSTA

Gaa nu og se om alt er i orden, Lili, saa er du snil.

Lili farer ut.

RUUD

Gigten er slem. Tandpine i hele den høire siden, like fra skulderen og ned til tærne. Jeg blir gammel. Det varer vist ikke længe.

AUGUSTA

Uf far, at du skulde si det netop nu, jeg stod og tænkte paa —

RUUD

At jeg skulde dø?

AUGUSTA

Nei, nei, far!

RUUD

Det er en væmmelig skik saan med gravsteder, hvor man vet man skal ligge. Jeg gik forbi mors grav idag. Der var god plass, du. Og saa tænkte jeg at jeg endnu hadde lyst til nogen ganger at spasere med dig og Lili paa gaten, saa folk kunde si, der gaar grosserer Ruud og hans to smukke døtre. Men immer munter for that, som danske Rasmussen altid sa.

AUGUSTA

Du har engang sagt at du vilde gjøre alt, bokstavelig alt, hvad jeg ber dig om.

RUUD

Ja, det har jeg sagt og det vil jeg gjøre.

AUGUSTA

En av de første dage kommer jeg til dig med det alvorligste i mit liv. Jeg vil si dig det paa forhaand, forat

du skal forstaa at det er vel overtænkt, ikke bare et indfald.

RUUD

Men hvad er det, hvad er det?

AUGUSTA

Det er ikke noget sørgelig. Bare forfærdelig alvorlig.

RUUD

Men hvorfor kommer du før middagen med dette?

AUGUSTA

Det var stygt av mig ogsaa *klapper ham* kjære far!

Sveen og Milla Stange kommer.

ALLE

Goddag! Goddag!

MILLA

Nei, skal jeg sitte i sofaen.

RUUD

Damerne —

Samtalen gaar traat.

MILLA

Har han læst noget for Dem, Augusta.

AUGUSTA

Nei endnu ikke.

Litet ophold.

RUUD

Naa, veiret holder sig. Desværre for min gigt. — — — *Litt efter.* Like vindig!

SVEEN

Var det mig? — Ja, det blaaser fælt.

Ophold. Ingen taler.

Daa og A. D. Caspersen kommer. Lili kommer fra spisestuen.

ALLE

Goddag. Goddag.

LILI

Nu skal det ikke vare længe.

SVEEN

Jeg er kannibalisk sulten. Gid vi skulde ha bif!

A. D. CASPERSEN

Dampkjøkkenet — hvad, haha?

Alle ler.

DAA

Gud vet hvorfor vi altid ler, naar A. D. C. sier noget. Det er vist bare fordi han har et saakaldt jovialt ansigt.

SVEEN

Det har jeg aldrig tænkt paa før, men gud straffe mig tror jeg ikke det er sandt da. Jeg har aldrig hørt ham si et morsomt ord.

A. D. CASPERSEN

benauet. Likesaa morsom som Daa — — haha, hvad?

Ingen ler, før

RUUD

ler høit. Meget godt!

MILLA

Det er da virkelig ikke noget at bry sig om, A. D. C.!

LILI

Nei, men A. D. C.! Jeg synes De er forfærdelig morsom.

RUUD

Jeg ogsaa. — — Der kommer Per og Thrane, nu skal vi snart spise. — Naa, hvad er det fader Holberg sier?

A. D. Caspersen sætter sig hen for sig selv. Milla gaar hen til ham.

Per og Thrane kommer.

ALLE

Goddag. Goddag.

PER

til Augusta. Jeg møtte fru Robertson. Hun kjørte vist ned til jernbanestationen. Hun ropte at hun hadde været her paa visit, syntes jeg hun sa da.

AUGUSTA

Hun kom op sammen med Lili, men gik straks igjen.

PER

Skal vi spise snart?

SVEEN

Jah?

PER

For jeg skulde arbeide.

AUGUSTA

Arbeide?

PER

Ja, arbeide. Hvad er det du sitter og blader saa ivrig i?

AUGUSTA

Rocambole.

FLERE

Rocambole, haha.

PER

Læser du — —

AUGUSTA

Jeg fandt den henne paa dit bord under nogen papirer.

THRANE

Naa, det maa jeg si. Det er virkelig ganske psykologisk interessant — forresten. Som en slags hvile da kanske, hvad Per?

PER

Ja! — ja som en slags hvile.

THRANE

ivrig. Jeg kan godt forstaa det. Det er slet ikke saa rart. Goddag, frøken Lili.

AUGUSTA

Vil du ikke læse litt for os av det du har skrevet, mens vi venter paa middagen?

ALLE

Ja — det skulde være morsomt.

SVEEN

Før middagen!

PER

stirrer paa Augusta.

AUGUSTA

Aa, det er ikke saa meget.

PER

smiler usikkert; ser sig prøvende rundt.

AUGUSTA

tar et papir paa skrivebordet, og rækker ham det.

Alle sætter sig tilrette.

PER

læser. „Gid fanden hadde dette manuskript, som ikke er noget manuskript, da intet er skrevet. Jeg vil ikke skrive. Jeg vil ha fred. Gid fanden hadde dette manuskript. Jeg vil ikke. Ikke en linje. Ikke et ord. Jeg vil ikke ha sorg, ikke tungsindighet. Ikke være misundt, ikke være misundelig. Jeg vil ikke. Gid jeg kunde faa være i fred. Amen." — Og saa staar der her: Thrane er en deilig psykolog. Thrane er en deilig psykolog. Thrane er — — en to tre — ti ganger. Kaligrafisk! — Altsaa er alle mine anstrengelser i tre uker spildt. Jeg har ligget paa hotel inat. Jeg er træt i ryggen av at sitte paa den stolen hver dag i samfulde tre uker. Jeg har læst hele bokskapet fra ende til anden — nu hadde jeg Rocambole igjen. Den sitter min kone med. Hvergang nogen gik i døren, maatte jeg gjemme boken som en skolegut der fusker. Alt har jeg gjort for at gjøre dig kjed av mit forfatterskap. Jeg har brukt alle de smaa midler jeg visste. Jeg haabet du skulde finde mig saa nervøs, saa ubehagelig og saa optat nat og dag, at du vilde be mig holde op. Og jeg har været saa inde i rollen at der var tider, da jeg virkelig trodde at jeg arbeidet. Jeg er en slagen mand.

Ruud ler.

AUGUSTA

Det er ikke morsomt, far? *Til Per.* Det var en meget barnagtig komedie.

PER

Ja kanske! Jeg trænger ialfald til at lufte mig litt — og reiser derfor med halvfiretoget op til sæteren for at gaa paa jagt. Jeg haaber at de ærede herskaper undskylder, og jeg haaber at ha den ære at se Dere næste torsdag igjen, hvis jeg da er kommet mig til den tid.

MILLA

Det var leit for Dem dette, Per.

PER

Det var svært menneskekjærlig sagt av Dem, det, Milla Stange. Tak skal De ha. *Kysser hende.* Adjø!

Almindelig optathet. Han hilser og gaar.

MILLA

Stakkar!

AUGUSTA

Leve det frie akademi!

FLERE

Hvad — — hvorledes?

AUGUSTA

Nu skal det bli noget av, og i større stil end Dere hadde tænkt.

LILI

om halsen paa hende. Jeg forstaar dig. Jeg vil ogsaa være med.

AUGUSTA

Nei, Lili. Det er der ikke tale om.

LILI

Nu er det dig jeg elsker høiest av alle — — hører De det, Daa?

DAA

Jeg synes De er god.

LILI

Jeg — — synes De?

PIKEN

Værsgod frue!

AUGUSTA

Nu skal vi drikke en skaal for det frie akademi. — — Værsgod!

ALLE

Ja, ja!

Tilslutning.

RUUD

Det frie akademi! Hvad er det frie akademi for noget. Daa?

DAA

Vet ikke De det? Det faar De tidsnok at vite. Spør Thrane. Thrane er en deilig psykolog, Thrane er en deilig psykolog!

FJERDE AKT

Tre uker efter forrige akt.
En formiddag.
Fru Sommerfelts dagligstue.

Augusta og Lili kommer ind av døren i bakgrunden. Lili med yttertøi.

AUGUSTA

Hvad sier du. Er far reist?

LILI

Ja rømt formelig, mor.

AUGUSTA

Hvad skriver han, sier du?

LILI

At han maatte reise med jernbanen i anledning av en trælast-affære. De siste dagene har han forresten gaat og mumlet noget om at det kunde være saan juridisk vanskelig, naar det bare var det du skulde arve som skulde gaa til akademiet, — og ikke noget av min arv. — Per vet ingenting, han da.

AUGUSTA

ryster paa hodet.

LILI

Synes du ikke — at —

AUGUSTA

Nei!

LILI

Nei nei — omforladelse!

AUGUSTA

Nei. Jeg vil ikke tale med Per. Da er jeg bange for at der ikke vilde bli nogen avgjørelse.

LILI

Jamen, saa forfærdelig mange penger.

AUGUSTA

Altsammen! Altsammen!

LILI

Og det skulde virkelig avgjøres idag.

AUGUSTA

Det var far selv som vilde at vi skulde ha det første møte her hos os, forat det skulde være mere samtalende, mere forberedende. Det var hans eget forslag. — — Det kan da vel ikke være derfor at han er reist.

LILI

Er du gal, du. Men det maa nu forresten være litt rart for ham, selv om det først er efter hans død. Tænk alle de pengene!

AUGUSTA

End om hverken han eller vi nogensinde hadde hat alle de pengene.

LILI

Aa—aa—aa— vet du hvad. Haha!

AUGUSTA

Tænk, Lili. Jeg trodde du forstod hele situationen bedre. Per blir aldrig den han er saa længe vi har de pengene. Tænk at du er saan liten smaapike endnu!

LILI

Jeg beundrer dig, Augusta, og jeg synes det er storartet, og jeg vet ingen som kunde gjøre saant uten du, og allerminst jeg. Og alt det som jeg ikke selv kunde gjøre, kan du vite jeg synes er rart paa en maate. Det er nok heldig forresten at jeg faar alle pengene, for jeg har faat et brev idag som haha — — —

Milla Stange kommer.

MILLA

Vet Dere det alt?

LILI

Hvilket?

MILLA

Jamen, Dere ler jo. Han har solgt sin gruppe til Nationalgalleriet. Hvad?

BEGGE DE ANDRE

Gratulerer! Gratulerer, frøken Stange.

MILLA

straalende. Hvad? hvad?

LILI

Det var da morsomt, frøken Stange.

AUGUSTA

Hvor De maa være lykkelig, Milla Stange.

MILLA

Jeg er saa taknemlig, jeg er saa gla, jeg er saa lykkelig som, som om jeg var et mandfolk. Jeg synes jeg maatte skynde mig herop og likesom takke Dere ogsaa, fordi Dere bestandig har været saa udmærket mot ham. Men han fortjener det. Skjønt jeg godt kan se han har sine feil — ja, for det tror ikke Dere; Dere tror, jeg er blind likeoverfor ham. Aanei, aanei — netop nu naar medgangen er med, saa kan jeg godt indrømme det — for solen har ogsaa pletter, haha — men ellers naar det blaaser imot, og han gaar der med sit store talent og sin

urkraft og længes og længes efter opgaver, store monumentale opgaver — stort med svære linjer og ikke bare disse smaa genre-tingene, da kan jeg ikke se andet end det som er indi ham — — vel? For det er d e t han er skapt til. Det vet han selv, og det har han ogsaa selv sagt. — Det blev avgjort i direktionsmøte i formiddag. Tænk den gruppen som har staat der i saa mange aar. To tusen fem hundre kroner. Nei, ikke sæt hatten paa, frøken Lili — staa saaledes og sving med den. *Til Augusta.* Ikke sandt?

LILI

Er jeg saa deilig. Ja det er deilig at være deilig.

AUGUSTA

Blir du flau, Lili?

LILI

rækker tunge. Æh!

MILLA

Søte frøken Lili. Det ligner aldeles ham. Han blir ogsaa flau naar man sier noget til ham som han liker. For eksempel naar jeg læser høit av alle utklippene.

AUGUSTA

Avisutklip?

MILLA

Ja, jeg har samlet alt det som er skrevet om ham baade her og i utlandet — nei, jeg maa avsted; jeg skal hen og tegne. — Det har jeg klistret ind i en stor bok, og det læser jeg høit for ham undertiden, og saa later han som han ikke liker det. Da er han vel søt! Adjø, adjø!

AUGUSTA

Si til Sveen at der ikke blir noget av møtet idag, for far er reist en forretningstur.

MILLA

Ja, det er jo sandt. Det er idag, fru Sommerfelt, aa fru Sommerfelt! De er som en av fortidens store kvinder!

Ja, det er en deilig tid. Man lever bare mellem storartede mennesker. — — Men jeg træffer ham vist ikke idag. Idag har han penger, og saa maa han more sig litt. De skulde se ham dagen efter, da er han som et barn, saa snil og føielig og inderlig snil, — akkurat som et barn. Jeg glæder mig formelig til imorgen, naar han bare ikke hadde saa ondt i hodet. Og det sier han hvergang kommer av at han ikke er vant til det. Haha! Hver gang! haha! Adjø! Hvis jeg træffer ham, skal jeg si det. *Gaar.*

LILI

efter hende, men kommer tilbake.

AUGUSTA

Hvad var det?

LILI

Jeg vilde ha — gud, hvor taktløst — jeg vilde ha kysset hende.

AUGUSTA

klapper Lili. Naa, hvad var det saa for et brev.

LILI

Aa, det ja, haha! Jo! det er fra Oscar Thrane. Han anholder om min haand paa ti almindelige ark. Han kalder det selv en psykologisk redegjørelse som han skylder mig. Og saa fortæller han ut og ind og op og ned hvorledes han er, og saa sier han at han har alle de laster som eksisterer, ikke én mangler —

AUGUSTA

Ikke saa fort; jeg kan ikke høre hvad du sier.

LILI

Og saa skal det aabenbart naturligvis være min tur at gjette paa alle de dyder han har, foruten dem han selv opregner da. Og saa er det likesom han vil ha det til at dyderne er igrunden laster og lasterne udmærkede dyder allesammen. Jeg tror man kan faa hvad slags resultat man vil, naar man sitter saan længe og holder

paa med sig selv. Det er akkurat som han har klippet ut nogen sider av dagboken sin. For da tror man altid man taler sandt. Da jeg skrev dagbok og læste den nu senere, et aar efter, saa synes jeg at jeg hadde skabet mig paa den motbydeligste maate av verden, og skrevet ned alt det som jeg ikke turde si høit, fordi det ikke var sandt nok. Og han ogsaa. Saan ser det ut i det minste.

AUGUSTA

Jamen kjære, han er da en av vore betydeligste unge forfattere.

LILI

Ja, hvad rager det mig. Du er aldeles komisk med din respekt for alle som er kunstnere og forfattere. Jeg synes han er væmmelig naar han skriver rent ut at han vil ha mig, fordi han kan komme til at skrive bedre bøker naar han har et rikt og lykkelig hjem. Jeg skal gi ham hjem, jeg! Det er pengene han vil ha, ser du!

AUGUSTA

Nei, men Lili da!

LILI

Jogu er det saa. Der bandte jeg! og han skriver det jo med rene ord desuten.

AUGUSTA

Som menneske er han da vel mer værdt end Daa f. eks.

LILI

De gustibus disputandum. Men det er forfærdelig saa distræt du er, du er ikke rolig et øieblik.

Augusta sætter sig ned. Et litet ophold.

LILI

La hele planen fare vel!

AUGUSTA

Det skal gaa! Det skal gaa! Jeg elsker Per saa forfærdelig! *Da Lili vil gaa hen til hende.* Nei nei, nei nei! —

Vil du sitte her en stund. Jeg maa hen paa asylet idag. Jeg lovte at komme bortom for at tale med bestyrerinden. Hvis Daa eller Thrane kommer før jeg er hjemme igjen, saa bed dem undskylde og forklar hvorledes det forholder sig. Jeg skal for sikkerhets skyld sende et bud. Men det kan jo være at de ikke er hjemme.

LILI

Tænk, om Thrane kom!

AUGUSTA

De skulde komme klokken ett.

LILI

Jeg undres om Thrane er flau. Gid han ikke er, for da blir jeg det ogsaa. Men er han fræk, da gud naade ham.

Augusta ut til venstre.

Litt efter kommer Sveen.

SVEEN

fort ind ad døren. Goddag!

LILI

De skræmte mig.

SVEEN

Jeg kommer kanske som en storm, hvad?

LILI

Gratulerer.

SVEEN

Med hvad?

LILI

Det vet De godt. Med at De har faat solgt naturligvis.

SVEEN

De mener det naturligvis ikke, men det er som at gratulere en mand, fordi han kan gjøre noget som er saa passe værdt at det gaar an at faa penger for det.

LILI

Ja, om forladelse da. Skal aldrig gjøre det mer. Jeg skulde hilse og si at far ikke kunde komme idag, for han var reist bort i forretninger.

SVEEN

Han har ikke betænkt sig vel?

LILI

Jeg tror ikke det.

SVEEN

sætter sig, sukker, litt efter. Vet De hvor jeg er fra?

LILI

Nei — fra Valdres kanske?

SVEEN

Nei!! *Bøier sig hen til hende; med dyp røst.* Jeg er tater.

LILI

Ja, nu var det akkurat som jeg kunde se det paa øinene.

SVEEN

Ja, hahaha! *Sukker tungt.* Aaja! Derfor er der to magter i mig, — derfor kan jeg skifte ham; én har jeg som er haard og med pigger, og én som er bløt som silke og som er vek som kvindekinder. — Frøken Lili, De har set hvad der bor i mig, De forstaar at jeg har kræfter, at jeg er stærk, i alt, i legem, i laster, i længsel — at mine anlæg er sprunget av dette folk, av dette land som jeg elsker. De skulde vite hvorledes jeg stærke mand mange ganger i det fremmede — julekvelden f. eks. — har sittet alene naar jeg var gaat fra de andre, har sittet med varme taarer, mens tanker er gaat hjem, ikke til mine, for jeg har ingen, men til landet fagert i sol og fagert i sne og med store løfter — — noget har jeg drukket idag, men ved den levende gud, jeg sier ikke andet end jeg mener. Men ordene glider, og der kommer farve over dem, fordi man har paaskjønnet mig. For kommer det sent, saa kommer det stort herhjemme, ikke sandt?

LILI

Ja, jeg er saa gla, — jeg synes, det var saa morsomt at De hadde faat solgt, — og frøken Stange —?

SVEEN

avbrytende. Er De forfærdelig gla?

LILI

Ja — — da!

SVEEN

Tak! De forstaar hvorhen al min længsel driver. Jeg er kjed av alt som er krøllet og bløtt og tuklet som vaat vask, og længes efter noget som staar sikkert paa benene, noget som, — noget som — en lækker porselænsfigur, rococo, en hofdame, som er klædt som hyrdinde — noget med fine parfumer, aristokratisk, koket, ung ungdom med smil — noget, som ikke er frisindet og ærlig og talent og originalt og hele katekismusen — — aa, frøken Lili! *Nærmer sig hende.*

LILI

Jamen jeg er frisindet og ærlig og — —

SVEEN

Jamen De er ikke anderledes end de fine allikevel! Kunde ikke De bli gla i mig?

LILI

Men Milla Stange da?

SVEEN

vender sig bort med haanden for øinene. Der er noget som er stærkere end egteskapet, noget som binder strammere — — hvad det er? *Tungt.* Det er det fri forhold mellem mand og kvinde. *Sætter sig.* Det er synd. Hun har været som en søster eller rettere som en tante for mig — hun minder om min mor med sit hvite skaut, naar hun lekte med mig, og far sat ved siden av og skar i træ — det er fra ham jeg har talentet — — en egte, staut, norsk bonde.

LILI

Jeg synes De sa De var tater, jeg, Sveen. Haha!

SVEEN

Sa jeg det? Da maa jeg være mere fuld end jeg trodde — — men De skulde ikke le, for det at jeg lyver kommer ogsaa av det sjofle livet jeg har ført. De skulde meget mere ha medfølelse med mig.

LILI

Nei, vet De hvad. Dette blir for indviklet — hahaha!

SVEEN

Hvor deilig De er naar De ler. Javist er det til at le av. Jeg kommer til at tænke paa kapteinen hjemme, gamle Hysing. Naar han var fuld, saa hadde han det paa to maater, enten var han i overstadig godt humør, og da skrønte han saa det gnistret, han hadde været med i danske-krigen og skrøt av at han hadde faat dannebrogskorset av Olaf Rye paa selve slagmarken. Eller saa var han nedslaat og snakket om at han var miskjendt, og at hans liv var forspildt og saan bortover, fordi han ikke hadde faat nogen orden, — haha, og det hadde han ikke heller. Haha. Han sa bestandig at han var av landets beste familie baade paa fæ- og mødrene side, som han sa, undtagen naar han var frygtelig fuld, da lot han sig mærke med at han var en uegte søn av kongen. Haha. Saan er det med mig ogsaa. Jeg har gud hjælpe mig vænnet mig til den taterhistorien hvergang jeg er fuld, — ordentlig fuld da, og undertiden fortæller jeg ogsaa at jeg engang har reddet en mand fra at drukne — — aldrig reddet noget menneske i dette liv. Haha!

LILI

Haha! — De er forfærdelig morsom, Sveen. Saan har jeg aldrig set Dem før.

SVEEN

Jeg maa jo holde maate naar jeg er her, ser De. Men liker De mig saan?

LILI

Haha!

SVEEN

Haha — — ja, jeg er i godt humør idag, jeg kan ikke for det. Jeg vilde helst være litt trist likeoverfor Dem, forat De kunde se hvorledes det i virkeligheten stod til i min sjæl — men jeg kan ikke. Jeg kan gud hjælpe mig ikke. For idag har jeg penger. Og mange penger vil jeg ha — — fine klær — — det er igrunden væmmelig at gaa saa stygt klædt. Denne frakken — jeg tror gud-straffe mig jeg har hat den i syv aar, og bukserne vil jeg ikke tale om, de kan brukes til speil. Nei, mange penger — da kan der bli kunst. For Daa har sagt det, og ham har jeg respekt for, for Daa er geni, og han har sagt, at jeg har gnisten, men at jeg modellerer som et svin. Og der er noget i det. Meget i det. Og det maa bli anderledes. Større linjer følger med større forhold. Jeg har været en stor tosk. Tænke sig — jeg, jeg har syntes det var karslig at sitte og belje i sig brændevin og øl med simple folk paa sjofle kneiper, for at se hvem der kunde drikke mest — og vise hvem der hadde størst armmuskler. De kunde redde det beste i mig, Lili.

LILI

Frir De til mig?

SVEEN

Jagu frir jeg, ja.

LILI

Hahaha!

SVEEN

Er det mig De ler av?

LILI

Ja, haha!

SVEEN

halvt for sig selv. Jeg synes da ikke jeg drak saa meget.

Thrane kommer.

Der blir en liten pause.

LILI

Det var godt De kom, Thrane.

THRANE

Synes De, Lili? *Hen mot hende.*

LILI

leende. Nei, ikke saan!

Litet ophold igjen.

THRANE

Jeg møtte Deres søster, og hun sa at De netop var her, — alene hjemme, for hun var gaat ut.

SVEEN

Alene hjemme! Ja, jeg er nu her. Men undskyld! Jeg kan godt gaa. Jeg tror ikke jeg har mere at gjøre her.

LILI

Nei, bli litt, Sveen.

SVEEN

Skal jeg bli da?

LILI

Nei — ikke saan!

SVEEN

Naar jeg ikke skal bli, kan jeg vel gaa da.

LILI

Hysss! Bli nu litt da!

Litet ophold.

THRANE

Deres far er reist bort, sa Deres søster.

SVEEN

Der blir ikke noget av møtet idag, nei.

LILI

Ak ja! Det blir anden dans det. Det blir noget andet end hest og vogn og villa og kutter. Ikke mere end to aars ophold i England og Frankrike for at bli lærerinde. —

Alt hvad vi eier, skal gaa til akademiet, baade Augustas og mit. Det er da noksaa pent av mig.

SVEEN

Det var som fan!

LILI

Er det ikke noksaa pent da? Synes De ikke? Hvorfor svarer De ikke, Thrane — Thrane?

THRANE

De maa forstaa dette er pinlig, hvor der er flere tilstede. — Jeg synes det offer De bringer, er al ære værdt. Men jeg har ogsaa noget at utrette i livet, og det faar jeg vareta. Det var mit inderligste alvor, det jeg skrev. Og mundtlig kan jeg ikke forklare mig tydeligere, end jeg har gjort i mit brev.

LILI

Men mig vilde De nu bare ha paa kjøpet — haha.

THRANE

Jeg maa ialfald faa lov til at overlægge nøiere.

LILI

Aa tak — spar Dem bare umaken. *Til Sveen, idet hun peker paa Thrane.* Han ogsaa! Haha! *Vil gaa.*

SVEEN

efter hende. Det er det samme. Gjør mig til en fri mand — saa blaaser jeg i pengene.

LILI

Haha, tak. *Stærkt.* Hils Milla Stange. *Gaar leende.*

Begge herrerne gaar mot utgangsdøren.

SVEEN

Ja saa naa!

THRANE

Hvad er det du vil?

SVEEN

Akademiet er bra nok, men du vilde helst ha pengene selv. Jasaanaa!

THRANE

End du da!

SVEEN

Det var nok flaut dette her.

THRANE

Jeg forstaar ikke hvad du mener.

SVEEN

Skal vi gaa hen og ta os et glas. Jeg spenderer. Jeg har penger, gut, vi drikker vin. Og saa imorgen kjører jeg og Milla en lang tur sammen — hun kan trænge til frisk luft, hun ogsaa, stakkar. Vil du være med.

De vil gaa.

Daa kommer.

SVEEN

skoggerler. Kommer du ogsaa for at —

THRANE

tar i Sveen.

SVEEN

Bli med nedover.

DAA

Tak, jeg blir her.

SVEEN

Men ingen er hjemme. Vi har skræmt folket av huset.

THRANE

tar i ham.

SVEEN

Hvad fan er det, Thrane? *Til Daa.* Bli med nedover og faa et glas vin.

DAA

Tak jeg ønsker ikke at gaa med dig paa gaten, for du er vist fuld.

SVEEN

Vi kan gaa en anden gate — saa skal jeg fortælle dig noget som er moro — om Thrane og mig, haha!

THRANE

faar ham skjøvet ut og gaar selv ogsaa.

Lili stikker hodet ind av døren.

DAA

Goddag. Er ingen hjemme?

LILI

Nei!

DAA

End De da!

LILI

Jeg tar ikke imot.

DAA

Hvorfor?

LILI

Fordi De altid er saa ekkel imot mig.

DAA

Det ser saa dumt ut at De staar der og hænger i dørklinken.

LILI

Jeg kan gaa.

DAA

svarer ikke.

LILI

Jeg kan gaa.

DAA

Jeg hører det.

Litet ophold igjen.

LILI

Møtte De ikke Sveen og Oscar Thrane?

DAA

Sveen var nok litt fuld, jo.

LILI

kommer nærmere. Ja haha! Saan har jeg ikke ledd i hele mit liv. Jeg er saa forfærdelig gla. Saa gla, saa

gla. For der er hændt mig noget. Det underligste i mit liv. *Hun staar ved siden av hans stol.* Det underligste, det eneste som er hændt mig i hele mit liv. Det er to som har fridd til mig — nu idag haha — og, men — de betænkte sig i siste øieblik — de vilde ikke ha mig — ogsaa nu idag haha — *Blir stille.* Det er saa komisk. *Begynder at graate.* Og jeg synes jeg er saa ubetydelig, for jeg hader dem ikke engang. *Læner sig op til Daa.* Jeg bare bad Sveen om at hilse Milla Stange. *Springer hurtig fra ham.* Undskyld jeg klængte.

DAA

reiser sig stille og gaar mot døren.

LILI

roper efter ham. Jamen det er ikke sandt det, jeg sa til de andre. Mine penger skal ikke være med. Det var ikke sandt. Det var bare noget jeg sa til de to andre. *Plusselig.* Aa — om forladelse!

DAA

staar og stirrer paa hende.

LILI

Hvorfor staar De saaledes og stirrer paa mig. De smiler jo ikke engang. Svar.

DAA

med anstrengelse. Jeg er saa tør i halsen.

LILI

Vil De ha vand —

DAA

ryster paa hodet.

LILI

Hvad er det?

DAA

litt sørgmodig i stemmen. Jeg er fem og tredive aar og De sytten.

LILI

Trodde De — er De gal, De tror da vel ikke — —

Jeg trodde, at det var mig som hadde fornærmet Dem — og saa er det jo —

DAA

stille, inderlig. Gid Alice blev som De.

LILI

Lille Alice?

DAA

litt efter. Tænk at De skal bli anderledes, De som er saa fuldt færdig.

LILI

Hvad?

DAA

svarer ikke.

LILI

halvhøit for sig selv. Aldrig har nogen elsket mig. Det er sorg og skam. Og jeg — jeg — jeg! Aldrig for min skyld.

DAA

sier intet; bare stirrer.

LILI

ganske stille. Ikke engang De som er en saan Don Juan engang.

DAA

sagte, aldeles for sig selv. Jaja!

LILI

Daa. Palle Daa! *Tramper i gulvet.* Daa, jeg blir bange.

DAA

som har staat og stirret ut i luften. Ja, vi mennesker er paa vandring — men altid maa vi videre.

LILI

stirrer paa ham.

DAA

ganske sagte. Jeg vil gaa hjem og arbeide.

Augusta kommer.

Litet ophold, mens Augusta ser avvekslende paa Lili og Daa.

AUGUSTA

Fy!

DAA

litt efter. Hvad?

AUGUSTA

Fy!

DAA

Hun har ikke gjort noget! *Gaar.*

LILI

ser efter ham, smiler derpaa. Ikke han heller!

AUGUSTA

Du ser ut som — nei hvad er det Du ligner, Lili.

LILI

Miiau! Miiau!

AUGUSTA

med utrop. Ja! — — Sa du til Daa at der ikke blev noget av møtet idag?

LILI

idet hun gaar, stormende gla i stemmen. Jeg glemte det. *Ind i stuen ved siden av.*

Per og Ruud kommer.

Ruud kommer bak Per og skynder sig straks over til høire mot Pers værelse.

AUGUSTA

Er du her? Og du?

RUUD

Ja haha. — — Jeg reiste til Fredriksstad. Kom ikke til Fredriksstad. Hvorimot. Derimot. Jeg gaar ind her saalænge, Per; — da møtte jeg Per nemlig, forretningen blev indstillet. *Hurtig ind i Pers værelse.*

AUGUSTA

Har far sagt —

PER

Han vilde helst, at jeg ikke skulde si at han reiste mig imøte paa jernbanen for at forklare hvorledes situationen

er. Og Lili som skrev til mig at det vist var fornuftig at jeg kom hjem, hun har uttrykkelig bedt mig at jeg ikke maatte fortælle dig at hun hadde skrevet. Hvilket jeg herved gjør. Saa jeg vet alt, til de minste detaljer — at din far vil føie dig i alt det du ber om, og at du selv er i stor stemning. *Samtalen gaar litt traat.*

AUGUSTA

Stor stemning — — aa ja!

PER

Og nu vet jeg virkelig ikke, enten jeg skal le eller graate.

AUGUSTA

Jeg ikke heller, Per, saa vanskelig er det.

PER

Og jeg skulde ikke vite noget?

AUGUSTA

Jeg fandt det lettest naar du ikke visste noget.

PER

Og gaarden som vi skulde kjøpe med de tre hestene og de femti kuerne — det blir ikke noget av det da — du godseierinde over tusen sjæle og med tilsyn og omsorg og interesse for hver enkelt, hvor blir det av dig du stille, sikre, hos hvem det var søtt at hvile. Du som engang kunde le mer end Lili — med din rolige latter — *Nærmer sig hende. Hun trækker sig tilbake.*

AUGUSTA

Den aften nede paa villaen, da du talte saa meget som var pent, og da du sa saa meget om dig selv som kanske aldrig i den tid vi har kjendt hverandre — da svarte jeg litet, det var som jeg var haard og dum. Jeg var ikke haard og dum, Per — — men jeg svor i min sjæl at hele mit liv, saavidt jeg kunde, skulde brukes til din lykke, og jeg tænkte hvorledes, hvorledes, hvorledes. Men jeg fandt det ikke den kvelden, men kunde bare love og

love at saa skulde det bli. Jeg kunde næsten ikke snakke, saan lovte jeg og saan elsket jeg dig! Og saa senere har jeg tænkt. Jeg spurte mig selv om jeg var i veien, og jeg maatte svare: nei, det kan ikke være saa, han elsker mig, hvert ord han sier, klangen og tonen og kjærtegnene — han elsker mig!

PER

Augusta!

AUGUSTA

Hadde jeg trodd jeg var i veien, da hadde jeg gaat.

Et ganske litet ophold.

PER

Hvad er dette? Jeg sitter rent og falder i staver, bare fordi jeg lytter paa hvad du sier. Du sa det saa vakkert. Vi er jo lykkelige. Ser jeg ut som jeg hadde det ondt paa nogen maate.

AUGUSTA

Jeg synes det lykkelige smilet dit ser dumt ut.

PER

stanser uvilkaarlig. Du, Augusta!

AUGUSTA

Man kan ikke anstændigvis stænge hjernen og leve videre allikevel. Før blev du sint, du kunde bli levende gla, dit blod banket i takt med andres — hvor er det — er det lykke som har gjort dig til den, du er?

PER

Til den jeg er? Gud velsigne dig da! Er jeg anderledes end andre.

AUGUSTA

Du skal være anderledes end andre.

PER

For at komme i literaturhistorien. Jeg vil helst slippe engang i fremtiden at bli vrænget ut og ind av en eller anden Oscar Thrane.

AUGUSTA

Ikke gjør dig mindre end du er!

PER

Jeg vil ikke gaa og forbitre mig livet med at alt det som jeg tænker og føler og lever, skal skrives, og kave med hvorledes det skal skrives. Jeg vil ikke evig og altid gaa mot et speil og høre mine skridt to ganger. Og al smaaheten og konkurransen og misundelsen — det har jeg hat nok av. — — — Forstaar du ikke at det er for din skyld ogsaa.

AUGUSTA

Jeg er ikke lykkelig!

PER

Augusta!

AUGUSTA

Nei, rør mig ikke. Dine kjærtegn gjør mig svak. Og saa en dag, naar du er kjed av denne indbildte lykke, — denne lykkesøvn, hvor er jeg saa for dig — og du for mig, og du for mig, Per — — jeg gruer.

PER

irritert. Det er ikke bare at sætte sig til skrivebordet og tegne op.

AUGUSTA

Det forstaar selv jeg.

PER

Vi blir hver for sig. Alene!

AUGUSTA

Mere alene end jeg har følt mig, kan jeg ikke godt bli.

PER

For naturligvis er der længsler i mig — — skal jeg si at der ikke er, — jeg har jo øine at se med. Jeg har lyster — jeg kan ikke nævne dem. — —

AUGUSTA

Som vilde dyr.

PER

Som vilde dyr, ja. Og alt skal det pleies, dyrkes. Ikke bare det du liker.

AUGUSTA

Bare anderledes end du nu er!

PER

Men forstaar du ikke at alt som blir anderledes, det fører væk — driver, driver væk fra det som er, og det som vi har. *Reiser sig.* Hvergang jeg tænker paa at skrive, saa ser jeg en kvinde for mig som jeg engang har kjendt. Hun lever endnu, men hun reiste. Du kjendte hende ikke. Høi, slank, med glat haar over de fine tindinger og et underlig smil i brune øine. Hun stod midt paa gulvet. Hun smilte underlig og stod altid midt paa gulvet, syntes jeg nu. *Stærkt.* Hvor er hun, — hvorledes føler hun nu — jeg mærker hende i hjertet, hun lokker mig, jeg har lyst til at dvæle ved hende, at lukke øinene og se hende, at skrive om hende — — og alt om hende, lys og smil og tale — — alt, alt som var, som er mellem os — de fine tindinger! — — Er det, fordi der i min sjæl er elskov til hende? — La os vogte os.

AUGUSTA

Per!

PER

Si ikke Per! For det er sandt. Kan jeg for det. Sa jeg det ikke, saa løi jeg, nu du vil jeg skal snakke. Kan jeg for det? Kan jeg for det? Og det er jo bare et eksempel av mange, mange.

AUGUSTA

Er jeg bare en pute hvor du henter din hvile?

PER

efter et litet ophold. Naar jeg ser paa dig nu, husker jeg at du engang sa at det var rart at jeg kunde smile til andre end dig.

AUGUSTA

Det var i sikker overstrømmende lykke, fordi jeg følte at jeg kunde ikke.

PER

Uf ja, det er meget mulig! Men netop nu husker jeg det. *Stille og alvorlig.* Augusta, i dette øieblik er det som jeg elsker dig mindre end før.

AUGUSTA

voldsomt. Det mener du ikke!

PER

litt usikker. — — Mener jeg det ikke? Jamen — aldrig før hadde jeg kunnet si det, saa jeg mener det vist.

Litet ophold.

AUGUSTA

Ja, ut av dette maa vi altsaa. Jeg vil ialfald løpe den risiko. Og da er netop min plan udmærket. *Ertende.* Jeg vil ikke at der skal dø en brunøiet kvinde i din sjæl. Jeg vil ikke ha alle dine ufødte fostre paa min samvittighet! — saa storartet.

PER

vender sig; nervøst. Aa — —

AUGUSTA

Ja, det maa være forfærdelig. Og alt dette har du gaat og samlet og dæmmet op for.

PER

stille. Det er jo dig.

AUGUSTA

Er det mig?

PER

stærkt. Jeg skal skrive — jeg skal forsøke.

Ruud kommer.

RUUD

Undskyld, men jeg lyttet, og saa hørte jeg at du vilde skrive. Og tak skal du ha for det — for jeg syntes det

var fælt med alle de pengene. Saa er da alt i orden — ja naturligvis bare skrive en liten bok, *nyser* det var svært saa det trak — der staar vist et vindu oppe, *nyser* eller kanske det bare var dørsprækken. *Han har lett efter sit lommetørklæde.* Faar jeg lov at laane dit lommetørklæde, Augusta.

AUGUSTA

peker. Du har jo dit der!

RUUD

tar sig til brystlommen. Ja, det silkes, ja! *Bruker ikke tørklædet.*

PER

Har du nogensinde set en fos?

RUUD

En fos — — ja!

PER

Synes du det var vakkert?

RUUD

Ja en fos er da pen.

PER

Kan du dele den glæde du føler naar du ser en fos — kan du dele den med andre?

RUUD

Ja, det kan jeg da.

PER

Saa! — Dengang din kone døde, saa var du forfærdelig bedrøvet?

RUUD

Du er saa rar, Per.

PER

Var du ikke det?

RUUD

Jo vist.

PER

Kunde du dele den sorgen med nogen?

RUUD

Saan at det likesom var en trøst for mig i min sorg, at de andre følte deltagelse, mener du — ja jeg synes da likesom det var en trøst.

PER

Saa? — — Vet du hvad undfangelse er, kjøbmand Ruud.

RUUD

Undfangelse! *Plusselig.* Undfangelse — hys da, Per.

PER

Svar alvorlig — kan den deles med tredjemand — med uvedkommende?

RUUD

Nei, jeg kan ikke tænke mig det.

PER

Ikke det, naa! Det var da bra! For Augusta — kjærligheten vil ha det beste, det fineste — alt. Men naar det man lever og har levet og har trodd og anet og tænkt, samler sig og vil bli til nye væsener, — til nye organismer, naar man føler man er den skapende guds barn, da kræves ogsaa det beste, det fineste — alt. Og da vil man være alene. Da forstyrrer de andre. Da er de andre i veien — da har man ikke tiden til sin raadighet, for plusselig er man bange, man skal dø eller bli gal, naar man føler man evner det største. Derinde vil man være ensom alene. Der er ikke plass uten for én selv. Og har kjærligheten — husk det, Augusta, har kjærligheten maattet vike bare et sekund, da kommer den ikke igjen, eller den kommer ikke igjen som den var. Det er dette du vil.

AUGUSTA

Gjør du det ikke større — du gjør det vanskeligere end det er.

RUUD

Meget større, meget værre. Jeg vet selv naar der er en ting som saaledes har sat sig fast. *Tar Augustas lommetørklæde.* Jeg har faat snue, ser du. — Der var flere aar hvor jeg nat og dag blev plaget av den tanke at komme uset ind i Norges bank — og forsyne mig naturligvis. Ingen skulde se det, og ingen nogensinde opdage det. Jeg kunde ligge og kose mig ved at tænke paa det, men tilsist begyndte det formelig at plage mig. Det er saan slags fantasi, ser du. Men man skal være forsigtig.

PER

Ja! — — Vanskeligere og større? Spør de store — og skidt i dem som ikke forsøker at komme paa høide med de store, om de nogensinde har elsket nogen kvinde saa høit som den indvendige verden, myldret, naar der skulde skapes — naar former brytes og nye dannes i ildovnen og brytes igjen og kanske aldrig blir til noget — men spør om de vilde bytte — om de nogensinde ellers har følt den tindrende, skjælvende, hvite glæde, naar legem og sjæl er ett, den glæde som er saa stor at det kunde se ut som der var mening i verden bare av den grund. Det er likesom man er nær noget som kunde gi forklaring paa det hele.

AUGUSTA

Paa det hele?

RUUD

Paa det hele?

PER

litt ubestemt. Ja, jeg kan ikke vite — paa hele tilværelsen, hele skapelsesaffæren — altsammen.

RUUD

Jamen, det vet vi jo forklaringen paa.

PER

ivrig. Ja, det er sandt, du vet det. *Til Augusta.* Du

bryr dig ikke om at faa greie paa det engang. Og jeg længes av min sjæl efter at faa det at vite. Der kan Dere se. Og vi tre staar hverandre nærmest her i verden! Og saa sier Dere at det ikke er vanskelig. Og dette er det man altid maa skrive om. *Staar mellem dem med en haand paa hver.* Det er paa bunden av altsammen — — tror Dere jeg gjør det vanskeligere, større?

RUUD

forsøkende. Men — — se nu Sveen og Milla Stange da — — og Daa har jo ogsaa været gift.

PER

uten at høre paa ham. For kjærlighet er ogsaa bare som det døde ler som kan skapes i — stof som alt andet — forstaar du det, kjøbmand Ruud?

RUUD

Nei, ikke rigtig.

Liten pause.

AUGUSTA

som har stirret ret frem, sagte. Hys da, far!

RUUD

Han spurte mig. Han spurte mig, Augusta. Vi taler sammen.

PER

Ingen har noget med en anden at gjøre. Det er dypest i min sjæl. Og det skal nu hentes frem og dyrkes. *Sætter sig.* Ingen har noget med en anden at gjøre. Skal vi aldrig komme længer. Skal vi ikke, kjøbmand Ruud? — Skal vi ikke?

RUUD

som er gaat hen og klapper Augusta paa hodet. Neigu om jeg vet det, jeg, Per.

PER

reiser sig igjen. Det er akkurat som jeg ikke kan la være at snakke, nu jeg engang har begyndt. Og jeg ser

godt mig selv, saan som jeg staar her midt paa gulvet. Jeg vet der er mange som har det paa den maaten, naar de ikke har snakket paa lang tid. — — — Aa, der var deilig oppe paa høifjeldet og ute paa sjøen med kutteren — stort og stille, selv naar det blaaste — — og nu ser jeg for en uret, jeg har gjort mot dig, fordi jeg elsket dig saa inderlig. Saa inderlig og fordi jeg var saa bange for mig selv. Du har været en pute for mig hvor jeg tok hvilen. Jeg ser det, jeg ser det, nu da jeg skal la min sjælero bak mig — nu, da du har faat mig til at følge mit kald, som det heter. Ja — ja, ja, ja — — *Plusselig, forfærdelig intenst.* Det er nu, netop nu, naar jeg staar her, som min mor dør, som hjemmet gaar, som alt glider. Som jeg hadde gjemt mig, som jeg blev opdaget og skal jages videre.

AUGUSTA

litt hen mot ham. Jeg elsker dig og saan vil jeg ha dig.

PER

op mot bakgrunden, gjentagende hendes ord. Saan vil jeg ha dig — — saan vil jeg ha dig, *stanser* er det saan du vil ha mig. — Har du ikke forstaat et ord?

AUGUSTA

sætter sig. Aa gud — — jo jo!

RUUD

At det skal være saa vanskelig at skrive bøker da!

PER

som har sat sig. Ikke at skrive bøker, kjøbmand Ruud.

RUUD

Hvad fan er det da du har snakket om hele tiden da? —

FEMTE AKT

Per og Augusta sitter utenfor en skyssstation en vinterkveld. Sne langt indover landskapet, sne over bjerketrær og furuer. Stjerneskin og maane.

De sitter en stund og sier ingen ting.

PER

Fryser du?

AUGUSTA

Nei.

PER

litt efter. Det var fan til tid for at spænde for en slæde.

AUGUSTA

Jah!

PER

Jeg syntes du skulde lukke kaapen i halsen.

AUGUSTA

Vær saa snil ikke at be om det flere ganger. Det gjør jeg som jeg vil.

PER

litt efter. Det var noksaa mærkelig forresten at han, skyssholderen, spurte om jeg vilde læse den avisen hvor anmeldelsen stod.

AUGUSTA

Det var heldig, den var rosende.

PER

Aa — jeg har aldrig set hvor langt jeg er fra det som jeg bryr mig om i kunst — før nu efter at denne boken har gjort lykke. *Gla.* Nei, hvor vakkert her er, du?

AUGUSTA

Det er mærkelig at du altid maa gjøre dig saa ringe og og ussel for at bli begeistret over det andet.

PER

Det andet?

AUGUSTA

Ja, alle smaatingene — alt det som ikke er dig selv — menneskene og naturen og alt det.

PER

i godt humør. Bare det at du snakker! — Nei, naturen er det mest storartede som findes. Husker du dengang du sa den velformede sætning?

AUGUSTA

Nei.

PER

gaar hen til hende, tar hendes haand.

AUGUSTA

Hvorfor?

PER

Jeg vet ikke.

Pause.

PER

Det er da ialfald komisk at vi ikke snakker sammen.

AUGUSTA

Jeg har ikke hat nogen trang til det. Du forsvandt for mig. Du fik ret. Det kom til at gaa som du sa. Men det var bare du som mistet mig. Ikke omvendt! — —

PER

smilende. Er du ikke gla i mig?

AUGUSTA

Og saa at det likesom var et tilfælde at jeg lærte dig at kjende. Alt det andet hadde bare været — en — en selskapsspøk — hele vort liv før.

PER

ler litt. Nu da jeg gik hen til dig og tok dig i haanden, var det fordi jeg følte en slags trang til at tilgi dig.

AUGUSTA

Saa? — —

PER

Ja, det er noksaa underlig, men jeg raar ikke for det. Den følelse hadde jeg. Og jeg vet hvorfor jeg vilde tilgi dig ogsaa. Det er fordi jeg i de siste dagene har husket paa den første tiden vi var gift. Naar jeg vaaknet tidlig om morgenen og laa og stirret paa dig til du vaaknet, — det var saavidt du slog øinene op, og saa la du bare den ene armen om min hals og sovnet igjen. Det har jeg været saa taknemlig for de siste dagene — og, *spøkende* og derfor syntes jeg at jeg kunde tilgi dig ogsaa. —

Liten pause.

AUGUSTA

halvhøit og halvt ironisk. Latterlig — — det var et nydelig billede — —

PER

lægger armen voldsomt om hende. Jeg elsker dig!

AUGUSTA

Vil du forføre din egen kone?

PER

Du er saa vakker. Du er helt anderledes, Augusta.

AUGUSTA

fra ham, stærkt. Anderledes, ja! — Der kan du se

at det bare er egteskapet — du er kjed av én. Hvor mange ganger tror du jeg kan bli anderledes?

PER

gaar fra hende.

AUGUSTA

hurtig. Nei, nei. — — For hvis det bare var egteskapet du var kjed av, saa kunde jeg endda forstaa. Men det andet? Det som jeg ikke tør tænke klart paa. Det som jeg ikke vil tænke paa —: at der kan komme andre ting end et menneske mellem to mennesker som elsker hverandre. — Hvad har mit liv, min kjærlighet, mine nerver, min sjæl, mit legeme med dine teorier at gjøre. Teorier! Og allikevel er jeg bange.

PER

stille. Herregud! — Det var vist ikke andet end at jeg var ung for siste gang i mit liv.

AUGUSTA

Hvad mener du?

PER

Jeg elsket, derfor trodde jeg at kjærligheten var saa stor. Jeg var digter, derfor trodde jeg at det var saa stort hvad de store i verden har gjort. Dengang var jeg endnu saa ung, saa jeg mente at baade det ene og det andet var for meget for ett menneske paa engang. Det var to lykker samtidig, syntes jeg. Det var at faa baade i sæk og i pose. Det var ikke noget andet. Pyt!

AUGUSTA

heftig. Si ikke pyt! For du mente det. Og du mener det.

PER

ivrig. Jamen hvad kan jeg for det. Og hvad gjør det. Nu elsker jeg dig. La os elske, mens vi elsker.

AUGUSTA

langsomt op mot bakgrunden.

Per

sier efter hende, halvhøit. Om hundre aar er alting glemt. La os bare ta det vi kan faa.

Augusta

længer op i landskapet.

En gut

kommer ind. Nu er hesten færdig!

Per

idet han vil til at gaa. Skal vi kjøre videre da?

Augusta

ivrig. Ja, men fort skal vi kjøre.

Gutten

Ja, mærren er god, den!

Augusta

med betydning. Det er vist ikke langt stykke vi har igjen.

Per

uten at forstaa hende. Det er da næsten en mil.

Augusta

ser paa Per, smiler. La stjernerne raade! Forstaar du det da?

Idet de gaar mot hverandre for sammen at gaa ut, falder tæppet.

DET STORE LOD
SKUESPIL I FEM AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1895

PERSONERNE

HALLER
FRU HALLER, hans mor.
STATSMINISTEREN
ILKA, hans niece.
KRISTINE
DR. ADOLF
WANKE, forfatter.
BORCH, HERRING — studenter.
HJORTH, OLE EDVARD — fabrikarbeidere.
EJER, sakfører.
STORM
FISCHER, literat.
JANSEN, skomaker.
DEN FORHENVÆRENDE STATSMINISTER
FRU BORCH
EN POLITIOFFICER
MEYER, tjener.
ET TELEGRAFBUD
EN TALER, DIRIGENTEN og flere deltagere i oprørsmøtet i siste akt.

Arbeidere, studenter, tjenestefolk, politi.

Handlingen foregaar i en stor by i nutiden.

FØRSTE AKT

En stor offentlig have med gamle trær.

I bakgrunden en bygning med veranda ut mot tilskuerne. Der vaier vimpler fra høie master. Kulørte lamper er heist og fakler plantet, som senere i akten blir tændt.

Haven er avdelt, saa det fremste høire hjørne er for sig.

Enkelte politibetjente sees av og til.

Festklædte tjenere iler over scenen og over verandaen ind i bygningen. De bærer store matfater, vinkurver, festsanger.

Telegrafbud kommer av og til.

Der kommer efterhaanden nogen foreninger som planter sine faner ved verandaen.

Storm, en liten underlig, skrutrygget mand, sitter alene i forgrunden til høire — i den ikke avspærrede del av haven.
Saa kommer digteren Wanke, dr. Adolf, studenterne Borch, Herring, Haller og flere unge mennesker.

BORCH

til Haller. Det var da morsomt vi traf Dem. Er der nogen De ikke kjender? Naa! Student Haller — hr. Herring, sportsmanden! Det er da dumt — hvorfor søker De os aldrig mere? Og selv er De aldrig at se.

DR. ADOLF

Hr. Haller har ret. Det er sandelig heller ikke noget at søke.

BORCH

til Haller, leende. De ser pessimisten har ikke forandret sig.

WANKE

til en tjener som iler over scenen i bakgrunden. Kellner!

TJENEREN

Har ikke tid! Skal sende en kollega. *Iler ut.*

WANKE

Hvad sier mennesket? Er han gal? *Til en anden.* Hei, Meyer! — Kjender De ikke længer Deres stamgjæster?

MEYER

kommer hen til avspærringen. Gudbevares, hr. Wanke! Nu skal jeg straks være her. *Iler ut.*

WANKE

Hvad fanden er her paafærde?

STORM

med en stille beskeden stemme. De skal proppes ordentlig, de derinde, forat de ikke skal komme i haarene paa hverandre. Hihi!

ADOLF

Jeg tør vel ikke spørre hvem De taler om?

STORM

Om skummet derinde.

WANKE

Skummet?

STORM

De som flyter ovenpaa. Men som vilde bli bærmen, om man satte flasken paa hodet, hihi.

WANKE

Litt mindre gaadefuldt — hvad?

STORM

Det er direktionen for nationalkomedien som spiser middag sammen.

MEYER

kommer. Herskapet ønsker? Herskapet faar undskylde. Men vi har saa meget at ta vare idag! Vi har stor middag i anledning av nationaldagen. Hs. exc. statsministeren og hans exc. den forhenværende statsminister og en hel masse fine folk fra begge de to store politiske partier feirer nationaldagen hos os.

De ler alle.

BORCH

Skal vi ikke heller gaa? Her er politikere.

WANKE

La os bare se paa komedien. *Vender sig efter Storm som imidlertid sagte er gaat ut.* Det var det De mente? Naa han er gaat! hvor pokker blev han av? Hvad var det for en fyr, Meyer?

MEYER

Kjendte ham ikke! Hvis det ikke skulde være en av dem som faster til ære for festdagen. *Ler diskret bak haanden.*

BORCH

Hvem er det som faster?

MEYER

Arbeiderne fra fabrikken paa den andre siden av gaten. Idag er det den tyvende dagen streiken varer — og jeg tror ikke præcisement det er trufferet kalkun de nærer sig av. *Ler diskret.* Det er næsten livsfarlig at gaa herute om aftenen for fredelige folk som tillater sig at være enig med de to ledende partier her i landet.

BORCH

leende. Er De enig med begge partierne?

MEYER

Sandt at si ser jeg ingen forskjel. De er like velklædte.

ADOLF

Vil De bringe et par flasker Hochheimer.

MEYER

Hochheimer! Øieblikkelig! *Gaar fort.*

WANKE

Der skulde skrives en komedie om politikerne!

BORCH

Mon ikke temaet er for sørgelig?

— Hvor holder De Dem henne, Haller?

HALLER

som er noget tarveligere klædt end de andre. Jeg omgaaes næsten aldrig mennesker. *Da Meyer kommer med flaskerne, reiser han sig.* Men det er vist best jeg gaar.

BORCH

Nei, bli nu og vær hyggelig.

WANKE

Vil De ikke sammen med de øvrige herrer være min gjæst idag? Jeg realiserer en tante i denne tid. Alene guldet i hendes tænder har nu varet i to dager.

BORCH

De har godt av at være litt sammen med os som ikke gaar saameget alene. Og det er jo en glædesdag idag.

HALLER

litt genert. Tak, tak! *Til Meyer.* Er statsministeren selv derinde?

MEYER

Ja gudbevares. Hs. exc. indtar hædersplassen. Excellensen er i det mest straalende humør. Han er den høfligste og mest nedladende av dem allesammen —

ADOLF

avbrytende. Skjænk!

MEYER

Og høflig kan man man jo godt være naar man er en virkelig fin mand — som hs. exc. Der kommer damer

til kaffen, som vil bli servert herute. Herskapet vil lettest kunne se herfra.

WANKE

Er middagen god?

MEYER

Aa — hs. exc. har vist spist den bedre. Maten er meget ordentlig. Vinen derimot er noget — populær. Men det later til at selskapet derinde blir meget patriotisk av den.

WANKE

Skaal mine herrer! *Til Meyer.* Bring et par flasker til.

MEYER

Et par flasker til. Øieblikkelig! *Gaar.*

ADOLF

De spurte med megen interesse efter statsministeren hr. Haller. Jeg trodde ikke Deres interesse gik mot høiderne i samfundet.

HALLER

Jeg skulde ha lyst til engang at se den mand.

BORCH

leende. De ser ut som De vilde spise ham levende. Herregud er De saan politisk radikaler? Der sitter han og pokulerer med landets lovlige opposition, saa det er vist en meget bra mand. Hvis han ikke var politiker da. De forbandede politikere! De dræper al glæden i landet. Skaal allesammen — vi som ikke er politikere. Se for en deilig dag — en dag som gaar like ind i hjertet og sagte fylder det med glæde.

ADOLF

ironisk. Med livsglæde formodentlig?

WANKE

For en pryd du vilde være i en komedie med din livsglæde, Borch. Og du Adolf med livssorgen du skulde ogsaa ind.

ADOLF

Du skulde ind i komedien, du som vil skrive en komedie om vor tid. Den som det gjorde, han grep nok ikke svært dypt ned i tiden. Du er den virkelige komiske person som ikke ser at der er smerte, fortvilelse paa bunden av vor tid.

BORCH

Aa ser man litt stort paa det, saa er der paa bunden netop glæde — med alle de gjærende kræfter —

ADOLF

Ser man litt større, saa er det netop fortvilelse, fordi man ikke vet hvad alle disse gjærende kræfter skal brukes til — kræfter i blinde —

WANKE

Ser man størst paa tingen, — saa lukker man øinene og ser ikke til den kant.

HERRING

A, I er syke allesammen. For I bruker ikke eders legemer.

WANKE

Men det gjør du. Bruker dit legeme saa det forslaar. Han brak benet nu i vinter, da han gik paa ski. Han gaar med armen i bind fordi han iforgaars væltet med bicyclen. Han har faat tæring av at ro for meget. Og han har slitt op den smule hjerne han hadde ved at skrive i sportsavisen. *Almindelig munterhet.*

En spraglet klædt pike kommer. En politikonstabel gaar fort efter hende.

KONSTABLEN

Aa bi litt, Kristine — aa bi litt.

KRISTINE

Har jeg ikke lov til at gaa her kanske?

KONSTABLEN

Nei De har ikke det. De skulde ikke huske at De

har faat tilhold av inspektøren om ikke at gaa alene paa saanne steder. Det blir nok en maaned paa tvangen, det. *Tar hende i armen.*

KRISTINE

bønlig. Aanei, konstabel. La mig slippe. La mig heller gaa. Jeg skal aldrig gjøre det mere.

KONSTABLEN

Nu er det for sent!

KRISTINE

faar øie paa Haller; roper. Haller! Haller! *Til konstablen.* Jeg er sammen med den herren der.

HALLER

reiser sig. Herrerne ser paa ham.

HERRING

Vi vil sku ikke ha hende hit.

KRISTINE

ivrig. Er jeg ikke sammen dig, Haller — Konstablen sier jeg skal spærres inde en maaned fordi jeg er gaat herind alene. Og saa er jeg jo sammen med dig — haha.

BORCH

Det var da en fæl tøs!

KONSTABLEN

Det var nok løgn det, Kristine. Kom.

KRISTINE

til Haller, idet hun følger konstablen. Det var temmelig lumpent det.

HALLER

staar litt; ubeslutsom; sætter sig derpaa, han er genert.

ADOLF

De er nok ingen handlingens mand, hr. Haller. For De hadde vist egentlig mest lyst til at slaa et slag for det samfundets offer som benævntes Kristine.

HALLER

slaaende det hen. Aaaaaa —

ADOLF

Hvorledes tror du det er med livsglæden inde paa tvangsanstalten, Borch?

I den avspærrede del av haven er der kommet nogen damer. Blandt dem statsministerens niece, frøken Ilka, en ung pike paa 13 à 14 aar. Wanke og Adolf reiser sig og hilser paa hende.

BORCH

Hvem var det?

WANKE

Lille frøken Ilka, statsministerens niece. Hun er nydelig, — synes De ikke, Haller.

HALLER

tvært. Aa!

WANKE

Naa, De kan ikke glemme Deres Kristine?

Nu aapnes verandadøren og ut fra verandaen trær en del herrer med statsministeren og den forhenværende statsminister i spissen. De mottages med hurra, fanfarer og haandklap.

DEN FHV. STATSMINISTER

slaar til lyd. Naar jeg kommer herut i denne deilige høstkveld og ser disse mange mennesker, da føler jeg det som vi sat ensomme derinde, vi ledende politikere som vi kaldes. Men vi kunde jo ikke alle være derinde. Der var simpelthen ikke plass. Og jeg føler derfor trang til straks at fortælle at vi ogsaa har hat andet at gjøre idag end at spise og drikke. Jeg vil fortælle resultatet av vor sammenkomst, og der var et resultat som vil glæde vore landsmænd, som om de selv alle hadde tat del i vort glædesmaaltid. Og resultatet er at jeg kan staa frem her og be jer alle om at rope et leve for en mand som jeg og mit parti, Gud skal vite det, ofte nok har angrepet. Og naar jeg nævner denne mands navn, da vil det gaa som et fredens budskap over alle bygder. For det vil forstaaes at der er vaarbud i luften, tegn paa fædrelands-

kjærlighetens enighet efter de oprivende kampe som i mange aar har herjet vort fædreland. Og det trængtes at partikampene hvilte.

MÆNGDEN

Ja ja. Bravo.

DEN FHV. STATSMINISTER

Ja jeg vil utbringe et leve for den stærke leder av vort land. Og der trænges styrke, for vi vet jo alle at der er fiender i anmarsj, fiender midt iblandt os — vet vi ikke?

MÆNGDEN

Jo! Jo!

DEN FHV. STATSMINISTER

Og derfor vil jeg da utbringe et leve for manden med den stærke haand, den kolde hjerne og det aldrig hvilende hjerte — hs. exc. statsministeren.

Mængden roper hurra og jubler.

DEN FHV. STATSMINISTER

Og i saa henseende kan vi alle stole paa denne mand, hvilket politisk parti vi end hører til. Landsmænd *spøkende* og — partifæller. Jeg sier uttrykkelig i saa henseende.

Almindelig munterhet og jubel, hvori statsministeren deltar, idet han reiser sig og smilende bukker for taleren.

DEN FHV. STATSMINISTER

alvorlig igjen. La da dette faa symbolsk betydning, at jeg paa landets nationaldag, dets enhetsdag, i den samlede oppositions navn hilser og hylder chefen for vort store politiske motparti, protektoren for vor kapital, den aandelige som den materielle. Hs. exc. statsministeren længe leve! Og skal vi efter landets gamle skik slutte kjede paa dette.

De slutter kjede og roper:

Enige og tro saalænge vore fjeld staar —

Mens mængden roper hurra og kvinderne vifter med lommetørklærne.

Der serveres kaffe blandt festdeltagerne.
Nogen fabrikarbeidere er imidlertid kommet. De sætter sig i den uavspærrede del av haven. De har forlangt øl.

MEYER

efter at ha servert for fabrikarbeiderne — til Wanke. Det er nogen av streikerne. Ikke nogen mat til koner og barn, men øl har de raad til. Det er ogsaa en politik. *Ler diskret.*

HALLER

han har drukket noget. Han har sittet og stirret paa statsministeren; nu reiser han sig og sier med stærk røst. Kamerater!

ADOLF

Skal De ogsaa holde tale?

HERRING

Rop ikke saa høit ialfald!

HALLER

med dæmpet stemme, idet han sætter sig. Den største sorg, det er ikke at vite hvor man skal begynde. For den sorg kommer av at man er feig. Og den feige er den virkelig komiske person, hr. Adolf. Likeoverfor hende — fruentimmeret var jeg feig for litt siden, for jeg hadde lyst til at hjælpe hende, som de sa, hr. Adolf. Men jeg turde ikke. Av mange smaa dumme grunde turde jeg ikke. Jeg følte mig genert simpelthen. Jeg syntes hun saa væmmelig ut, — allikevel hadde jeg lyst. Men jeg turde ikke. Og det var ikke politimagten jeg var bange for, men for dannelsen *slaar ut med haanden for at betegne at det er dem han mener* — den saakaldte dannelse.

ADOLF

overlegent. Naanaa! Naanaa!

HALLER

Jeg kjender hende ikke. Jeg har talt med hende én gang.

WANKE

tvilende. Hm! hm!

HALLER

Saasandt jeg lever; bare talt med hende og én gang. Men det kommer ikke den saken ved. For jeg hadde lyst til at hjælpe hende. Men jeg gjorde det ikke, for jeg var feig.

ADOLF

ironisk. De har ialfald bekjendelsens mod.

HALLER

Ja netop! Hvor jeg foragter alle dem som hvergang de er for feige til at handle, er skamløse nok til at bekjende sin feighet. Hvor jeg foragter mig selv. For nogen dager siden kjøpte jeg en lodseddel til det store lotleri for mine eneste penger. Slik er jeg selv som denne elendige lodlappen. *Tar den frem.* Vinder den, saa er det bra; vinder den ikke, saa er det ikke værre. Bare tilfældighet! Gaar det til helvede med mig, saa er det ikke værre. Og falder det store lod paa mig, saa finder jeg det likesaa naturlig. Ingen vilje. Ingen stor evne. Intet geni-mod. Jeg har ikke engang mod til at gjøre med mig selv, som jeg gjør med denne elendige lappen. *Vil rive den.*

HERRING

Manden er fuld.

ADOLF

som grep seddelen. Forstaar De ikke, mand, at saalænge De ikke har revet istykker den seddelen, er De endnu ikke over grænsen, endnu ikke inde i det latterliges skinnende land, hvor der aldrig er skygger, aldrig skumring, aldrig mørke — der hvor alt og alle har lys altid og fra alle kanter — hvor ingen kan gjemme sig. —

WANKE

forbauset. Skal du ogsaa holde taler?

ADOLF

kort. Put den seddelen i lommen for fan!

WANKE

Det er svært saa den Hochheimeren gjør modig.

HALLER

ser først en stund paa dem. Saa?! — I tror at jeg foruten at være feig, ogsaa er komediant, en skvadronør, en som vil gjøre sig interessant. *Roper.* Ser I den mand der borte, han som staar der øverst. *Peker paa statsministeren.*

DE ANDRE

Hys!

ADOLF

De skulde helst ikke gjøre skandale.

HERRING

For da maa enten De gaa eller saa maa vi gaa.

HALLER

dæmpet, men i stærk bevægelse. Hvis den mand hadde været min mors elsker, og h v i s han hadde dræpt min far, og jeg saa sat her og drak mig mundtapper, vilde I da synes at jeg hadde handlingens mod, eller vilde I indrømme at jeg var bundløs feig og fortjente pisk.

DE ANDRE

reiser sig.

BORCH

Sæt Dem ned, kjære Haller. De taaler ikke at drikke.

HERRING

Skal vi ikke gaa. Jeg vil død og pine ikke op i nogen skandale.

ADOLF

De er vist ikke vant til at drikke noget videre, hr. Haller.

De omringer ham.

HALLER

sætter sig og sier stille. Nei jeg er ikke vant til det. — *Hurtig.* Jeg sa bare h v i s. — Nu er det over! Jeg lever saa for mig selv — Dere faar undskylde —

De sitter stille sammen og snakker videre.

FORMAND HJORTH

en av streikerne, reiser sig. Han er en gammel mand. Vi bryter ikke streiken!

Fabrikarbeiderne skaaler. En politiofficer nærmer sig dem.

OLE EDVARD

en ung høi fabrikarbeider med blekt ansigt og stærke øine, let henkastet til officeren. Det er jo gratis adgang her til haven?

POLITIOFFICEREN

Ja gudbevares! Naar man bare opfører sig ordentlig.

FABRIKARBEIDEREN

Er det at opføre sig ordentlig at skrike som gale mennesker?

POLITIOFFCEREN

Nei.

FABRIKARBEIDEREN

peker paa festdeltagerne. Men de derinde de skriker som gale. *Latter blandt fabrikarbeiderne.* Men kanske de er fulde, de. *Voldsom latter.*

FABRIKARBEIDERNE.

Hurra for Ole Edvard!

POLITIOFFICEREN

Vær nu forsigtige, folk! *Driver væk.*

Wanke og Adolf er gaat over haven.
Frøken Ilka kommer hen til avspærringen

FRØKEN ILKA

Goddag. Er De ogsaa ute og feirer nationaldagen?

WANKE

smilende. Jamen ikke som politikere, frøken!

FRØKEN ILKA

Naa. Herrerne er høit hævet over den slags ting, naturligvis. Jeg synes da forresten det saa ut som der blev holdt taler henne hos Dere ogsaa.

WANKE

Det var en ung mand som hadde drukket litt for

meget — en studenterkamerat av os som vi traf herute.

FRØKEN ILKA

Ja han saa ut som han var meget ivrig.

ADOLF

Neppe i praksis, frøken.

WANKE

Frøknen ser ut til at være i briljant humør.

FRØKEN ILKA

Ja for onkel er i saa straalende humør. Jeg synes at denne dag er til saadan hæder for ham.

STATSMINISTEREN

kalder. Aa, Ilka!

Hun hilser og gaar hen til statsministeren, som præsenterer nogen herrer for hende.

Fabrikarbeiderne er meget høirøstede.

Dr. Adolf og Wanke betaler.

HERRING

Ja det er best at gaa før de derborte er blit altfor paagaaende.

WANKE

Det later til at sporten har røvet ikke bare din forstand men ogsaa dit mod.

ADOLF

Skal vi saa gaa ind til byen for at begynde nattens arbeide.

WANKE

Blir De ikke med indover til byen?

HALLER

Nei tak. Jeg blir sittende en stund.

De trykker i haanden.

HERRING

sagte. Og saa er han blit fornærmet ovenikjøpet.

ADOLF

Han er ikke avgjæret. Han tænker vist endnu.

BORCH

som er blit tilbake, trykker Haller i haanden. De maa sandelig se at faa et litt gladere syn paa livet.

Haller ser alvorlig paa ham uten at svare. Borch gaar.

OLE EDVARD

reiser sig. Ned med kjæftetinget! Ned med alle maveslaverne, som æter sig sammen til en stor rund pudding, hvor der ikke er forskjel paa høire og venstre. *Latter blandt fabrikarbeiderne.* Ned med alle stortyvene, som stjæler landets tid og later som de er fiender, men trykker hverandre i haanden under bordet. *Stormende tilslutning.* Ned, ned, ned, ti ganger ned med dem som ser, men later som de er blinde.

FABRIKARBEIDERNE

Ned! Ned!

POLITIOFFICEREN

Det er ikke tillatt at foreta nogenslags demonstration her.

FABRIKARBEIDERNE

som reiser sig alle. Hvad er det vi har gjort?
Hvad har vi sagt som vi ikke har lov til at si?
Er det ikke gratis adgang til haven?
Det er jo frihetsdagen!

POLITIOFFICEREN

Jeg indlater mig ikke paa nogen diskussion, men advarer Dem for siste gang og henstiller til Dem at gaa i tide før tungerne blir for løse.

FABRIKARBEIDERNE

Det skal vi nok selv passe.
Kom ikke her og bland Dem i ting som ikke vedkomkommer Dem.

EN

Ned med regjeringen!

EN ANDEN

Ned med kapitalen!

ALLE FABRIKARBEIDERNE

Ned med kapitalen!

POLITIOFFICEREN

gir ordre til konstablerne som nu kommer fra alle kanter.

HALLER

som med nervøs interesse har lagt mærke til arbeiderne, tar Hjorth tilside. Hvor mange er dere henne paa fabrikken?

HJORTH

nølende. Hvem er De?

HALLER

Saa meget som hundre mand?

HJORTH

Omtrent!

EN AV FABRIKARBEIDERNE

Ned med regjeringen!

De andre gjentar ropet. Politiet danner ring om dem.

HALLER

fort. Gaa rolig og faa de andre henne paa fabrikken med, saa skal vi komme igjen og tiltvinge os adgang til haven. Bare vise at vi k a n.

HJORTH

ser mistænksomt paa ham.

HALLER

Jeg heter Haller. Og jeg skal være anstifter, hvis det drar følger efter sig. De har godt av litt angst i kroppen midt under festen, de deroppe.

POLITIOFFICEREN

Vi har ordre til at være overbærende idag paa nationaldagen. Vil dere gaa rolig ut av haven?

HALLER

til Hjorth. Svar ja! *Da Hjorth nøler.* Dere kan jo dænge mig, hvis jeg gjør noget hokuspokus.

HJORTH

til de andre. La os gaa kamerater. Følg med hen paa fabrikken.

Politiet aapner ringen. Arbeiderne gaar. Haller følger.

STATSMINISTEREN

Hvem var de mennesker, hr. politiløitnant?

POLITIOFFICEREN

Det var nogen av de streikende fra maskinfabrikken nede i gaten, Deres excellence.

STATSMINISTEREN

Hvad hadde de egentlig gjort?

POLITIOFFICEREN

De ropte: ned med regjeringen!

STATSMININTEREN

Derfor kunde de da gjerne faa lov til at bli i haven paa en dag som idag.

POLITIOFFICEREN

hilser til luen uten at svare.

STATSMINISTEREN

Det har mine ærede motstandere jo saa ofte gjort.

Almindelig munterhet.

EN

Længe leve statsministeren!

Hurrarop.

STEMMER

Statsministeren skal tale. Frem med statsministeren.

STATSMINISTEREN

oppe paa verandaen. Ja vi politikere har jo ikke noget imot at tale. Og jeg gjør ingen undtagelse. Derfor, landsmænd — det som det gjælder om i vore dager, det er ikke at tape modet. De store digtere, for hvem jeg nærer den største respekt, og som ogsaa vi statsmænd

kan lære saa meget av, de ser med et mørkt blik paa tiden, og de skildrer sit syn som de ser det. Ære være dem for det! Men mon de ikke ser for mørkt. Man kan ogsaa stirre sig blind som det heter. Der er to slags mennesker i vore dager. Der er de som har en arv og de som ingen har. Men vi som har en arv, hvorfor skal vi tape modet. For den arv som vi har og som vi skal forvalte og gi vore barn og efterkommere, det er den frihet som vore forfædre erhvervet os, det er vor særlige kultur, det er den kunst som er sprunget av vore landsmænds geni — og naar vi ser utover de tusen skinnende seil, de tusen gyldne akrer, de tusen rullende fabrikhjul og føler pulsen i de tusen arbeidende hjerner og hænder utover det hele land — da vet vi ogsaa navnet paa denne vor rike arv, som i sig omslutter al vor samlede evne og formue. Og dette navn er fædrelandet.

Voldsom jubel. Svingen med faner og lommetørklær.

STEMMER

Leve fædrelandet! Leve statsministeren!

STATSMINISTEREN

Og hvad nu dem angaar som ingen arv har —

Der høres rammel og skrik utenfor.

Nogen tjenere og kokkepiker kommer hurtig fra huset ut paa verandaen.

MEYER

kommer. De kommer denne veien!

STEMMER

Hvem? Hvem?

MEYER

Streikerne!

Samtidig med at politiet rykker op ved verandaen, stormer frem paa denne fabrikarbeiderne med Haller i spissen. Nogen av dem spiser paa levninger fra festmiddagen.

STREIKERNE

Leve revolutionen! Ned med kapitalen!

STATSMINISTEREN

som er traadt ned av verandaen. Hvad vil I?

HALLER

oppe paa verandan; roper høit. Nu er det vor tur!

STATSMINISTEREN

høit og værdig. Vi blir her! *Til politiet.* Vent! *Derpaa høit til alle.* Vi lar os ikke kujonere.

STEMMER

Hurra. Leve statsministeren!

De streikende er blit staaende.

ILKA

hviskende. Den unge mand sat sammen med dr. Adolf og nogen andre av vore bekjendte for en stund siden. Han hadde drukket for meget, sa de.

STATSMINISTEREN

et skridt frem mot Haller. De unge mand — hvad vil De? Er De omtaaket?

HALLER

med dæmpet stemme, bøiende sig ned fra verandaen. Husker De gamle Jon Haller?

STATSMINISTEREN

blek, stammende. Hvad — sier De — hvem —

HALLER

Jeg er hans søn.

Statsministeren trær et par skridt tilbake.

ILKA

gir onkelen armen. Kom, onkel!

HJORTH

mistænksom. Hvad er det De staar og snakker med den gamle om?

HALLER

roper til arbeiderne av al sin kraft. Frem!

STREIKERNE

Leve de revolutionære!

De rykker fremover.

Statsministeren og politikerne trækker sig tilbake.

Politiet og mængden angriper streikerne.

STORM

som imidlertid er dukket frem i forgrunden igjen, gnider sig i hænderne. Han er av de rette. Han har sikkert intet at tape.

ANDEN AKT

To aar efter første akt.

Et meget tarvelig møblert værelse. Seng, bord og nogen faa andre møbler. I bakgrunden dør ut til en mørk trappegang. Til venstre er der en dør.

Det ringer.

Kristine kommer fra venstre, gaar op i bakgrunden og lukker op. Fru Haller træder ind. Fru Haller er en dame i femtiaarene. Hun ser slitt og forgræmmet ut, men bærer tydelige mærker av at ha været smuk.

FRU HALLER

Er min søn hjemme?

KRISTINE

Han skulde komme straks, — om fruen vil sitte ned saa længe.

Fru Haller sætter sig. Pause.

FRU HALLER

Det er koldt her.

KRISTINE

Ja der var ikke mere ved.

FRU HALLER

litt efter. Og De er her endnu?

KRISTINE

Ja.

FRU HALLER

let ironisk. Han vil jo ikke slippe Dem, fordi han engang har fornegtet Dem. Det var jo saa han sa. Fornegtet!

KRISTINE

Ja han sa det.

FRU HALLER

Og ellers er der ingenting — ingenting mellem dere?

KRISTINE

Nei sandelig. Han har aldrig sagt saa meget som et stygt ord til mig engang. Jeg turde ikke engang.

Haller kommer.

Kristine, som har hat paa, vil gaa i bakgrunden.

HALLER

Naar De kommer hjem inat, saa bed den fyren Deres om ikke at trampe saa skrækkelig.

KRISTINE

Det var ingen fyr —

HALLER

Saa? Gik De paa fire da?

KRISTINE

Det er min kjæreste. *Gaar.*

Haller gaar op og ned paa gulvet.

FRU HALLER

Værsgod her er lodsedlen. Jeg har fornyet den. *Gir ham sedlen.* Det er idag trækningen foregaar. Aa tænk om du vandt!

HALLER

stanser foran hende. Jeg har været hjemme hos dig.

FRU HALLER

glad. Har du været hjemme hos mig?

HALLER

Jeg vilde tale med dig.

FRU HALLER

Hvad var det kjære?

HALLER

Det var om det med far.

FRU HALLER

urolig. Hvad er der med det?

HALLER

Jeg vil bruke det.

FRU HALLER

i stigende uro. Bruke det?

HALLER

Ja!

FRU HALLER

Saa alle folk faar det at vite? Hun — Kristine? Alle mennesker?

HALLER

Jeg vil ramme ham — statsministeren.

FRU HALLER

har reist sig og staar stiv og stirrer paa ham. Aa gud, mens jeg staar og ser paa dig, saa kjender jeg ikke dit ansigt. Ikke min egen søn! Har du ingen medlidenhet med mig? Jeg som i tyve aar har gaat med denne skrækkelige synden paa min samvittighet.

HALLER

Jeg synes ikke du har nogen synd paa din samvittighet. Du elsket ikke min far. Du elsket den andre. Jeg synes ikke det er nogen synd.

FRU HALLER

Men han blev dræpt. Dræpt!

HALLER

Det var jo ikke du som gjorde det. Det var ikke i din stue engang. Du saa det jo ikke.

FRU HALLER

uvilkaarlig. Nei det var i dagligstuen — ved kommoden. *Litt efter.* Men det er min skyld. Det nytter ikke hvad du sier. Det er min skyld. Tak gud! at jeg ikke er saa blind at jeg ikke kan se det! *Stiller sig op og sier med stor, litt komisk høitidelighet.* Jeg forbyr dig at omtale dette for noget menneske. Din mor, som med smerte fødte dig til verden, forbyr dig det!

HALLER

stille og venlig. Stil dig ikke saan op, mor.

FRU HALLER

knækket. Nei nei, gutten min. *Hun sætter sig stille og sammenfalden.*

Haller gaar hen mot hende.

FRU HALLER

plusselig stiv av skræk. Jeg tror du vil gjøre det. *Farer hurtig ut i bakgrunden.*

Haller lukker et vindu op.

Hjorth, Ejer, Ole Edvard, Jansen, Fischer og flere kommer.

HJORTH

idet fru Haller passerer ham. Godaften, fru Haller.

JANSEN

Det er galt at vi kommer saan alle paa engang. Det kan let vække mistanke.

HALLER

som har sat sig ved bordet. Det vækker vel netop mindre mistanke. Og dere ser saa skikkelige ut.

EJER

irriteret. Og der er saan fred og fet lykke i landet at alle tror at vort parti er søvnet.

HALLER

til Hjorth, som han har tat tilside. Det var kanske best om De deklamerte litt for dem først, for at forberede dem. Det blir vel kanske en kraftig dosis.

HJORTH

Altid skal De spotte litt ved siden av. Jeg begriper ikke at De kan faa plass til det ogsaa. *Stille beundrende.* Men allikevel — slik fører har vi aldrig hat.

JANSEN

hviskende til de andre. Han skulde sætte os stevne til forskjellige tider.

OLE EDVARD

rolig. Naar han ikke gjør det, saa er det vist fordi det ikke behøves.

EJER

ironisk. Hør — han hvem Herren elsket!

JANSEN

forarget. Og vinduet kan da ikke staa oppe naar vi er samlet. *Lukker.*

HALLER

som er gaat hen til de andre, sier rolig. For tyve aar siden dræpte statsministeren min far.

Alle spændt.

JANSEN

til Ejer. Hvad sa han?

EJER

til Ole Edvard. Dræpte?

OLE EDVARD

til Haller. Din far?

HALLER

like rolig. For tyve aar siden dræpte statsministeren min far.

FLERE

Statsministeren?

HALLER

Den nuværende statsminister ja.

FISCHER

Kan det bevises?

EJER

Kan det bevises?

FISCHER

For selv var De jo bare en liten gut for tyve aar siden.

HALLER

uten at agte paa avbrytelserne. Dette vil offentligheten faa at vite gjennem avisen imorgen aften.

FISCHER

Kan det bevises?

EJER

rasende. Kan det bevises, spør jeg. Vi vil ikke flere ganger bli grepet i falske anklager og beskyldninger. Det har vi lidt nok under. Det er dum taktik. Som hele greia i de to siste aar. Det begyndte dengang De forsøkte at jage ham ut fra hans egen fest. Vi fik latteren over os, og han blev populær fordi han lot det behandle som en gateuorden paa nationaldagen. Vi har lært at sove i de to siste aar. Hvad er utrettet?

HJORTH

Hvor der for to aar siden stod ti tusen, staar hundre tusen nu.

NOGEN

Ja, det er sandt.

EJER

Der er ti ganger saa mange som sover nu ja!

HALLER

som før. Dette vil offentligheten faa at vite gjennem avisen imorgen aften.

EJER

Kan det bevises for svingende fan?

NOGEN

Kan det bevises?

ANDRE

For kan det ikke bevises, saa —

HALLER

Det kan bevises.

EJER

Hvorledes?

HALLER

Det skedde i min fars egen stue.

EJER

Men beviset?

HALLER

Min mor.

EJER

Hvorfor har hun ikke gjort noget ved dette før?

HALLER

Hun var statsministerens elskerinde.

Stor bevægelse. De reiser sig alle. Ingen taler.

EJER

noget efter. Skal det ogsaa ind i avisen?

NOGEN

Hys — hys da.

OLE EDVARD

med utrop. Hun gjør det frivillig — Hallers mor gjør det frivillig — ikke sandt, ikke sandt?

HALLER

ser litt paa dem. Jo!

OLE EDVARD

Hans egen mor! *Trykker Ejers haand.* Aa Ejer, Ejer! Det er en stor familie, som elsker menneskene. *Mot Haller.* Din egen mor! Gid vi alle maatte bli fyldt av en saan kjærlighet. Din egen mor som du elsker! Si det endnu engang!

HALLER

Ja!

Almindelig bevægelse.

HALLER

Imorgen aften faar landet det at vite. Iovermorgen skal det bre sig. Og iovermorgen aften, naar vi har møte i alle klubber, da har han negtet og jeg kan bevise, eller han har maattet indrømme — og i begge tilfælde ligger der en lam mand i spissen for staten. En lam mand, ja.

Voldsom tilslutning.

STEMMER

Ja! — Aaaa! — Gud!

EJER

Han kan forby møterne.

HJORTH

Da falder kniven av sig selv. Da vet vi hvad vi har at gjøre. Da skal det vise sig at vi har arbeidet i disse to aar.

ALLE

Ja. Ja.

STEMMER

Han tør ikke forby.

OLE EDVARD

Da vet hver mand hvor han skal møte med sine folk.

STEMMER

Ja. Ja.

HALLER

til Ejer med undertrykt hissighet. Har jeg sovet, sakfører? Eller har jeg vaaket, og lurt paa det bedste øieblik? Eller er det ikke det beste øieblik, sakfører, nu da han sitter paa toppen av landets tillid, nu da han alene er landets hjerne og hjerte, dets levende hæderlighetsfølelse, men folket er slapt av tryghetstro paa ham, den enemægtige. Nu er det vel kanske ikke saa galt at vi har

ti ganger saa mange sovende paa vort parti. Svar, sakfører. *Litt efter.* Godt ord igjen!

Alle trykker hænder.

OLE EDVARD

Venner og kamerater — før vi skilles, skal vi ikke da be Haller si et takkens ord fra os til sin mor —

HALLER

tramper i gulvet. Saa for helvede, ikke nogen taler! Vi er vel ikke her for at bli rørt over hverandre. *Han sætter sig ved bordet.* Hjorth, vil De bli litt.

Alle gaar undtagen Hjorth og Storm. Den siste blir sittende helt oppe i bakgrunden

HALLER

Naa gamle revolutionspappa. Nu faar De sørge for at der ikke er andre i avisen imorgen eftermiddag end vi to.

HJORTH

Ja. — Det var godt gjort at De ikke lot Ejer gaa i sinne.

HALLER

Ja, han skal komme til at huske det.

Fru Haller kommer.

FRU HALLER

Jeg trodde de var gaat allesammen. For jeg stod oppe i trappen.

Storm har reist sig; bukker for fru Haller. Fru Haller hilser igjen.

STORM

mumlende. Det var der ingen andre som vilde gjøre. Det er De alene om!

FRU HALLER

Hvad mener De?

STORM

ser paa Haller og hans mor, farer derpaa hen til Haller og spør halvhøit med et underlig smil. Frivillig?

HALLER

svarer ikke.

STORM

tar Hallers haand, kysser den heftig og farer ut.

Hjorth efter. Haller lukker døren efter dem.

Fru Haller farer imens hen, lukker vinduet op og vifter ut med et lommetørklæ.

FRU HALLER

Jeg bare staar her for det er saa varmt. Jeg har løpet saa hurtig. *Fra vinduet.* Du mener at det er tidsnok — at det falder sig nok engang saa at du faar tid til at bry dig om din mor — men husk paa det — husk paa det — hvad var det nu — da jeg kom, hadde jeg munden fuld, men jeg løp saa fort saa jeg mistet det — for det haster ser du — det haster, saa det ikke blir for sent. — *Plusselig erindrende hvad hun vil si.* Ja! Der kan komme tunge stunder naar man ikke er ung længer, og ikke har ungdommens kræfter til at holde sit hjerte haardt med — husk paa det — husk paa det.

Det ringer.

Fru Haller farer ind i sideværelset.

Statsministeren træder ind. Han er en svær mand med et stærkt ansigt. Hans gang er rank. Han bærer hodet høit.

STATSMINISTEREN

Det er hr. Haller —

HALLER

Ja.

STATSMINISTEREN

kommer ind i stuen. De kjender mig formodentlig igjen. Vi har truffet hverandre før.

Haller, som først nu kjender ham igjen, blir litt urolig, sætter en stol frem, gaar nervøst frem og tilbake. Der er opstaat en liten pause.

STATSMINISTEREN

vil begynde samtalen. Hr. Haller —

HALLER

gaar et skridt hen mot ham og sier med al sin kraft. Nei!

Der blir et ophold. Statsministeren sætter sig.

STATSMINISTEREN

Efter at vi for to aar siden paa nationaldagen under saa mærkværdige omstændigheter traf hverandre, har jeg hver dag og hver aften ventet at høre fra Dem eller Deres mor. Jeg maatte forstaa at Deres mor hadde fortalt Dem hvad der var skedd. Og naar jeg saa i disse to aar intet hørte fra Dem, saa tænkte jeg at De hin dag hadde sagt Deres ord til mig under en øieblikkelig ophisselse. Derfor foretok jeg intet skridt. Og jeg var begyndt at tro — og haabe kan jeg tilføie, at det forfærdelige drama igjen var traadt bakenfor det slør som tyve aar kan lægge over de menneskelige ting. Og jeg skal si det som det var, jeg følte mig gla herover, og fordi jeg følte mig gla, fandt jeg det naturlig. Jeg slog mig tiltaals med at dette var det beste for Deres mor, for mig og for Dem. Har jeg altsaa tat feil heri?

Haller ser paa ham, men svarer ikke.

STATSMINISTEREN

Jeg forstaar og jeg ser at der er stærke følelser i bevægelse hos Dem. Og jeg tør vel ogsaa si at dette øieblik er det haardeste og vanskeligste som er blit mig beskikket i mit liv. I mit lange liv. Men jeg tror ogsaa i Deres alvorlige ansigt at kunne læse mig til at vi kan tale sammen som medmennesker og som mænd.

Haller stirrer fremdeles paa ham. Et plusselig smil farer over hans ansigt.

STATSMINISTEREN

Kan vi ikke tale sammen?

HALLER

som endelig er blit aldeles rolig. Det vilde muligvis være urimelig at negte at tale med en mand som kanske er ens far.

STATSMINISTEREN

reiser sig; skarpt. Jeg er inderlig taknemlig over at De som taler saaledes, ikke er min søn.

HALLER

kort. Hvad er det De vil?

STATSMINISTEREN

sindig som før. Deres mor har netop været hos mig.

HALLER

Det kan jeg forstaa.

STATSMINISTEREN

Og saavidt jeg kunde opfatte hende i hendes hast, saa trodde hun at De paa en eller anden maate vilde bringe til offentlighetens kundskap hvad der er skedd mellem mig og Deres — Deres familie. Forholder dette sig saa?

HALLER

Ja.

STATSMINISTEREN

med utbrud. Men tror De det er et mord jeg har begaat? Vet De ikke at det var den yderste nødverge? At Deres far stod med en pistol to skridt fra mig, saa jeg maatte slaa ham til jorden?

HALLER

koldt. Det vet jeg. Jeg kan godt forstaa at De forsvarte Dem. Jeg tror ikke at det var Deres hensigt at dræpe. Og jeg sympatiserer med den raskhet og bestemthet hvormed De optraadte?

STATSMINISTEREN

Og allikevel?

HALLER

Allikevel!

STATSMINISTEREN

likesom tænkende efter. For Deres mors skyld kan det jo ikke være. Hun kan jo ikke ønske det. Nei nei. Det er jo netop hun som mest frygter for hvad De vil gjøre Derfor kom hun jo til mig for at faa mig til at forhindre det.

HALLER

svarer ikke.

STATSMINISTEREN

sætter sig; derpaa. Nærer De da et saa uforsonlig had til mig fordi — paa grund av —

HALLER

Fordi De har været min mors elsker. Nei! Saavidt jeg har kunnet forstaa, elsket De hende. Hun elsket ganske sikkert Dem, og hun elsket likesaa sikkert ikke sin mand. Jeg betragter den sak som mig uvedkommende.

STATSMINISTEREN

Taler De i alvor?

HALLER

Er De kommet hit for moro skyld?

STATSMINISTEREN

Og De er fast bestemt paa at la dette komme ut blandt alle mennesker?

HALLER

Ja, det er jeg fast bestemt paa.

STATSMINISTEREN

Det er ikke av pietet overfor Deres fars minde eller i dyp smerte over hans sørgelige endeligt at De vil handle. Det er ikke av moralsk indignation. Ikke engang av had til mig. Og naar det saaledes ikke er i blind, men forklarlig lidenskap De handler, da kan jeg ikke med min beste vilje se andet — og det er mig imot, De gjør ikke det indtryk paa mig — jeg kan ikke se andet end at der

til grund for det som De agter at foreta Dem maa ligge motiver som en gentleman —

HALLER

kort. Jeg agter ikke at presse penger av Dem.

STATSMINISTEREN

uvilkaarlig utbrytende. Men hvad er det da? Der er jo ikke sund sans i dette længer! Det er jo dog umulig at De kan sætte Dem ut over alt hvad der ellers er alle mennesker hellig, at De skulde ville utlevere Deres egen mor til folks laveste instinkter bare av — jeg vægrer mig næsten ved at nævne det — av politiske grunde, for at angripe mig som statsminister, som repræsentant for det bestaaende samfund.

HALLER

Tror De et saadant angrep vil ramme?

STATSMINISTEREN

med følelse. Synes De dette vilde være retfærdighet? Synes De det vilde være retfærdig om jeg skulde falde paa dette?

HALLER

Nei. Men De selv blir nødt til at synes det. For det er Deres eget samfund som vil fælde Dem. Jeg gir bare vaabenet. Eller tror De der vil være én mand i landet eller bare i Deres eget parti som tør reise sig og si høit: Hvorfor skal ikke den mand som ved sin fædrelandskjærlighet og sit geni har hævet landet utadtil og indadtil saa høit som det aldrig var, og som vi skylder evig taknemiighet — hvorfor skal ikke han styre fremdeles fordi om han for mange aar siden elsket en kvinde som elsket ham igjen, og fordi han slog manden ned, da denne vilde dræpe ham. Ikke én! Men hele samfundet vil slaa sig paa sit bryst og fælde Dem. *Fuldstændig kold igjen.* Det er den ypperste repræsentant for dette samfund, jeg vil ramme.

STATSMINISTEREN

Dette er da den store hensynsløshet! Den som gaar paa maalet løs og intet andet ser. Og De tror da nu at De gaar de mægtige omformeres vei, at De er fyldt av det nye mod som den skal ha der stiller sig langt foran slegten. *Stærkt.* Men der er et større mod. Og det er at turde leve midt i slegten og blandt sin samtids mennesker — ikke at flygte og bare ta paa borg av det som skal komme. Det kan nok hænde at man maa kjæmpe med sin stolthet, at man undertiden maa lægge en dæmper paa den foragtens vellyst som kan stige i én. Men man gjør det, man gjør det gjerne og ydmygt, for man vil ikke være som de middelstænkende, de som hader med lukkede øine og ikke vil se andet, og kanske heller ikke kan se andet end at samfundet bare er al den dumhet, den feighet, den uretfærdighet som findes. For vi vet jo — De og jeg, vi vet at der er noget langt rikere, langt mere komplicert, langt skjønnere. Ja skjønnere! For der er poesi ogsaa i mit arbeide, som der er storhet, som der er styrke av menneskenes beste kræfter i samfundet. Jeg har gjort veier for store og smaa, men der er tusen veier, ikke bare en eneste snarvei som dilettanterne tror, — de som skamløst bare piller paa staten, men som aldrig i sig har følt den skapende kunstnerevne som magten gir. Der er storhet i at kunne bruke magten. I fem og tredve aar har jeg været med at bryte berg i dette land. I fem og tredve aar har jeg bygget og oplyst. Se paa landet! Tæl mine arbeidsaar, og De har landets historie i samme tid. Jeg har holdt haab oppe. Jeg har skjermet om minder som er gode at ha naar borgerne er trætte, og ogsaa i de bevægede dager. Jeg har værnet om det fine spind som binder det gode i menneskene sammen, og som De tror at kunne bryte med plump haand, men som kanske er stærkere end alt. Jeg har foraedlet racen. *Med stærk*

stigning. Jeg bereder ogsaa vei for det som skal komme, unge mand. *Gaar frem og tilbake i stærk bevægelse.* Og nu! — Nu —

HALLER

De som staar paa den andre siden av pengene, ser ikke saa gyldent paa tingene.

STATSMINISTEREN

Men De selv?

HALLER

Jeg vil ramme Dem.

STATSMINISTEREN

Men hvorfor — hvad er Deres maal i dypere betydning?

HALLER

Jeg vil være med til at berede veien for ordnede tilstande mellem menneskene.

STATSMINISTEREN

De synes tiden er til at spøke.

HALLER

Jeg taler alvor.

STATSMINISTEREN

De skulde være forsigtig. Endnu er det mig som har magten i dette land.

HALLER

Aa — den sak som foreligger her mellem os, er av den beskaffenhet at enten De negter eller bekjender, saa falder De paa den.

STATSMINISTEREN

gjentagende halvt for sig selv. Endnu er det mig som — *Avbrytende sig selv.* Og De vil offentliggjøre —

HALLER

Ja.

STATSMINISTEREN

De vil sætte mig kniven paa strupen. —

HALLER

Ja.

STATSMINISTEREN

Hvem er da De som kan det! Det er umulig — umulig! — Tænd lampen!

Langt ophold, mens Haller uvilkaarlig gaar hen og tænder lampen. Statsministeren sætter sig med haanden for øinene.

STATSMINISTEREN

reiser sig plusselig; utbrytende, idet han slaar ut med haanden. Nødværge, mine herrer — det var jo nødværge — — *fatter sig, sætter sig, men farer op igjen* — — for i sin dypeste grund er den slags folk forbrydere eller poltroner. Og der kommer det øieblik da de fortjener at skytes ned som gale hunder. *Vender sig direkte mot Haller.* Deres øieblik er kommet, hr. Haller!

HALLER

Jeg tror det blir mig som kommer til at træffe i blinken denne gang, Deres excellence.

STATSMINISTEREN

gaar et slag opover gulvet, staar stille et øieblik, kommer ned til Haller igjen, sier rolig og fattet. Jeg finder det retfærdig at samfundet kræver mig til regnskap. Jeg bør falde. Ti hvad jeg ikke hadde lov til — hvad der er min utilgivelige synd mot det samfund som jeg var sat til at styre, det var at jeg, hvem det kunde hænde som idag er hændt, at jeg tok magten. Min ansvarsfølelse var ikke stor nok. Jeg skal vike. Min gang og mit sæte er ikke længer like efter statens overhoved. Naar jeg gaar herfra, er det for at nedlægge mit embede. *Ser paa ham.*

HALLER

likesom tvunget til at si noget. — ja — jeg beundrer Deres konsekvense.

STATSMINISTEREN

gaar mot døren, men vender sig. Misforstaa ikke hvad jeg

vil si Dem før jeg gaar. Det er ikke med glæde jeg fortsætter denne samtale. Men av pligt, av pligt mot Deres mor. Hun sa til mig iaften, da vi gik herhen, at De var det eneste lyspunkt i hendes liv, og hun sa at hun var sikker paa at De holdt av hende og altid hadde gjort det.

HALLER

Det sier mødre altid, for de ønsker det skulde være saa.

STATSMINISTEREN

koldt. Uten hensyn vil De offentliggjøre saken.

HALLER

Jeg vil offentliggjøre saken.

Der høres et skud fra værelset ved siden av. De ser paa hverandre.

HALLER

endelig undslipper det ham. Hende hadde jeg glemt.

Statsministeren iler ind i værelset. Haller efter.

En stund efter kommer de begge ind igjen. Haller tar sin hat og sætter den paa hodet. Han sætter sig.

STATSMINISTEREN

gaar hen til ham. Hende hadde De nok glemt, ja. Deres stakkars mor, stakkars mor. Vi faar nok meget at tænke paa, begge vi to, som vist blir vanskeligere at klare end det som vi strides om oppe i dagen.

HALLER

halvt for sig selv. Dette hadde jeg ikke trodd.

STATSMINISTEREN

rækker haanden frem. Undertiden er vi som smaa barn i en baat langt paa sjøen, ja. *Stille og sagte.* Farvel! Nu, hun er død, træffes vel vi neppe mere.

HALLER

tonløst Farvel! *Hen, aapner døren ind til sideværelset, ser ind.*

Statsministeren gaar sagte mot utgangsdøren.

Haller vender sig plusselig, gaar et slag over gulvet, som han leter efter noget; derpaa fort et par skridt efter Statsministeren, griper med haanden ut i luften efter ham.

HALLER

Nu vil De negte?

STATSMINISTEREN

stille. Alt er blit anderledes nu.

HALLER

Jamen De selv?

STATSMINISTEREN

Ingen vil tro Dem.

HALLER

Men De selv!

STATSMINISTETEN

Saalænge hun levet, var det en anden sak. Hun vilde ha været nødt til at bekjende eller til at lyve. Ingen av delene turde jeg paata mig ansvaret for.

HALLER

Men De vil lyve. Lyve det samfund op i øinene som har ret til at kræve Dem til regnskap. Gudskelov at vi har saken naken igjen. Jeg puster. Det var bare komedie altsammen. Løgn og feige ord for at slippe. De var bange for regnskapet. De vilde røre mig og — Dem selv ogsaa kanske. Det var hele ansvarsfølelsen. *Skriker.* Ja. Ja. Saa er det!

STATSMINISTEREN

Det er som De er vild av glæde.

HALLER

i stærkeste oprør. Som en gal hund ja, — som en kat der elsker med en anden, som en væsel, hvis der er noget dyr som heter saa — værsgod! Men tænk om hun derinde, som vi to har myrdet, — om hun hadde sveget Dem, lokket Dem i en simpel fælde. Tænk om der stod vidner utenfor dørene, folk som har hørt hvert ord — som har set Dem komme, og som ser at De gaar.

STATSMINISTEREN

hæver sin stok. Proletar!

HALLER

Samfundsbevarer! — — Vil De slaa mig ogsaa ihjel. — *Litt efter.* Hvis De ikke negter, er De en gal mand. Men hvis De negter, saa vil hvert av Deres løgnens ord op i ansigtet paa Deres motbydelige samfund være en fryd for min sjæl. Haha. En søt fryd for mit øre. — *Roligere, men med haan.* Negt væk! Her har ikke været nogen vidner!

STATSMINISTEREN

som i voldsom spænding har set paa ham, fatter sig nu og sier med overlegen værdighet. Jeg gir Dem mit ord paa at jeg intet skal negte, hvis De offentliggjør saken. Hvis De offentliggjør saken. *Gaar mot utgangsdøren.*

HALLER

Jeg offentliggjør saken.

Samtidig lukker Statsministeren op døren til gangen, hvor der er mørkt.

STATSMINISTEREN

Behag at lyse mig.

Haller følger efter med lampen.

STATSMINISTEREN

ute paa gangen, da han skal gaa ned ad trappen, prøvende. Er gelænderet stærkt?

HALLER

med lampen hævet. Ja!

TREDJE AKT

Samme værelse.
I graalysningen dagen efter. Der brænder en lampe.
Man hører hammerbanken fra værelset ved siden av.

Haller sitter paa en stol midt paa gulvet. Han fryser.

EN MAND

kommer ind fra værelset ved siden av. Vi er færdige. Kan vi gaa her igjennem.

HALLER

reiser sig. Ja.

MANDEN

Det er aldeles lyst.

HALLER

ser paa ham.

MANDEN

Jeg mente bare — lampen — *Gaar.*

HALLER

forstaar hvad han mente og slukker lampen.

Litt efter kommer nogen mænd ind med en likkiste, som de bærer over scenen og ut i bakgrunden. Haller staar og ser paa. Storm er kommet ind uten at Haller bemærket ham.

STORM

som staar ved siden av Haller, spør sagte. Frivillig?

HALLER

skvætter. Hvad vil De, menneske. Kan jeg ikke et øieblik faa være i fred.

STORM

i almindelig tone. Hjorth har faat brevet om Deres mors død, og har sendt mig rundt med bud til de andre om at de skal komme her klokken otte, som De hadde skrevet. Den er syv nu. De kommer alle.

HALLER

livlig. Det er godt. Det er godt.

Storm gaar sagte ut av døren som er blit staaende oppe.

Haller gaar hen til ovnen, hvor han tar et kasselok som han spikker fliser av.

Et telegrafbud kommer.

BUDET

Hr. Haller? *Mens Haller kvitterer for mottagelsen av telegrammet.* Jeg var her sent igaaraftes med det. Jeg banket paa porten, men jeg kom ikke ind. *Gaar.*

HALLER

læser telegrammet — ser utenpaa det, læser det atter flere ganger. „Brev følger i løpet av morgendagen. — — Vi har den glæde at meddele Dem at De har vundet hovedgevinsten i vort lotteri. Brev følger i løpet av morgendagen. Kampe et Comp.“ *Lægger telegrammet rolig i lommen, gaar hen til fliserne igjen, kaster dem plusselig, gaar ut paa gangen, roper ned.* Telegrafbud! Vil De komme litt op.

Telegrafbudet kommer. De staar og ser paa hverandre.

BUDET

Hvad var det?

HALLER

De kommer fra telegrafstationen? — *Samler sig.* Kvitterte jeg?

BUDET

viser kvitteringen. Ja! Jeg var her igaaraftes og banket mange ganger. Men der var ingen klokke paa porten, saa jeg kom ikke ind.

HALLER

hurtig. Sent igaaraftes — længe efter at doktoren hadde været her ja?

BUDET

ser paa ham. Ja, jeg vet ikke det.

HALLER

Jeg hørte det, men jeg trodde bare det var noget som jeg indbildte mig. De vet man kan — jeg fik ikke sove, skjønner De — undskyld, hr. telegrafbud, at jeg ikke lukket op.

Budet gaar.

HALLER

gaar hen og ser ind i værelset hvorfra moren er baaret ut. Gaar derpaa hen og ser sig i et speil; nynner. Kampe et Compani.

Frøken Ilka er kommet ind. Han ser hende ikke.

FRØKEN ILKA

stille og litt forfjamset. — det er fordi statsministeren er min onkel —

HALLER

vender sig fort, stirrer, gjentar endelig. — fordi statsministeren er Deres onkel —

ILKA

Ja.

HALLER

som endnu ikke forstaar. Kom De sammen med telegrafbudet?

ILKA

Nei.

HALLER

Hvem er De?

ILKA

Jeg er en niece —

HALLER

har fattet sig. Naa ja — jeg forstaar, De er en niece av statsministeren. Har De noget bud til mig.

ILKA

Inat da han kom fra Dem, fortalte han mig alt.

HALLER

Alt?

ILKA

Alt — alt.

HALLER

Han har smaapiker til sin fortrolige — hahaha —

ILKA

ser paa ham. Han sa, at han heller vilde være min fortrolige, end at jeg skulde faa noget at vite fra Dem. Jeg er hans eneste slegtning i verden. Han holdt mig i haanden hele tiden, og da var det, at jeg fattet min plan. Men først vil jeg be Dem inderlig og spørre Dem om De slet ikke vil la være at gjøre det som De har truet med. Jeg vet — jeg vet at det gjælder hans liv — hans liv og død.

HALLER

Det er vel han som har sendt Dem hit.

ILKA

Nei.

De ser paa hverandre.

HALLER

litt overdrevent høflig. Hvad er det De vil, frøken?

ILKA

Han fortalte mig om Deres mor — og da var det jeg fattet min plan. Jeg har besluttet at bli Deres elskerinde.

HALLER

Hvad er dette for narrestreker?

ILKA

stille og bedrøvet. Det er ikke narrestreker.

HALLER

ser litt paa hende, derpaa med bevæget stemme. De er vist en snil liten pike.

ILKA

Jeg er ikke en liten pike. Og jeg er ikke snil heller. For naar det gjælder livet, saa syntes jeg at han skulde sætte Dem i fængsel og negte. Men han vilde ikke. — *Litet ophold.* Aa jeg er saa sørgmodig!

HALLER

Tror De da ingen vilde tro mig.

ILKA

Nei, nei. Ikke hvis han negter.

HALLER

smilende næsten venlig. Saa?

ILKA

Nei! *Efter en liten pause, uten at se op.* — Aa verden er nok ikke bare en dans.

HALLER

klapper hende let over hodet.

ILKA

gyser.

HALLER

mærker det, farer et skridt tilbake; i sinne. Vil De late som De ikke vet at der rundt om Dem, i samme gate som De selv, bor folk som lever i sult, i last, i liderlighet, i bylder, smaa barn og fruentimmer og mandfolk paa samme leie — hvorledes holder De det ut — hvorledes vover De at sætte et saant uskyldig, fornærmet ansigt op?

ILKA

Jeg vet ikke av at jeg sætter noget ansigt op.

HALLER

i sinne som før. Eller har De ikke gjort nogenting andet i Deres liv end at gaa omkring som en liten proper tom dukke.

ILKA

Nei, nei. Men nu var det jeg skulde begynde.

HALLER

som før. Jeg tror ikke paa Deres dyd.

ILKA

Min dyd! Jeg har ikke sagt jeg har nogen dyd.

HALLER

rasende. De staar og spiller komedie for mig.

ILKA

Det gjør jeg vist ogsaa — jeg føler at jeg ikke er naturlig likeoverfor Dem. For De er saa slem.

HALLER

ser ondt paa hende; gjør en haandbevægelse i luften. Det er vist et pent bryst De har.

ILKA

stirrer først paa ham, tar sig saa plusselig til kinderne, som hun føler hun blir varm — og derpaa med flammende øine. De skal faa se det, hvis De vil skaane min onkel.

HALLER

stille, stærkt bevæget. Hvad heter De?

ILKA

Jeg heter Ilka efter min mor.

Kristine kommer farende ind.

KRISTINE

hæs i røsten. Hvis nogen spør efter mig, saa si at jeg er gaat ut. *Fort over scenen, ind i værelset ved siden av, laaser døren.*

HALLER

Det var min elskerinde.

ILKA

forfærdet. Hun?

HALLER

Ja. Gaa nu pattebarn.

Det ringer.

ILKA

farer sammen. Hvis det er min onkel! For guds skyld ikke si hvad jeg har sagt til Dem.

HALLER

op mot døren. Nei, det er ikke ham. Kom nu.

ILKA

hyller sig godt ind.

HALLER

De er bange nogen skal se at De kommer fra mig.

ILKA

Jeg var saa modig da jeg kom.

Haller lukker op. Hun gaar fort.

Hjorth, Ejer, Ole Edvard og flere revolutionære kommer.

HALLER

Hvorfor kommer dere ikke før?

HJORTH

Klokken er ikke mer end otte.

HALLER

Men jeg er utaalmodig. Mit hjerte klør efter at handle. Gid det var imorgen! Gid det var iaften! Gid det var nu! *Trykker i haanden til høire og venstre.*

HJORTH

med beundring, men stille. Saan som nu har vi aldrig set Dem før.

HALLER

hvisker, halvt i spøk. Ja, jeg har lyst til at klatre paa et kirkespir.

OLE EDVARD

rørt. Og Deres stakkars mor.

HALLER

i samme tone. Ja, min stakkars mor. Men hendes

blod — — *Slaar plusselig om.* Hjorth har fortalt dere at statsministeren var her igaaraftes.

STEMMER

med munterhet indimellem.

Ja. Ja! —

Det har vi hørt. —

Aldrig hadde jeg trodd. —

EJER

Den elendige usling! Var der vidner, var der nogen som saa det.

STORM

som netop er kommet. Jeg! — jeg saa da han gik.

EJER

Det skulde være til mig han var kommet!

FISCHER

Gudbevare mig — slik effekt! Tænk hvad det vil si — hvor de vil rope: løgn, naar avisen kommer med: Statsministerens natlige visit hos Haller.

Almindelig glæde.

HALLER

stille, inderlig. Om kort tid er det vi som skal ha magten. Magten til det vi vil. Vi skal diktere. Vi skal bestemme hvad der skal være sund sans. Vi skal trykke signetet i det varme lak.

EJER

tvilende, men sagte. Vi? — Haller mener De vist!

HALLER

som før. Jeg mener vi! Tror De ikke jeg ogsaa føler slegtskapet mellem alt som lever, haandkjæden mellem alt som lider, fornemmelsen av at være med i flodbølgen som evig ruller. *Med stigning.* Ejer, Ejer — la os ikke være smaa. La os rette vor ryg i tigerspranget.

EJER

Da krummer tigeren sin ryg!

HALLER

ser paa ham; stille. Ikke naar den seiler gjennem luften!

OLE EDVARD

Du er som hevnens ildsøile foran os!

HALLER

Ja for det er retfærdighetens milepæl vi flytter. *Griper Ejers haand.* Kamerater!

Alle kommer nærmere om ham. Bevægelse.

HJORTH

stærkt bevæget. Det blir vore barn som ikke skal bøie sig!

EJER

har vanskelig for at finde ordene. Det er — det er — som jeg ikke hadde aar nok foran mig til alt det jeg hader. *Med graat i stemmen.* Jeg tror at jeg endnu kan faa fred i mit sind.

FISCHER

høit og skingrende. Ja, husk at værre kan det aldrig bli — aldrig værre!

STORM

fort og skarpt. Intet at tape!

STEMMER

Værre kan det aldrig bli!

OLE EDVARD

høitidelig og inderlig til Haller. De gjør det til religion for os, fordi De i vort folk er manden med hjertet for menneskene.

STORM

hurtig, likesom rettende. Med hjernen for menneskene!

EJER

Jeg ser dem fly rundt i forvirring, uten hoder — — *med plusselig avbrytelse* nu Deres mor er død er jo det eneste vidne væk.

HALLER

rolig og sikker. Jeg har statsministerens eget ord for at han intet vil negte.

EJER

i sit es igjen. Statsministerens eget ord! Død og pine! De stoler paa ham. Aha — de høie herrer har forhandlet parlamentarisk!

HALLER

i godt humør. Ejer! Ejer! Man maa ogsaa til rette tid forstaa at stole paa sine fiender. Men det hører nok ikke med til Deres kokebok. Haha — det hører nok ikke med til Deres kokebok.

Det ringer.

HALLER

som gaar for at lukke op. Kanske det er statsministeren. Han vanker jo her i huset.

Munterhet.

Husværten kommer.

VÆRTEN

Goddag.

HALLER

Det er værten!

VÆRTEN

Jeg vilde gjerne tale med Dem.

HALLER

Værsgod.

VÆRTEN

Jeg ser her er saa mange.

HALLER

Vil De si mig op. Ja nu skal vi snart flytte allesammen.

Der lees.

VÆRTEN

Det er noget meget alvorlig jeg skulde tale med Dem om.

HALLER

Kom la os gaa herind. *Hen mot døren til venstre.* Nei, Kristine har laast døren.

VÆRTEN

Det var netop om Kristine.

Det ringer igjen. Ole Edvard lukker op.
Det er postbudet.
Ole Edvard faar et brev som han gir til Haller.

HALLER

til værten. Naa hvad er det saa? De kan jo tale sagte.

VÆRTEN

som nu er fremme i forgrunden ved siden av Haller. Kristine har stjaalet to hundrekronesedler nede i butikken. Vi har knepet kjæresten hendes. Og han har tilstaat. Og saa tænkte jeg det var penest at jeg sa det til Dem før vi sendte bud efter politiet. Der staar vakt ved kjøkkentrappen, saa hun kan ikke komme ut. Og vi vet hun er heroppe. Vi saa hende fra gaardsplassen.

HALLER

To hundre kroner! *Til de andre.* Er det nogen av dere eller alle tilsammen som har to hundre kroner?

De undersøker sine pengepunger og tegnebøker.
Imens brækker han brevet, kaster konvolutten paa gulvet. Han læser brevet.

STORM

tar konvolutten op, ser paa den, gir ham den smilende. Naa det er fra lotterikollektøren. Det er kanske det store lod?

HALLER

griper konvolutten. Hys! *Sætter sig.*

STORM

ser paa ham.

FISCHER

Vi har 74 kroner.

HALLER

reiser sig; med plusselig utrop. Men jeg kan jo! Selv! Jeg kan. Jeg eier. Jeg formaar — *Hen til værten, meget ivrig.* Vil De vente til imorgen, eller kanske senere idag, saa skal jeg betale Dem, hvad hun har tat. Og mere til! Saa meget som De vil ha! — *Griper sig litt i det.* Mere til! Noget mere! Hundre kroner mere!

VÆRTEN

Er det sikkert?

HALLER

Sikkert? — hvad sier De — om det er sikkert? *Ivrig.* Jo — javist er det sikkert. Jeg skal komme indom til Dem.

VÆRTEN

Ja, naar vi bare kan være sikker saa. —

HALLER

ivrigere. Ja aldeles, fuldstændig sikker. Jeg takker Dem forfærdelig. Det var sandelig ikke mange som vilde gjøre som De. Jeg blir formelig varm naar jeg tænker paa det — det er saa hensynsfuldt at jeg — tusen, tusen tak.

VÆRTEN

Herregud — jeg synes ikke det var mere end jeg — og naar pengene kommer tilstede saa — Adjø! *Gaar.*

FISCHER

Men pengene — var det ikke den manden som skulde ha pengene?

HALLER

Tak! Det behøves ikke!

Nogen begynder at gaa mot døren.

EJER

Haller — stol paa mig. De kan det trygt — jeg skal ikke mankere imorgen nat naar det gjælder.

Tilslutning.

HALLER

gaar fra ham, hen til Kristines dør. Er De derinde, Kristine?

KRISTINE

Ja.

HALLER

i mild tone. De behøver ikke være bange, Kristine. Jeg har ordnet det for Dem.

Der sies adjø. Nogen er allerede ute paa gangen. Haller staar stille; svarer ikke.

HALLER

halvt til sig selv, men saa de andre hører det. Det er meget det her gjælder!

OLE EDVARD

Ja, du har inderlig ret.

HALLER

vender sig mot dem. Er alt i orden?

ALLE

Ja. Ja.

HALLER

Jeg burde se efter selv. Forvisse mig personlig.

HJORTH

Det behøves ikke. Hver mand vet hvor han skal møte. Det er bud færdig til fabrikkerne ved elven. Jeg staar inde for at alt er i orden.

EN

Ja, revolutionspappa forhaster sig ikke.

HALLER

Det er jo ikke første gang partiet er slaat flatt til jorden. Det husker nok De, Ejer.

EJER

Jeg staar og tier.

HALLER

fremdeles i samme tone, halvt til sig selv, halvt til de andre. Men jeg kan jo ikke overkomme alt. — Og det at statsministeren sitter alene med magten blir kanske netop

hans styrke. At han ikke behøver at diskutere med mennesker som til syvende og sist intet ansvar har.

Opmærksomheten vokser.

EJER

til Jansen i raseri. Hold mig paa munden!

HALLER

stærkt og direkte mot de andre. Tør nogen av dere ta ansvaret?

Jansen skynder sig at lukke døren.

Alle er nu kommet ind i stuen igjen.

HJORTH

Men er meningen — er det det som er meningen at vi skal utsætte?

EJER

med et tramp i gulvet. Utsætte!

STEMMER

Hvorfor skal vi vente? —

Vente!

OLE EDVARD

stille. Er det Deres mor, Haller?

HALLER

som ikke forstaar. Min mor? — *Derpaa plusselig og litt raa i stemmen.* Nei!

OLE EDVARD

Tør De selv vente?

HALLER

stærkt. Jeg tør tænke. Og tænker jeg ikke for dere dag og nat — altid vaaken! Har jeg ikke organisert partiet, har jeg ikke gjort det stort, gjort det stærkt, vet jeg ikke hvor fienden er svak — er jeg bange for at ofre mig selv?

OLE EDVARD

Nei. Nei. La os stole blindt. Han har vist at han kan ofre.

EJER

Vi ofrer livet.

STEMMER

Ja. Ja. Vi ofrer livet.

HALLER

Livet! livet! — Her gjælder det langt mere! Husk vi har gaat her og ravet i fattigdom og langt nede. Og fattigdom gjør kortsynt, uforstaaende, brølende, tar oversigten væk, lar hadet komme ovenpaa, skaper Ejere.

EJER

Hvad mener De, mand?

HALLER

direkte til Ejer. Jeg mener folk som har latt sig smitte av fattigdommen. Folk som søler sig i fattigdommens vellyst — i fattigdommens ugrænsede, tøileløse frihet til at hade. Hade saa det gnistrer. Og jeg vet det smaker godt. Men av det kommer der ikke folk som kan gaa foran. Jeg kan vælge øieblikket — dere ikke. Jeg er fører — dere kan ikke føre. Jeg føler ansvar — dere ikke. Gjør revolutionen uten mig!

OLE EDVARD

Haller — Haller — uten dig!

HALLER

stærkere og stærkere. Dere tror at det er tomt omkring dere — Dere ser ikke at luften er fyldt, at det vrimler. Der er muligheter i de liv som dere vil ta med haard haand — der er tanker som dere aldrig naar, men som dere vil myrde — der er godhet — fine sind langt avsides fra os — noget ungt — usynlig som av toner — — og der er sus i luften av det som skal komme, som dere ikke hører. Jeg hører. Jeg vet at der er hundrer av aar før os. Vet dere det — har dere nogensinde følt det? — For fanden! — tror dere for fuldt alvor at nogenting i verden vilde bli bedre, frugtbarere, større, lykkeligere, for om dere kom til og fik magten — dere alene! Dere! — Men forsøk! — Aa jeg kjender dere. Jeg vet hvor langt dere rækker — jeg kjender baade

det som kan brukes og alt det unyttige. Jeg vet hvad dere skal ha. Og jeg kan skaffe dere det. Jeg kan gjøre det. Jeg! Jeg kunde gjøre dere lykkelige og faa slaat dere til ro allesammen, hver især.

Til Ejer. Om De hadde de 30—40 000 kronerne som De skylder, saa De kunde komme ovenpaa igjen og procedere for høiesteret med de andre advokaterne, saa var De fornøiet. Kom og snak med mig, Ejer! *Klapper ham paa skulderen. Ejer farer rasende væk.*

Gav jeg hele byen suppe hver dag, saa var De lykkelig, Ole Edvard, og kunde si du til alle mennesker i alle Deres store øieblik.

Og fik hver av Hjorths tyve barn tusen kroner hver, saa la den gamle sin trætte revolutionsmanke pent til hvile. —

Til Jansen som staar like ind paa ham. Og hvis De vilde pusse Deres tænder bare en eneste gang i Deres liv, saa var jeg lykkelig.

Jansen farer op og væk.

Uro. Mumlen.

Haller staar og stirrer paa dem med faste øine.

STORM

som uvilkaarlig lo. Mønstring av tropperne før slaget!

HJORTH

vægtig. Haller — De faar snakke ordentlig til os. Hvad er det De mener vi skal gjøre. Skal vi vente?

HALLER

Ja.

STEMMER

Hvorfor — hvorfor skal vi vente?

HALLER

Fordi jeg sier vi skal vente.

FISCHER

Men hvis vi ikke vil vente!

STEMMER

Ja hvis vi ikke vil! —

HALLER

til Fischer. De lykkens misundling, — som synes De har gjort en stor gjerning, fordi Deres fine familie ikke vil ha noget med Dem at gjøre — De kan vel altid vente. Kunde De faa skrive saa liderlig De vilde, og jeg vilde gi Dem penger til at utgi Deres svineri — saa kunde De vist vente. Og nytte ventetiden v e l — til at pike og æte og drikke. Chambertin — hvad? Lærkeposteier — hvad? — Gid vi allesammen hadde et godt maaltid mat forresten. Det kunde vi nok trænge nogen hver av os. Bif! Saftig bif med løk! Vil Dere ha? Jeg kan skaffe — kjender I lugten. Dere kan faa spise i et helt aar. *Om Fischer.* Se paa hans næsebor! Og Hjorth sukker. Men Ejer er saa sur at han ikke kan spise.

HJORTH

Ole Edvard! Snak til ham!

Ole Edvard staar bare og stirrer ret ut, ryster paa hodet.

HJORTH

med styrke. For siste gang — hvorfor skal vi vente?

EN

Vi er da ikke umælende dyr!

HALLER

Dere s k a l vente. Dere duer til at gjøre det jeg sier.

JANSEN

bak de andre. Diktator!

TRUENDE STEMMER

Diktator! Diktator!

HALLER

ler høit.

HJORTH

Forklar, men skjeld os ikke.

EJER

Manden er ikke frisk. Han har faat et anfald. Han ser syner.

HALLER

Ja — jeg ser mange smaa misundelsens gule flammer ose i sultne lygter.

OLE EDVARD

rystende paa hodet. Aa Hjorth — Hjorth!

HALLER

river speilet ned av væggen, holder det foran dem. Se paa dere selv! Tror dere at solen ikke har andet at gjøre her paa jorden end at værpe poteter.

Stærk bevægelse. De er rasende.

STEMMER

Han haaner os! — Tror han vi er dyr — at vi er barn?

EN

Han fortjente —

NOGEN

Ja, ja. —

De trænger ind paa ham.

Ole Edvard holder dem tilbake.

EJER

plusselig. Han har faat penger av statsministeren!

HALLER

slænger speilet saa det knuses, og derpaa voldsomt mot Ejer. Si det engang til! Si det!

Stilhet.

OLE EDVARD

stille og bevæget. Men Haller — Haller — hvad er det for et spind De har vævet Dem selv og os alle ind i?

STORM

plusselig. Der er guldtraad i væven! *Gaar fort.*

EJER

til de andre. Fik jeg saa ret? Kunde vi stole paa ham? Men kom, kamerater. Vi har jo planen, og den er god.

HJORTH

Vi faar vente. Vi faar tænke os om. Vi møtes i klubben iaften. *Gaar med nogen.*

HALLER

efter dem. Gaa ikke! Vent!

OLE EDVARD

Ja, han er tapt for os — for altid. *Gaar med nogen.*

HALLER

Bli mennesker. Vent! Bli!

EJER

De har nok sluppet taket — diktator! *Gaar med de øvrige.*

HALLER

staar litt. Guldtraad i væven!

Ser sig om, sætter sig. Derpaa breder han telegrammet og brevet ut foran sig.

FJERDE AKT

Tre aar efter.

Det er aften.

Et bibliotekværelse. Elektrisk lys. Vinduer til venstre. Dør til spisestuen i bakgrunden. Dør til entréen oppe i hjørnet til høire. Værelset er meget rikt og komfortabelt utstyret.

Haller, i selskapsdragt, sitter ved et stort bord. Kristine sitter, med yttertøi paa, ved siden av.

KRISTINE

Men det er vanskelig, aa saa vanskelig, naar man har saa meget synd og sorg paa sin samvittighet som jeg.

HALLER

Herregud, Kristine. Det er ikke saa farlig. De faar ikke ta det saa tungt.

KRISTINE

Aajo. Aajo.

HALLER

Det er ikke sikkert man kan for alt det gale man har gjort her i verden. Og kanske det ikke var saa forfærdelig galt heller. Jeg har været i land hvor det ikke regnes for synd engang.

KRISTINE

Aa det nytter ikke at komme fra saant. De skulde ikke tale saaledes. Der er de ting som er høie og over os allesammen. Jeg tror jeg er paa rette vei. Og jeg er sikker paa at De ogsaa kommer dit. Der kommer en tid hvor man ikke faar fred og aldrig ro.

HALLER

Jaja Kristine. — Det var jo morsomt at forretningen gaar saa meget bedre, og hun er jo flink, jomfruen, som De har faat til at hjælpe Dem i butikken.

KRISTINE

Det kommer altsammen av at jeg er blit et bedre menneske.

HALLER

Ja det kan nok være det. Her i huset er vi saa utmærket fornøiet med det vi faar.

KRISTINE

Aaja — vi blander nok aldrig melken vi.

HALLER

som har reist sig, og er gaat hen til spisestudøren, taler ut. Har ikke den manden været her endnu?

TJENEREN

utenfor. Nei.

KRISTINE

som har reist sig. Jeg faar gaa. Og tak skal De ha.

HALLER

Ja jeg venter en mand som har skrevet til mig at han vilde komme akkurat klokken ti — og det er den nu.

TJENEREN

kommer. Nu er der en mand der. Men han vilde staa ute paa trappen til han kunde gaa like ind, sa han.

KRISTINE

Ja adjø da. Og tak for alt godt. *De trykker hverandres hænder.* Og husk paa det kommer ikke an paa om man er simpel eller ikke i de vigtige tingene.

HALLER

Nei — det forstaar jeg nok. Kom bare igjen hvis der er noget.

KRISTINE

Tak! *Da hun er kommet til entrédøren, vender hun om.* Nei jeg glemte nok pengepungen. *Henter den paa bordet.* Farvel. *Gaar entréveien.*

HALLER

til tjeneren. De sørger altsaa for at alt er i orden til efter teatertid, klokken elleve omtrent. Der kommer en fem seks personer.

TJENEREN

Det er allerede besørget.

HALLER

Be den manden komme ind. Staar han paa kjøkkengangen?

TJENEREN

Ja. *Han gaar ut gjennem spisestuen.*

Haller gaar hen og rører litt i kaminen.
Litt efter kommer Ole Edvard fra spisestuen.

HALLER

med utrop. Ole Edvard! Var det Dem som skrev til mig?

OLE EDVARD

Ja. *Ser sig om.* Kanske det er best jeg gaar.

HALLER

smilende. Er De bange fordi jeg har det saa fint? Ja der er skedd en forandring siden vi sist saaes.

OLE EDVARD

tar sig sammen, og sier med utbrud. Vil De komme tilbake til os?

HALLER

spøkende. Det var et stort spørsmaal paa engang. Værsgod — sit ned.

OLE EDVARD

Nei tak. Jeg maa straks gaa. *Taler i det følgende rivende hurtig.* I den sidste tid har jeg tænkt paa det nat og dag — men jeg følte hele tiden at jeg vilde, vilde, vilde gaa herop. De har lært mig at jeg aldrig behøvde bry mig om hvad folk sa, bare om hvad de store mennesker har tænkt. Og jeg tror ikke at De har sveket os — saaledes som andre vilde svike, men — men — ja hvad tror jeg? *Med flammende øine.* Hvis De vil gaa tilbake til os, skal De faa lov at dræpe mig her paa flekken. Jeg skulde ikke sætte mig til motverge. Nei gjerne! Gjerne! *Støtter sig til bordet.*

HALLER

Sæt Dem!

OLE EDVARD

Nei! Fra mange aar tilbake, hører jeg, naar jeg er alene og naar jeg er sammen med andre, Deres navn altid, uavladelig. Deres navn var gud for mig, for De lærte mig stoltheten over at være til naar man trodde paa menneskenes magt og evne til at skape retfærdighet paa jorden. *Han sætter sig, men reiser sig straks igjen.* Og det er grunden til at jeg er kommet hit. Ingenting andet! Bare det! *Indtrængende, hen mot ham.* Kom før det er for sent!

HALLER

alvorlig og stille. Før vi snakker videre — jeg føler ingen anger over at jeg ikke længer er Deres meningsfælle. Hvis jeg saa som jeg før saa, da stod jeg hvor jeg før stod.

OLE EDVARD

avbrytende. Ja jeg tænkte det nok. Jeg skulde ikke ha gaat hit. *Gaar mot bakgrunden.*

HALLER

Kan vi ikke snakke sammen?

OLE EDVARD

haanlig. Snakke?

HALLER

Ja det er nu allikevel et godt middel for folk til at komme nærmere til hverandre.

OLE EDVARD

Jeg bryr mig ikke om at komme nærmere uten paa én betingelse.

HALLER

Og betingelsen er at jeg skulde handle imot hvad jeg føler og synes er ret. For det vilde jeg gjøre hvis jeg — kom, som De ber mig om. Husk jeg tror jo ikke det samme som De nu længer. Og jeg føler mig mere gla nu, da jeg ikke altid gaar med rynker i panden.

OLE EDVARD

haanlig. Ja gla ja!

HALLER

Jeg mener mere i overensstemmelse med hvorledes jeg selv er. Nu har jeg meget lettere for at se retfærdig paa menneskene, kanske ogsaa for at bry mig om dem. Før hørte jeg bare en tone, nu lytter jeg til et helt orkester. Nu ser jeg hvor vanskelig og langvarig det er at bli færdig med sig selv, og da tør man ikke paata sig at ordne de andres affærer. Kom De, Ole Edvard, og snak litt med mig og læs — De ser jeg har bøker nok.

OLE EDVARD

haanlig. Læse!

HALLER

skyndsomt. Det er ikke for at De skal forandre Deres meninger, jeg ber Dem. Kanske det netop kunde befæste Deres tro, gi nyt og større syn i samme retning som De nu gaar. *Litt efter, men hele tiden venlig og alvorlig.* Og Kanske De kunde forandre mig — for det er saa ofte jeg føler mig træt av at synes at alle meninger er om-

trent like gode, og at alle mennesker har omtrent like meget ret.

OLE EDVARD

rasende. Alle har ikke like meget ret! *Han bryter en papirkniv som han har staat med, tvert over; nu viser han med et slags forlegent, hjælpeløst blik stumperne frem, én i hver haand.*

HALLER

gir ham smilende en ny papirkniv.

OLE EDVARD

Staa ikke og gjør nar av mig!

HALLER

alvorlig Det gjør jeg ikke. *Litt efter.* Vi har vel kanske vanskelig for at snakke sammen. Vi er blit for forskjellige.

OLE EDVARD

Ikke jeg!

HALLER

kort. Nei, men jeg! *Litt efter.* Føler jeg en dag at jeg har noget som jeg tror kan være til gavn, til lykke for nogen, og føler jeg det som min pligt at komme med det — da er der intet som kan hindre mig. Og det kan jo være. Og da kanske mit sind er blit lutret — og at jeg trængte det.

OLE EDVARD

i sinne. Bare De ikke mister gløden naar De skal lutres.

HALLER

ser paa ham. Det er mulig! Det har jeg nok ogsaa tænkt paa.

OLE EDVARD

Er det alle pengene Deres som skal lutre Dem?

HALLER

ser først sint paa ham, derpaa rolig. Ja jeg tror at pengene har været et godt middel for mig. Jeg vet ialfald at før,

i gamle dager, vilde jeg ikke staa rolig og høre paa Dem. For De vil fornærme mig.

OLE EDVARD

heftig. Nei! Nei! *Mot ham, strækker haanden ut.*

HALLER

tar hans haand. Tak fordi De kom hit til mig. Jeg forstaar at De vil mig det godt. *Derpaa ganske stille.* Er De lykkelig, Ole Edvard — eller har De det ondt paa nogen maate?

OLE EDVARD

slipper haanden, ser paa ham. Aa! De er en velgjørende mand. *Sint.* Nei tak. Nu skal De straks bli kvit mig!

HALLER

Jeg mente det ikke saaledes.

OLE EDVARD

Det er kanske paa den maate De er blit kvit Dem selv ogsaa!

HALLER

De vil misforstaa — eller kan kanske ikke andet.

OLE EDVARD

gaar, men vender sig. Ja, jeg har det ondt — for din skyld! Pas dig, — faar kameraterne fat i dig, — de sparer dig ikke. Vi lar os ikke lure engang til.

HALLER

sint. De truer!

OLE EDVARD

inderlig og heftig. Reis. Nu straks. Reis. Heller nu i dette øieblik end senere *Gaar fort i bakgrunden.*

HALLER

sætter sig, sier stille. Ilka! Ilka!

Man hører en vogn.

TJENEREN

fra spisestuen ut i entréen. Der kommer de vist!

Haller reiser sig fort og med glad ivrighet. I samme øieblik lukker tjeneren døren op, og ind træder frøken Ilka, fru Borch, dr. Adolf, Wanke og Borch.

Haller gaar op for at ta imot dem.

ILKA

Jeg har git ordre til kusken at han skal hente mig om en time. — Hører De ikke?

HALLER

stirrer betat paa hende. Det var jo godt.

ILKA

Det var jo frygtelig kjedelig, skal De si.

HALLER

Ja det var det sandelig. Værsgod, fru Borch. *Fører damerne frem i stuen.*

ADOLF

Naa, hvorledes moret De Dem saa, frøken?

ILKA

Udmærket. Jeg morer mig næsten altid godt i teatret.

WANKE

Han var frygtelig — han Othello. Synes De ikke, Haller?

HALLER

Han gjorde det vist saa godt han kunde.

WANKE

Han anstrengte sig i sit ansigts sved, mener De. Det gjorde han ogsaa, saa det silte sort. Det er en meget hensynsfuld kritik.

BORCH

Den bekjendte Hallerske hensynsfuldhet!

ADOLF

Husker De da vi saa Othello i Neapel ifjor vinter, Haller. Husker De ikke, det var i et ganske litet teater. Da anden akt var forbi, saa kom der et par unge herrer ind i teatret. Den ene sa: Mine damer og herrer. Som De vet, er det idag dronningens fødselsdag. Længe leve

dronningen! Alle: Evviva la regina! Saa sier den unge mand! Ja, meningen var om vi kunde faa laane orkestret. Vi vil hilse paa dronningen utenfor slottet, og vi kommer ikke frem uten med orkester i spissen. Stormende jubel, og saa gik vi allesammen med orkestret i spissen hen og ropte hurra for dronningen. Og da det var gjort, kom vi tilbake og fortsatte med Othellos kvaler.

WANKE

Det skal vi virkelig forsøke engang her i byen!

Almindelig samtale.

ILKA

som sitter sammen med Haller helt i forgrunden. Hvor pent De har det.

HALLER

Det synes jeg ogsaa.

ILKA

Hvorfor har De aldrig bedt mig komme og besøke Dem?

HALLER

smilende. Har jeg ikke bedt Dem?

ILKA

Saa meget maa De ikke se paa mig.

HALLER

vender sig paa grund av Ilkas ord plusselig til fru Borch. Moret De Dem?

FRU BORCH

later som kun blev bange. Gud hvor De skræmte mig.

WANKE

Saan konverserer hr. Haller altid. Han sitter stille en time, og saa skyter han plusselig med kanoner.

ILKA

til Haller, som igjen vender sig mot hende uten at tænke paa de andre. Hvor dum De saa ut i teatret. De smilte saa dumt hele tiden. De lo ikke naar De skulde le, og De

var ikke alvorlig en eneste gang. De bare smilte dumt. Saan som nu!

HALLER

stille, betat. Jeg elsker Dem!

ILKA

Jeg vet ikke om jeg i det hele tat liker at De smiler.

HALLER

Er De gla for det jeg sier?

ILKA

sagte. Ja.

HALLER

Tror De ikke at De nu —

ILKA

bøier hodet. Jo!

FRU BORCH

avbrytende. Jo tak, meget godt, hr. Haller.

HALLER

farer op. Hvad behager?

De ler og samtaler livlig.

TJENEREN

lukker op dørene til spisestuen. Værsgod! Der er anrettet.

HALLER

Værsgod! *Byr fru Borch og Ilka armen.*

Alle gaar mot spisestuen.

Et forfærdelig brak som av en eksplosion høres. Ruterne klirrer. Et par springer.

Skrik og utrop blandt gjæsterne. Derpaa blir de staaende midt paa gulvet, stive uten at tale.

Haller farer til vinduerne, lukker et op. De andre efter. Alle ser ut.

ADOLF

Det maa være statsbanken de har sprængt i luften.

FRU BORCH

Statsbanken? Ligger den her i gaten?

BORCH

Ja like om hjørnet.

FRU BORCH

Jeg trodde det var her. Gulvet dirret. Jeg var saa bange — men jeg mærker det først nu.

BORCH

Ikke graat nu, kjære. Det er jo over nu. Og det var jo ikke her.

WANKE

føler ned av sig. Gudskelov — blandt ofrene befandt sig ikke vi.

Nu høres hestetrav. Kommandorop. Skrik langt borte.

EN STEMME OP FRA GATEN

Luk vinduerne eller der blir skutt!

De gaar fra vinduerne.

ADOLF

Skal vi saa gaa ind og spise, for her i huset kan vi da være sikre. De angriper neppe en gammel kollega, selv om han holder Mouton Rotschild 1874.

Smil og munterhet.

FRU BORCH

De er ogsaa blek, hr. Haller.

HALLER

som under det siste har været noget distræt. Mon det ikke var det sikreste om vi fulgte damerne herfra?

WANKE

De gamle kamerater er kanske dog ikke saa galante som ønskelig kunde være!

FRU BORCH

Tror De det er farlig? Hadde bare din onkel levet, Ilka. I hans tid vovet de ikke slikt.

ADOLF

til Haller, som igjen er traadt hen til vinduet. Kanske De endogsaa leder den hele kampagne herfra.

WANKE

At De bare har trykket paa en knap!

ADOLF

Hvor er knappen?

BORCH

litt bebreidende. Vi er gjæster i hr. Hallers hus.

HALLER

smilende. De behøver ikke ta mig i forsvar, kjære Borch.

En smule munterhet.

Der høres skud utenfor. Skrik kommer nærmere.

HALLER

bestemt. Mine damer, jeg tør be Dem.

ADOLF

Det er nok best vi gaar. Haller er vist bange for at vi skal faa flere gjæster.

WANKE

Ja — og det folk som ikke nøies med at spise vor aftensmat. Men som ogsaa har appetit paa os. Smaker det godt, Haller?

Tjeneren kommer ind med en politikonstabel.

TJENEREN

Det er hr. Haller.

KONSTABELEN

Jeg kjender hr. Haller. *Leverer ham et kort.*

HALLER

efter at ha læst kortet. Det er fra en politiløitnant, som skriver at han har den ære at kjende frøken Ilka personlig, og at han har set hendes ekvipage kjøre herhen. Han raader mig til at la mine gjæster gaa, og sier at vi maa gaa ut bakveien, da hovedgaten er avsperret.

BORCH

til konstabelen. Hvad er det egentlig som er skedd?

KONSTABELEN

til Borch. Vi visste at der inat vilde ske noget. Men vi visste ikke hvad. De er gaat i en fælde.

BORCH

Men bomben?

KONSTABELEN

Den hadde de faat anbragt. Men ellers har vi møtt dem paa alle punkter.

HALLER

roper ut til tjeneren. Bring tøiet ind! *Derpaa til konstabelen.* Var det statsbanken?

KONSTABELEN

Jo, hr. Haller.

ADOLF

muntert — halvt henvendt til Haller. Naa! Det var kanske en gammel plan!

KONSTABELEN

Jeg vet ikke.

FRU BORCH

Er der mange dræpt?

KONSTABELEN

Jeg vet ikke. Jeg har ikke været der henne. Men ellers er de gaat i fælden.

HALLER

Vil De hilse og si tak.

Konstabelen hilser og gaar.

Tjeneren kommer med yttertøiet. De begynder at ta paa sig.

WANKE

Hvilket av partierne var det han skulde hilse?

HALLER

Han skulde hilse politiløitnanten, vittige hr. Wanke.

Skud og rasende skrik, som nu er utenfor huset. Gjæsterne styrter til vinduerne.

EN STEMME FRA GATEN

Væk fra vinduerne eller der blir skutt!

ADOLF

Længe leve revolutionen og Mouton Rotschild!

WANKE

Gud vet hvem der kommer til at drikke den! —

Der høres larm i entréen. Tjeneren farer op til entrédøren.

TJENEREN

De kommer ind i gangen med nogen folk som vist er skutt.

Man ser folk i døren.

ILKA

Bær dem herind. Ikke la dem ligge i trappen.

ADOLF

Kom, frøken! Gjæsterne begynder nok at komme!

EN MAND

kommer i døren. Kan vi bære den ene herind? Han maa ligge ned. Men soldaten er død alt!

ADOLF

tar Ilkas haand, fører hende mot døren i bakgrunden. Kom!

Borch fører fru Borch mot bakgrunden.
Haller gaar mot entrédøren, hvor han møter Ole Edvard, som halvt sammensunket føres ind av nogen mænd. Mange folk bak. Larmen fra gaten er blit fjernere.

HALLER

Ole Edvard! Er det Dem?

OLE EDVARD

slaar øinene op, stirrer paa ham, derpaa med et voldsomt glædesutbrud. Haller! Kommer du? — Saa er seiren vor! *Falder sammen igjen.*

HALLER

La os bære ham over i soveværelset!

Haller og nogen andre gaar med Ole Edvard.
Ilka er gaat et par skridt efter; men dr. Adolf henter hende.

TJENEREN

til gjæsterne. Nu skal jeg vise Dem hvor De skal gaa. Vi maa gaa kjøkkentrappen.

Alle gjæsterne gaar i bakgrunden.

Litt efter kommer nogen slusker — fra gangen ind i stuen.

EN

Skal vi slaa os ned her? *Sætter sig.*

EN ANDEN

ser ind i spisestuen. Skal vi ikke heller gaa herind? Bordet er dækket, mine herrer.

DE ANDRE

under latter og spektakel. Ja, ja. Jojo.

En konstabel kommer.

KONSTABELEN

Aa nei værsgod —

EN

Har De heller ikke spist til aftens endnu?

EN ANDEN

til konstabelen. Maa jeg ha den ære at føre madamen tilbords?

KONSTABELEN

til vinduet, piper. De faar se at komme avgaarde.

De fjerner sig under larm og latter.

Noget efter hører man dr. Adolf utenfor i bakgrunden rope:

Frøken Ilka!

DR. ADOLF

viser sig i bakgrunden. Frøken Ilka! *Farer hurtig ut samme vei som han kom.*

Haller kommer, ser sig om, gaar mot bakgrunden, hvor han møter Ilka som kommer fort. Hun har yttertøiet paa.

HALLER

tar stormende hendes haand. Jeg var sikker paa du vilde komme igjen naar de andre var gaat — jeg følte det.

ILKA

gaar fremover fra ham. Ja jeg maatte komme.

HALLER

stille, lykkelig. Og nu er du alene her hos mig for første gang, Ilka. Jeg er baade gla og bange.

ILKA

sætter sig. Jeg gjemte mig forat ikke de andre skulde se at jeg gik tilbake.

HALLER

Tak.

ILKA

Kjendte du ham godt den arbeideren som de bar ind her iaften?

HALLER

Ja. Han heter Ole Edvard.

ILKA

Aa hvor han maa ha trodd blindt paa dig.

HALLER

smilende. Ja, før i tiden.

ILKA

Da han vaaknet av bedøvelsen, saa trodde han at det var dig — fra før i tiden. Han hadde bare den ene tanke.

HALLER

Ja han er lykkelig, stakkar. Han er av de mennesker hos hvem ilden aldrig dør ut. Han er fanatiker.

ILKA

Er de saa lykkelige de mennesker hos hvem ilden aldrig dør ut?

HALLER

Jeg mener bare de har det saa enkelt. Det er saa faa ting de tomler med. *Stryker hende over haaret.*

ILKA

Jeg tomler ogsaa bare med nogen faa ting.

HALLER

Deilige Ilka — hvad er det for nogen ting du tænker paa?

ILKA

Paa dig!

HALLER

bøier sig ned over hende. Hvad tænker du om mig? *Vil ta hendes haand.*

ILKA

utbrytende, idet hun reiser sig. Aa hvor vi sitter her og snakker — men mener noget andet.

HALLER

stærkt og inderlig. Jeg mener dig.

ILKA

Ja, og jeg mener dig. Og det er jo slet ikke det vi snakker om.

HALLER

Ilka. Ilka! Er du bedrøvet? Angrer du at du kom? — Aa hvor forfærdelig det er at se et menneske bedrøvet.

ILKA

Du vet hvad det er som piner mig.

HALLER

Nei.

ILKA

Jo.

HALLER

Nei. Men si det da. Jeg staar her og kan ikke hjælpe.

ILKA

Du vet det. Du føler det. Jeg kan høre det paa stemmen, som ikke er d i n stemme. Du skammer dig. Naar du sier at du ikke vet hvad det er, saa lyver du.

HALLER

stærkt; gaar et skridt mot hende. Ilka!

ILKA

med glad utrop. Haller — ja det var din stemme før i tiden.

HALLER

Før i tiden?

ILKA

bedrøvet. Før du blev en rik mand.

HALLER

tænker litt, derpaa mildt. Det var da underlig!

ILKA

svakt. Ja, jeg er jo ikke bange for dig længer.

HALLER

sætter sig ned ved siden av hende, tar hende ind til sig. Men synes du da jeg har gjort noget galt, fordi jeg er blit rik? Har du gaat med mistanke til mig? Synes du jeg har sveket noget — at jeg har skiftet meninger? Det har jeg ogsaa naturligvis. Men er det noget andet end at jeg har faat øinene op — at jeg har lært at se, — at se det som er sjeldent i verden — at se dig. Det kunde jeg jo ikke før — dengang der ikke fandtes stilhet i mit sind. Jeg visste ikke hvad det var at klappe din kind.

Hvad visste jeg om en ung kind?

Ilka, jeg sitter og klapper din kind! *Hvisker.* Jeg tror jeg faar taarer i øinene.

ILKA

halvt foragtelig smilende. Taarer i øinene! — *Derpaa.* Jeg vil liste mig væk før det er for sent. *Gaar mot bakgrunden.*

HALLER

For sent? Vil du gaa fra mig? Saa jeg skal sitte alene igjen?

ILKA

Der kan du høre. Du klynker. Pas dig, saa jeg ikke kommer til at føle medlidenhet med dig.

HALLER

uten at forstaa, men litt fremmed. Medlidenhet?

ILKA

Du kan ikke hade mig om du aldrig saa gjerne vilde. Du kan ikke skræmme mig. Du tør ikke mere fornærme mig som første gang du traf mig.

HALLER

stille. Hvorfor minder du mig om dette? Du føler jo godt hvorledes hver dag som gaar, er et skridt bort fra den raahet som jeg viste mot dig. Hvis ikke det var saa, saa kunde du heller ikke være gla i mig. Ilka — du faar være retfærdig — det har jeg fortjent, fordi jeg selv prøver paa at være det.

ILKA

For nogen filleord! Være retfærdig! Hvad har du med det at gjøre? Det gjør de andre likesaa godt! — Hvad bryr jeg mig om du skifter meninger. — Skift meninger! *Søkende.* Det er ikke det! Det er ikke det! *Litt efter.* Hører du ikke at de kalder paa dig? Hørte du ikke hvert skud iaften var dit navn? Haller, Haller. Hørte du ikke at han kaldte paa dig, han, den bleke? *Stærkere og stærkere.* Du skal komme. Du skal gjøre menneskene bange — true dem. For det er det du kan. Du skal faa dem til at stanse i angst. Vet du ikke at du skal stanse dem, saa de blir nødt til at tænke om igjen fra nyt av? Vet du ikke at du kan skræmme menneskene — du som er selve truslen! *Hun er i stor ekstase, og staar med armen høit hævet.*

Haller gaar op mot hende.

ILKA

stillere, mere høitidelig. Ja, ser du hvor jeg lyser! For ilden dør aldrig ut! *Inderligere.* Aa jeg lider saa forfærdelig. Hjælp mig. Hjælp mig — for jeg elsker dig.

Hjælp mig, og jeg kan hade mennesker, hjælp mig, og jeg kan dø for dig. Ta mig, jeg er jo bare dit følge!

HALLER

Ilka — aldrig har jeg visst hvem du var — elskede, elskede.

ILKA

jublende. Du vil! Kom la os gaa. Nu inat.

HALLER

Hvorhen?

ILKA

Hjem!

HALLER

Hjem?

ILKA

Tilbake — hjem til dig, der hvor du før var, der hvor du ikke forvansker dig. Men da maa du ikke ha guld i beltet. Ingen av os. Vi vil gi bort alt det vi eier.

HALLER

uten helt at forstaa. Vil du vi skal gi bort — gjøre os fattige — gi bort alt — alle mine penger.

ILKA

Aa Haller — skynd dig.

HALLER

med utrop. Jeg som engang har været fattig!

ILKA

bønlig. Ikke la mig vente!

HALLER

indtrængende. Si at du ikke mener det — at imorgen er det anderledes!

ILKA

svakt. Jeg ser dig bare i taake. — Du svinder for mig.

HALLER

Men husk jeg føler det ikke saaledes.

ILKA

langsomt, med stærk overbevisning. Det er saa!

HALLER

med utbrud. Jamen jeg! Jeg føler det ikke saaledes? *Stigende.* Vil du at jeg skal gjøre mig saa ussel?

ILKA

kaldende. Haller!

HALLER

skriker, — det lyder som en avgjørelse. Nei!

ILKA

samler al sin kraft. Ja saa er vi færdige — begge to. *Gaar hurtig, lydløst ut av døren i bakgrunden, som hun stod like i nærheten av.*

HALLER

Ilka! *Gaar et par skridt efter hende, men stanser; gaar fremover stuen igjen. Hen til vinduet, stirrer ut, sier halvhøit.* Og det regner paa hende!

Griper sig stærkt sammen, gaar rolig og langsomt hen og slukker lyset. Plusselig skruer han det op igjen. Det blir lyst. Han farer frem paa gulvet. Slaar hænderne for ansigtet og hulker.

FEMTE AKT

Nogen aar senere.

En kirkegaard høit over byen. Paa den del av kirkegaarden hvor de fattige har sine graver.

En sommereftermiddag. Solen holder paa at dale.

Man hører av og til fjerne rop som av hurra fra mange mennesker.

Haller sitter inde paa et gravsted hvor der er reist et gravmonument av hvitt marmor. Han er blit betydelig ældet av utseende, ser slitt og overarbeidet ut.

Graveren gaar og steller ved graven. Han er stilfærdig i sit væsen og i sin tale.

GRAVEREN

Jeg skal nok passe paa Deres mors gravsted. Og tak for pengene til de fattige. Det var en stor gave Men der er ingenting som er saa godt mot sorg som penger, — naar man ingen penger har i forveien da. — Hvor længe er det siden Deres mor døde?

HALLER

Det er mange aar siden nu.

GRAVEREN

Ja herregud — en mor har vi jo alle. Og der er nogen trøst i det at vi alle har det. Gud vet hvorfor forresten.

HALLER

Hvor godt og fredelig det er heroppe!

GRAVEREN

Ja, det er da fredelig her. — Det er rigtig en pryd for denne delen av kirkegaarden — det monumentet for Deres mor. Længer nede er der jo flere saanne.

HALLER

Det er vel en fredelig gjerning De har her ogsaa.

GRAVEREN

Aaja, det er jo rolige folk.

HALLER

gjentagende, smaaleende. Rolige folk, ja. — Jeg synes ikke jeg har følt hvile paa mange aar før nu iaften. Og saa stille og vakkert som det er her. Men De som er vant til freden heroppe, for Dem er det vel anderledes. De blir vel likesaa træt heroppe som vi andre dernede.

GRAVEREN

Aaja, jeg kan nok bli træt.

HALLER

Men ikke saan inderlig lykkelig træt som jeg føler mig nu iaften. Saan gla træt?

GRAVEREN

De sliter svært!

HALLER

Aaja — i de siste aarene har jeg slitt svært. *Med et smil.* Men nu er jeg færdig ogsaa!

GRAVEREN

De gjør jo saa meget godt, — ja, det er jo noget som hele landet vet. Aaja, der er mange maater at gjøre godt paa! Se nu der over i Eldoradoparken, — man kan høre det helt hit, — der staar de revolutionære og taler og

præker og roper og tror de gjør noget godt for folk som har det vondt. Og kanske de gjør det ogsaa. De har sin maate. De har Deres maate. Og jeg har min!

HALLER

spøkende. Deres maate er vel at De graver os ned. — Nei se hvor vakkert det er naar solen daler. Det er akkurat som jeg aldrig har set solen dale før. Gult og rødt!

GRAVEREN

Jah! — Jeg gaar omkring og snakker litt med folk som sitter ved gravene. Det er min maate. Folk synes jeg snakker litt for meget. De har vel ogsaa mærket det. Men jeg gjør det med vilje. For det trøster naa allikevel. For saa sitter folk og sier: „Gid den gamle idioten vilde holde sin mund.“ Og saa blir de ærgerlige da, ser De. Og det letter altid litt. Ærgrelse — det er salt paa sorgen det. Og jeg snakker. Og saa sier de til sig selv: „Det vilde ikke jeg gjøre. Det vilde jeg være for fin til.“ Og det mander dem op litt. Saa synes de de selv ikke er saa værst. Og vi er jo ikke bedre her i livet end de andre er daarlige til.

HALLER

smilende. Aaja, det er nok ikke saa litet i det.

GRAVEREN

Se, jeg har da faat Dem i godt humør lel!

HALLER

Langtfra, graver. — Jeg var i udmærket humør. Jeg synes aldrig jeg har hat det saa godt som nu iaften. Jeg synes det er hyggelig heroppe paa kirkegaarden jeg, graver.

GRAVEREN

Ja ja — saa kan jeg rusle videre da. *Tar spaden.* Det er min spade.

HALLER

halvt i spøk. Gid det var min!

GRAVEREN

Vilde De ønske det var Deres?

HALLER

Ja jeg kunde ha lyst til at bli graver jeg ogsaa. For noget maa man jo tjene sit brød ved.

GRAVEREN

De faar kjøpe Dem en spade da.

HALLER

mere og mere i godt humør. Har ikke raad til det.

GRAVEREN

De! Tror De ikke jeg kjender Dem, hr. Haller.

HALLER

Har ikke raad!

GRAVEREN

Millionæren — som ethvert barn kjender!

HALLER

Deilig millionær!

GRAVEREN

De er spøkefuld.

HALLER

formelig overstadig munter. Haha — jeg har ikke raad til at kjøpe mig en spade.

GRAVEREN

smilende. Hys! De er næsten for munter, De! *Vil gaa.*

HALLER

Ja godaften da, graver! Tak for samværet. Jeg kommer snart igjen. Her er saa hyggelig!

GRAVEREN

Ja jeg kan jo ikke godt si: Velkommen op paa kirkegaarden.

HALLER

Nei — haha — naar De bare mener det saa.

Graveren gaar.

Haller gaar smilende og steller med graven, sætter sig, læner sig til monumentet og ser utover byen.

Saa kommer frøken Ilka fulgt av en livreklædt tjener. Hun er i tilknappet spaserdragt.

HALLER

straalende, da han ser hende. Ilka — Ilka du — hvor dette var underlig.

ILKA

som blir staaende utenfor gravstedet. Hr. Haller —

HALLER

uten at lægge mærke til hendes reserverte tone. At vi skulde træffes idag. Saa gla, saa inderlig gla har jeg aldrig følt mig.

ILKA

der har latt tjeneren gaa. Ved at træffe mig igjen?

HALLER

glad utbrytende. Nu har jeg ikke længer guld i beltet!

ILKA

ser spørgende paa ham.

HALLER

Alt har jeg git bort, alt — til siste skilling.

ILKA

Men hvorfor?

HALLER

gjentagende, litt forvirret. Hvorfor — — husker du ikke —

ILKA

langsomt. — at jeg trodde at vi to var usedvanlige mennesker, — over samfundets almindelige dødelige, — med egne love? Det husker jeg. Men heldigvis opdaget jeg i tide at vi ikke var det, og jeg indrettet mig derefter. Jeg vil heller være træl i samfundet end utenfor samfundet. Det er mere renslig. *Avbrytende sig selv.* Hvad er det for et gravsted du sitter paa?

HALLER

litt nølende. Det er — det er min mors.

ILKA

med et svakt smil. Med det pragtfulde monument?

HALLER

Aaja — jeg smilte ogsaa litt da jeg brukte min siste skilling til det.

ILKA

litt irritert i tonen. Siste skilling! — siste skilling! Er du fattig nu da?

HALLER

Ilka — dengang du sa til mig at jeg skulde gi bort alt, da følte jeg det ikke selv saaledes. Og jeg var bange for at gjøre det av tvang. Men nu, da jeg har gjort det frivillig, vil jeg gaa til dig — for det var nu allikevel din skyld.

ILKA

Hvorledes?

HALLER

Det begyndte med at jeg var bange for at du skulde tro at jeg ikke orket at gjøre det. Og da blev jeg bange selv ogsaa en stund.

ILKA

Du har vel opnaadd meget da?

HALLER

Aanei, det var nok ikke store ting.

ILKA

kort. Jeg mener for dig selv!

HALLER

efter et litet ophold. Det har jeg ikke faat tid til at tænke paa endnu.

ILKA

avbrytende. Nei — jeg har været med blomster paa min onkels grav, og saa gik jeg denne veien hjemover — godaften! *Vil gaa.*

HALLER

Ilka. Bli litt!

ILKA

Hvad vil du mig?

HALLER

der likesom leter efter noget. Jeg vet ikke rigtig — men det er noget. — Jeg er saa træt, skal jeg si dig. Jeg har arbeidet saa meget i disse aarene — gjort saa meget.

ILKA

Saa meget godt. Ja jeg har hørt og læst om din — filantropi.

HALLER

fremdeles adspredt. Har jeg gjort noget godt, saa er det din skyld.

ILKA

Er jeg aarsak i alle dine velgjerninger — saa? Jeg er ikke meget goddædig av mig. Jeg gir sjelden noget bort. Jeg er med i nogen basarkomitéer — voilà tout! *Vil igjen gaa.*

HALLER

griper sig sammen som om han nu har fundet det han søkte efter. Dæmpet sier han derpaa, idet han peker paa monumentet. Du smilte da du hørte det var min mors. Du tror at dette hvite monument bare er et stort bønskrift om at faa slettet ut mine unge dagers haardhet — bare en diger sten til at banke paa en port med for en som flygter.

ILKA

ler koldt. Noget saant ja!

HALLER

ser paa hende; sier som han fryser. Ja jeg vet ikke selv — naar jeg ser paa dine øine som er blit saa haarde, da begynder jeg at bli bange. — *Mere dæmpet og rolig.* Du tror at jeg i disse siste aarene har klædt mig naken, fordi jeg følte det som hadde jeg stjaalet det jeg hadde paa. *plusselig mot hende, stærkt, bebreidende.* Hvorfor gik du fra mig?

ILKA

ler.

HALLER

Du skylder mig at svare.

ILKA

Jeg skylder dig ingen verdens ting. *Ertende.* Men du skulde ha beholdt alle pengene dine.

HALLER

Hvorfor?

ILKA

Fordi du behøver dem nu, du *haanlig* frivillig har gjort dig til en stakkars fin snil mand, som trænger at være led i en kjede, at være søn av en død mor, at bære skyld og ansvar sammen med alle de fremmede.

HALLER

En stakkars fin, snil —

ILKA

Ja. Nu!

HALLER

Men dengang —

ILKA

meget stærkt. Den gang kunde du endnu blit en stærk mand. En eneste blandt mange! Hvis du kunde git bort alt — ikke for at de andre skulde faa det, men forat det ikke skulde hefte dig! Ikke for menneskenes skyld, men for din skyld! For din egen skyld! — saa kunde du kanske ha blit akkurat det du kunde og skulde her i verden. Baade i godt og — ondt, som de kalder det. *Litt efter, mere dæmpet.* Og det er vel ogsaa den eneste maate menneskene fortjener at hjælpes paa — tror jeg. *Vildt og voldsomt.* Og én ting til —

HALLER

ser spørgende paa hende.

ILKA

Da hadde jeg elsket dig.

HALLER

strækker haanden ut mot hende. Ilka!

ILKA

koldt. Jeg duer ikke til at være trøstekone.

HALLER

likesom med vissen stemme. Føler du ingenting for mig?

ILKA

Nei. Godaften.

HALLER

Bli, Ilka.

ILKA

Jeg skal hjem og drikke tevand.

HALLER

svakt bønlig. Gi mig haanden først. La mig føle din varme haand.

ILKA

med en avværgende bevægelse. Jeg har trukket mine lange hansker paa — for altid. *Stryker sig opover armen.*

Man hører voldsomme rop og skrik fra møtet i det fjerne.

HALLER

med plusselig utrop. Ræk din arm i veiret — høit, høit i veiret som dengang!

ILKA

gjør det uvilkaarlig.

HALLER

voldsomt. Hvor er faklen? — Du har den ikke længer, og du tror at jeg heller ikke har den. Du tror at det som du elsket mig for, er dødt, dukket under i havet av alle mennesker — — at jeg er uutslettelig forbi — at jeg bare kunde gjøre velgjerninger, ingen gjerning. Kom, følg og du skal faa se. Hører du alle de levende menneskene derborte? Vil du ikke følge, naar jeg sier dig hvor

skjøn du er, hvor stor og slank du er blit. Du skal bli med — *Tar hendes haand.*

ILKA

Jamen jeg skulde egentlig —

HALLER

Kom!

Hun følger ham ved haanden. De gaar

SCENEFORANDRING

Eldoradoparken -- en aapen plass midt i en stor by. Enkelte trær. Der er tændt lygter og gasblus.
Et stort folkemøte.

Dirigenten staar paa en vælte vogn i bakgrunden under en statue Til høire en improvisert talerstol.
Til venstre, litt høiere har en deputation fra nationalforsamlingen sin plass.

EN TALER

av oprørspartiet. Og derfor ikke noget forlik!

Stormende tilslutning.

TALEREN

Utsendingerne fra nationalforsamlingen sier at vi skal elske dette land. Hils og si det er i dette land vi sulter. De sier at vi skylder dette samfund tak. Hils og si det er i dette samfund vi sulter. De sier at vi skal ha respekt for de høiere aandsmagter. Hils og si: Det har vi. For den høieste aandsmagt er retfærdighet blandt menneskene! Derfor ikke noget forlik!

Jubel. Skrik.

STEMMER

Ned med nationalforsamlingen!

TALEREN

Hils og si: Ikke noget forlik før der er orden i staten. Og orden i staten er orden i maven! Saalænge den orden

ikke er fundet, skal alt stanse. Det er ikke greit at si hvorledes det skal ske, indvendes der. Mulig! Men videre skal ikke menneskene før det er skedd. Alle skal tænke paa det ene. Paa det ene fornødne! Saa finder vi det nok, tænker jeg. Og derfor ikke noget forlik. Blod eller orden!

Fornyede iubelskrik. Tusenstemmig tilslutning.

DIRIGENTEN

De behøver vel ikke at bruke saa stærke ord, kanske

TALEREN

Vi er kommet her efter indbydelse fra nationalforsamlingens utsendinger for at si vor mening. Vor mening er saa stærk som vi sier den. Og sier vi den ikke saa stærkt, saa sier vi noget andet end vi mener.

MÆNGDEN

Ja, ja. Ja.

ILKA

som sammen med Haller er kommen like i begyndelsen av akten. Aa her er saa mange mennesker! Det er som en evig fos at høre alle disse ordene!

HALLER

glad i stemmen. Ja ja. Her er mange mennesker!

EN MAND

Vi kræver fastedag en dag om uken for prester og profeter, for millionærer og generaler og alle med ost paa brødet.

Latter og jubel.

EN UTSENDING FRA NATIONALFORSAMLINGEN

i spissen for en deputation. Jeg skal bringe landets lovlig valgte nationalforsamling bud og besked. Og som loven er og som landets tarv tilsier, vil den vite at svare.

SKRIK

Ned med nationalforsamlingen!

HJORTH

Hys, karer!

TALEREN

overmodig. Jeg tænker det er best vi selv bringer svaret. Vort nei kan de vist ikke faa ind av døren. Den er for trang! Vi faar vist være med og rive ned sjelve huset!

SKRIK

Ja. Ja. Op!

Deputationen lager sig til at gaa.

UTSENDINGEN

værdig og høit. Plass for folkets repræsentanter!

TALEREN

vinker at de skal vente. End vi — folket selv! Hvorledes staar sakerne? Nationalforsamlingen er ræd! Regjeringen er nul. Halve hæren er med os. Snart negter hele folket at betale skat. Ingen magt. Ingen mand mot os!

EN AV DEPUTATIONEN

som ikke længer kan bevare sin officielle ro. End dere selv? Har dere nogen mand? Dere klorer hverandre saa blodet siler. Har dere nogen mand? Har dere nogen fører? Har dere nogen mand?

TALEREN

Vi har magten og retten i al evighet. Amen.

TUSEN

Amen!

ILKA

til Haller som er meget nervøs. Vil du tale?

HALLER

Ja jeg brænder efter at høre min røst og saa stilheten efter.

ILKA

Hvad vil du si?

HALLER

Jeg vet ikke! *Han hæver armen for at paakalde dirigentens opmærksomhet.* Hr. dirigent!

STEMMER

Hvem er det?

ANDRE STEMMER

Det er Haller, Haller!

EN

Han som engang har forraadt os!

ALLE

i en storm av skrik. Ned, ned med ham. Vi vil ikke høre paa ham. Ned, ned.

Slaa ham!

Til helvede!

UTSENDINGEN

forsøker at overdøve larmen. La ham tale. Eller kanske dere er ræd for at høre paa en bra kar!

TALEREN

av oprørspartiet. Ja la ham bare tale! La os gi ham den almissen, stakkar. *Haanlig.* Han har jo været saa godgjørende.

Latter og munterhet.

Der blir stillere.

HALLER

retter sig og sier med stærk røst. Jeg —

OLE EDVARD

har, straks Haller bad om ordet, stillet sig op paa foten av en gaslygte. Du! *Sigter med en revolver og skyter.*

Haller falder.

Folk knæler ned og undersøker ham.

EN

Manden er død!

DIRIGENTEN

Læg den døde mand tilside!

ILKA

som staar stiv, mumler. Den døde mand!

HJORTH

som er kommet hen til liket. Herregud, nu har han ikke stor glæde av alle pengene sine.

ILKA

Pengene! Vet dere ikke — *Avbryter sig, ser paa dem som staar omkring hende. Et foragtelig smil farer over hendes ansigt; derpaa.* Jeg vil gaa herfra. Kom. *Stanser, sier i dyp smerte.* Han kan jo ikke komme. — Den døde mand! *Kaster sig ned over ham.* Haller!

Reiser sig lilt efter og sier alvorlig og værdig. Gjør plass!

Folk løfter ham og bærer ham.

Ilka gaar ved hans side, holder hans haand.

Ole Edvard staar mager og huløiet og stirrer.

STORM

som plusselig dukker op i forgrunden. Han taalte det nok ikke!

HJORTH

Hvad taalte han ikke?

STORM

gnir hænderne. At der gik guld i ham.

Imidlertid fortsætter møtet. Man hører oprørstaleren rope: Og derfor intet forlik! — mens mængden jublende gir ham sin tilslutning.

